

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

שנה ד' (תש"פ)

מאמרים נבחרים משכונות חמדה, שווים לכל נפש מכוונים ומרוממים
מכתבם וכלשונם מותוך הספרים הקדושים

מטות-מסעי

זהר המבואר
הפטר והפכוד

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר שמחה" נהריה
על שם כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זיע"א

מהדורת קרן מלבי ברכה

ישיבת אביר יעקב
אור מאיר שמחה
נהריה

מכון אור לישרים

ירושלים - נהריה

פ"ג
איוניו היבני איש
אזקים הרב ה אלמלך
כזה אלעוד ליפנין
שמיחם טעם אלמלך
אפטר כא אדר יוני
הנצבה

ישוראל בני עליה

על-ידי התחברותם בקדושי עליון
גם הם ישכבו אף וחמה ולהיטיב מטוב ה'

כל יהודי בעדינות נפשו ובפנימיות טוהר לבבו, תיכף שגולה לפניו אש שחורה על גבי אש לבנה, אותיות המאירות של התנא האלוקי הרבי ר' מילעך, נבער נשמתו בעוז תעצומת, ומצא מין את מינו וניערר לאהבה וליראה את ה' הגדול והנורא, להחזיר ולהשיב את כל חלקי נפשו ורוחו ונשמתו לאביו ולבוראו.

משאירים כלום לעצמם. בכך נתגלה שמיד כשהתחילו רצו לתת.

ועתה שמחה גדולה בכל העולמות שמופיע בעולם אור חדש: **"נועם אלימלך" בשלמות הביאור ותכלית הפאר.** הספר שכל הצדיקים ראו בו המשפיע הן לצאת מטיט החומר, והן לקבל ממנו תיקון כזה שכל המקושר זוכה גם כן בעצמו לתת את טובו לכל העולם, שיוכל לעלות את כל הבייאה לשרש, **"וליחד ייחודים מכוונך"** (תשובת משיח לשאלת אור שבעת הימים "אמתו יקאחו מו". אגרת הבעש"ט).

אשרי העם שכלו, כה שהצדיק המשכך הכל ומעלה העולם לשרשו, הוא נתון לנו במתנה שכל אחד זוכה כמוהו לשכך חמת המלך.

ותשפניו...

בכל עת שהצדיקים הגדולים הולכים מדרגא לדרגא והורגים את הנחש לגמרי, הם מתעלים לתכלית "צדיק מושל ביראת אלוקים", שהם מתדמים ליוצרים, לשנות הטבע, לחולל פלאות ולהיטיב עם כל הברואים, כי "בשבים" נברא העולם."

'מקום גדולתם' - שאנו רואים שהרקיטו שחקים - 'מתגלה בענוותנותם': שהגשמה שלהם שגבה מאד, עד שהם מרגישים, שכל מה שישגו להגיע לתכלית שלמות השגתם, מדרגתם ייחודם ומופתיהם - הכל רק כדי למסור ולתת, ובכך לתקן את כל הבריאה, הן ברוחני והן בגשמי. הנשמע כזאת והנראה כמוהו, שרואים גדולת הצדיקים שאינם

אדרבא הייליגער רבי ר' אלמלך זצ"ל

מהדורת פאר מושלמת

ביאורים | ציונים | 'צעטיל קטן' ותפילה קודם התפילה! מבורא פרקי תולדות מורחבים | מפתחות

אור הגאולה לישרי לב

אוצר פניני החסידות

אוצר כלום
לפרשת השבוע

מטות מסעי

השם יתברך הוציא להשתעשע בגילד
שעשועים עמו ישׂראל, וצננו להדבק בו באהבה,
וזה נקרא הלכה לשון הליכה, לילך להבורא יתברך
שמו, ונאמר הבעל שם טוב מה שאמר האר"י ז"ל
(פרי עץ חיים שער הזמירות פרק ד') שנהלכה ראשי תבות
הריענו לה' כל הארץ, רצה לומר שלהלכה זו צריך
לשבר כל הארציות וקמרייות

(יושר דברי אמת - אות לה)

אוצר פניני החסידות

- א **אור המאיר** | ז'וד המלך קבל על עצמו נכדו ושבועה להתקדש בכל פטרי התנהגותו האם יומית
- א **מאורו אור** | פרישות מנגני עולם הזה והכנה לתורה ותפלה מכניסה קדושה באותיות
- ב **לקוטי שויות** | שלשה הבנות בדברי הרמב"ם: פרישות מדברים המתרים על ידו נדר, פרישות ללא נדר, לא לפרש מדברים המתרים
- ג **מגן אברהם** | נשיא אפרים קמואל בן שפטן - רמז שעל האדם לראות שצריך הטוב היזה שופטו ויוצר גופו שלא ימשך אחר תאוות גשמיות
- ד **שפע חיים** | ראשית דבר יש להקפיד בשמחות על גופי תורה ורק לאחר מכן נטמן להוסיף חוקרות
- ד **באר משה** | משעות בני ישראל בכל הגליות עתידים להיות תורה
- ה **לקוטי הלכות** | פאשר האדם נוסע בדרך ומתנהג כראוי מעלה את התיארות הפגולות
- ה **שם משמאל** | מפרט המשעות היו התבררות צד הקדושה על מלקחם הציור, ולאחר שלב התנהג החל מסע נוסף - מלקחם נוספת בהקניעת הציור בדרך יותר גבוהה
- ו **שפת אמת** | תמיד יש לאדם נסיעה וחנינה - עלה וירידה
- ז **שבע שמחות** | ביציאת ישראל לקל מסע היו אומרים בפייהם 'אנחנו נוסעים לקבם מצות השם יתברך ולהעלות ניצוצין'
- ז **אגרא זכלה** | הדקדוקים בפסוק
- ח **עקרת ישועה** | על ידי האמונה בבורא יתברך ובכח הצדיק בכח הצדיק להשפיע עשירות
- ט **פנתוני חותם** | מי שאינו שומר פיו מדבורים אסורים תורתו נמאסת ותפלתו תועבה
- י **מאמרי אדמו"ר הגון הקצרים** | באור השכיכות בין מיתת משה לקמת מדון
- י **מהר"ד מבעלזא** | גם צדיקים הפועלים ישועה על ידי דבור בלבד חפצים לפעל זאת על ידי תפילה ובקשה
- יא **דברי יואל** | רמז לדברי החסיד - שבתם מן המלקחמה הקטנה הכינו עצמכם למלקחמה הגדולה זו מלקחמת הציור
- יא **מחשוף הלבן** | ששה סודי משנה הם תקון לאדם
- יג **כנור' אביב** | דברי הרבי רבי יושא יע"א 'שלא יחזיק שהשיג את המתיקות בעבודת הבורא אין מניע לו כל שרר אלא רק על עבודתו עם יצרו בתחלת עבודתו ... יג
- יד **מקלל מציון** | עם ישראל התחזקו בעבודת הבורא עוד בהיותם בתוך טמאת מצרים ומה יש ללמד להתחזק אף בדרך עקבתא דמישחא
- טו **פנתוני חותם** | מדוע נאמר 'יכתב משה'
- יז **זכרון שמאל** | הוראת הרבי רבי בונם מפרשיסקא בשם החוזה מלובלין: מי שלא תקון חטאות נעוים אין לו להתפלל ביחידות
- יז **שפת אמת** | על האדם לקבל על עצמו לא לשבח מרצון השם אפילו לרגע אחד אף שאינו במדונה זו
- יח **שמועה טובה** | מדת החסידות נקנית רק במי ששולט בתאוותיו
- יח **אור ישירים** | ימי בין המצרים הם התנהג נאה להשפעת הנמים טובים הבע"ט | משל מהקנת רקע שחור כדי לצייר עליו צורות נאות ומפארות
- יח **קדושת לוי** | הרמז בשם החדש אב - א"רזח ב"רוח
- יח **דמישק אליעזר** | הטעם שנקרא חדש 'מנחם אב'
- יט **מקרא מפרש** | אלמלא הפרת הנדר לא היה אפשר לנדר לחול משום אסור כל חוסיף
- יט **ברכת אליהו** | ההבדל בין הגודל לבין הנשבע על המצוה שלא לעשותה
- יט **הפעילות לשלמה** | נדר להקדוש ונדר לדברי הרשות

אוצרות גאוני הדורות

- כ **מקרא מפרש** | נדרים סג לפרישות
- כ **מגלה צפונות** | כפרת עון טרחת אביו
- כ **מנחת מרחקות** | שכחם של פקודי החול שלא נקלו מאומה מבזת אנשי הצבא
- כ **אהל יעקב** | הטעם שקבלו עליהם בני גד ובני ראובן לצאת חלוצים לפני בני ישראל
- כא **מעשה יחזק** | הוכחת בני ראובן ונדר שארץ סיחון ונעוג שיקח לישראל
- כא **לחם אשר** | שמירת הפנים על ידי שמירת הגדרים
- כב **יעלת חן** | הארך למנות את המסעות משום קבלת הערב רב על ידי משה ואהרן
- כב **כנת סוסר** | רבוי המסעות מחמת שלא נצאו ממצרים בראון
- כב **מי נח** | סבת נסיעת האדם מחוץ לביתו כדי שיתקן את הניצוצות הקדושות בכל המקומות שתדרוך כף רגלו
- כג **חמדות ישראל** | עקר כנות משה רבנו בציאתה ממצרים היתה להניע לארץ ישראל שלא ככנות שאר ישראל
- כג **צלותא דאברהם** | כל המעשים הם מצוה או עברה ואין מעשה של רשות כלל
- כג **נחל קדומים** | ערי מקלט למשה רבנו בשביל הריגת המצרי
- כד **באר בשדה** | מדוע בעבר התירו לש הרבה ערי מקלט
- כה **שפתי מלך** | עשירות בני ראובן ונדר בזכות הדודאים שמיצא ראובן
- כה **אור החיים** | עשירות בני ראובן ונדר מבזת מלקחמת מדון
- כה **תפארת והונתן** | בני ראובן ונדר חבבו לאכל את המן יותר מאכילת בהמות
- כו **קפש דוד** | עשירותם של בני ראובן ונדר בזכות התרונותם ממחלקת
- כו **תורת יחיאל** | בני ראובן ונדר מתוך שהיו גבורים ביון קפח ונהב לרב וקטן בהם צאן ובקר הרבה
- כז **מעשי צדיקים** | יומא דהילולא
- לד **יומא דהילולא**
- לו **ספיר ויהלום** | הארה חסידית מן הפרשה
- מה **זוהר הקדוש** | עם פרוש הכתר והכבוד

נושאים בפרשיות מטות ומסעי

התקדשות ופרישות

אור המאיר

רבי זאב וואלף מז'טומיר זיע"א

דוד המלך קבל על עצמו בנדר ושבועה להתקדש בכל פרטי התנהגותו היום יומית

יש דרך הישר לפני איש, לקדש את עצמו אפלו במתן לו, לבלתי עשות כי אם בהתקשרות ודבקות אל, להסתפל משם רמיזא דתקמתא אל התורה ועבודה. וכזה מצינו דוד המלך עליו השלום, כשרצה לקבל עליו על מלכות שמים שלמה, אמר ככה בנדר ובשבועה לבלתי עשות פרטי תענוגו, כי אם עד שימצא מקום לה, שישגי' צד הנאה לבורא עולם.

כמוכר למעלה פרוש הפסוק 'אשר נשבע לה, נדר לאביר יעקב, אם אבא באהל ביתי, אם אעלה על ערש יצועי, אם אתן שנת לעיני' (תהילים קלב ב-ד), ומונה פרטי תענוגות בני אדם, 'עד אמצא מקום לה' - ולא רק לטובות הנאתי.

ונמצא בא בנדר ושבועה לפני הבורא ברוך הוא, לקדש עצמו אפלו במתן לו ומכרח לעשותם שבלתי אפשרי וזולתם, בלא אכילה ושתייה ושינה ודירה, גם שם נפשי חפצה לעשות בקדושה וטהרה.

אדם שאינו במדרגה זו עליו לקבל על עצמו לפחות לא לעבר אסורים

וגם יש דרך לפני איש, אם אין דעתו רחבה עליו להיות לו התפשטות הדעת לעשות ככה, על כל פנים מחייב לקבל עליו בנדר ושבועה שלא יעשה דבר האסור. פאשר עינינו רואות, רבים הם עמי הארץ שהתרה אצלם הרצועה, לעשות כל מה שלבם חפץ, וגם בוש לא יבשו והכלים לא ידעו, ומורים לעצמם ק"ן פנים לטהרה.

ואנו מצינו כתיב בלעז (רות ג יג) שאמר לרות 'חי ה' שכבי עד הבקר', ונתעוררו חז"ל (רות רבה ו ד) ליצרו נשבע, שהיה יצרו מקטרגו ונשבע שלא יבא עליה, ונמצא נשבע לאסר על נפשו, דבר שנשבע ועומד באסור עליו.

הרמז בפסוקים לשתי הבחינות

מול זה בא הרמז בתורה, לשתי גוני אנשים, איש כי ידר נדר לה' (א ב) מוסב על איש משפיל, שבא בנדר ושבועה לקדש את עצמו במתן לו, אפלו בפרטי תענוגיו ודבק פנימיות מחשבתו אל ה', ועל זה בא בנדר ושבועה לאסור עליו המתן לו, כי אם עד שימצא מקום לה, וזהו כי ידר נדר לה'.

או השבע שבעה, כאן מדבר ממי שאין דעתו רחבה עליו בנזכר, על כל פנים חובת גבא עליו להשבע שבועה נגד יצרו, לאסר אסר על נפשו, כלומר לאסור עליו דבר שפכר אסור עליו, ישבע ליצרו, כמו שמצינו אצל בעז שאמר 'חי ה':

מאורי אור

רבי ברוך דוד מקאלניקאוויטש זיע"א
פרישות מעניני עולם הזה והכנה לתורה ותפלה
מכניסה קדשה באותיות

איש כי ידר נדר לה' או השבע שבעה לאסר אסר על נפשו לא יחל דברו ככל היצא מפיו יעשה (א ב). הנה להבין כפל הלשון, וגם איזה דרך עבודה מרמז לנו הפתוב בזה.

יש לבאר על פי המובא בספרים הקדושים כמדמה בשם הרב הקדוש מזלאטשוב זצוק"ל, דבתורה ותפלה יש שני ענינים, בחינה הראשונה והיא העקרת, דמי שמקדש ומטהר עצמו קדם התורה ותפלה ומכין עצמו לדבר

הרמז בפסוקים

וְזֶה נִרְאָה לִי פְנֵי תְּהֵי טוֹב, אִישׁ כִּי יֵדֵר נָדָר
הוא תקון בחינה הראשונה, תקון בחינת
ההקנה והתבוננות, וכמו שאמרו בגמרא (נדרים
ח) האומר אשפים ואקרא פֶּרֶק זֶה נָדָר גְּדוֹל
נָדָר לְאַלְקֵי יִשְׂרָאֵל.

או השבע שבבעה לאסר אסר על נפשו הוא
תקון בחינה הב'. מזה יבוא לבחינת לא
יחל דברו, הוא בחינה הראשונה שיהיו הדבורים
קדושים, ככל היצא מפיו יעשה הוא בחינה
שמקדשת האותיות יבוא לעבודת ה' :

לקוטי שיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א
שלשה הכהנות בדברי הרמב"ם: פרישות
מדברים המתרים על ידי נדר, פרישות ללא
נדר, לא לפרש מדברים המתרים

בתכן ענין הנדרים, שאדם אוסר על עצמו
דבר המתיר לו, נאמרו בזה כמה אפנים
בחז"ל, ובדברי הרמב"ם מצינו בזה שלשה
הלכות: בהלכות נדרים (פ"ג הכ"א) כתב הרמב"ם:
מי ששנר נדרים כדי לכוון דעותיו ולתקן
מעשיו הרי זה זריז ומשפח, כיצד כגון מי
שהיה זולל ואסר עליו הכשר שנה או שתיים
או מי שהיה כוי, פלג דרף עבודה לשם הם,
ובנדרים אלו וכיוצא בהן אמרו חכמים נדרים
סיג לפרישות.

ובהלכה שלאחרי זה – הלכה כ"ד – ממשיך:
'ואף על פי שהן עבודה (לשם), לא
ירבה אדם בנדרים אסור ולא ירגיל עצמו בהם,
אלא יפרש מדברים שראוי לפרש מהן בלא נדר.
ובהלכות דעות כתב הרמב"ם (פ"ג ה"א): צונו
חכמים שלא ימנע אדם עצמו אלא
מדברים שמנעתו התורה בלבד וכו', כף אמרו
חכמים, לא ינדך מה שאסרה תורה אלא שאמרה.
אוסר עליך דברים אחרים.

הדבורים בקדושה, אז הוא מכניס קדושה באותיות
התורה והתפלה, וזה הוא בחינת מחין.

מי שלא הכין עצמו כראוי, קדשת התורה
והתפלה עצמם מסייעים בידו

בחינה הב', דגם מי שלא קדש עצמו קדם
התפלה, עם כל זה מפני קדושה
העצמית שבתורה ובתפלה יוכל לבוא לעבודת
השם ותברך, וילמד לקים את אשר יצא מפיו,
וזה הוא בחינת לב.

רמז שתי הבחינות בפסוק 'ועשו לי מקדש
ושכנתי בתוכם'

ועל זה נאמר 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם'
(שמות כה ח), ד'ועשו לי מקדש' מרמז על
בחינה הראשונה דהם יקדשו את האותיות.
'ושכנתי בתוכם' הוא בחינה הב' קדושה העצמית
דמזה גופא יבואו לעבודת ה', בהתבוננם מי
שוכן בתוך הדברים אשר דברו בפיהם, על
פן עליהם לקים את דבר ה', ולזה דרשו רז"ל
בתוך לבות בני ישראל - שיהיו הדברים נכנסים
אל הלב (וזה פרוש השם שלם והכפא שלם).

הדרך להגיע לבחינה הראשונה – הכנה עצומה
על ידי פרישות והתבוננות בגדלות הבורא

והנה התקון לבא לשתי בחינות האלו. לבחינה
הראשונה העקר הוא ההקנה הגדולה
להיות פרוש מעניגי העולם ולהתבונן בגדלת
השם ותברך אף שמלא כל הארץ כבודו,
וכמו שאמרו חז"ל (בבכות פ"ה מ"א) חסידים
הראשונים היו שוהים שעה אחת קדם התפלה.

הדרך להגיע לבחינה השנייה – התקדשות
בעניני הרשות לא לעשותם כדרך תאוה

והתקון לבחינה הב', הוא לתקן את עניניו
הגשמיים שלא ישתמש בהם דרף
תאוה חס ושלום, שמזה נמשך שאין הדבורים
הקדושים נכנסים אל לבו, וכמו שנאמר 'השמך
לב העם זה' (ישעיהו ו ט), וכשמתקן את עניניו
הגשמיים אז יוכלו הדברים לפעל בלבבו ומזה
יבוא לעבודת ה'.

מגן אברהם

רבי אברהם מטריסק זי"ע א'

נשיא אפרים קמואל בן שפטן - רמז שעל האדם לראות שיצד הטוב יהיה שופטו ויזכך גופו שלא ימשך אחר תאוות גשמיות

ולמטה בני אפרים נשיא קמואל בן שפטן (יד) (כה). 'אפרים' בגימטריא פמנן אשל

שהוא נוטריקון אכילה שתייה ליונה, כי האדם מכרח לאכל ולשתות בכדי שיהיה בריא וחזק לעבודתו ותברך כמו שכתוב (משלי יג כה) 'צדיק אכל לשבע נפשו', הינו בכדי שיוכל להשביע את נפשו בתורה ותפלה.

מה שאין בן אותם האוכלים למעננים וממלאים בפרסם ותאותם ואין להם שום פונה לשמו ותברך, המה בכחית 'ובטן רשעים תחסר' (שם), שכל מה שמרבים לאכל ולשתות חסר עוד להם ורודפים עוד יותר אחרי תענוגים שונים והבלי עולם הזה, ועל ידי זה יכולים לפל לכל הרעות שבעולם חס ושלום.

והתקון לזה הוא קמואל, שהוא נוטריקון 'קס' ו' אל', אות ו' היא בסוד תפארת גופא, שמרמז שיפאר ויזכר האדם את גופו וחקרו שלא יהיה לו חמר וגוף עב ומגשם לרדף אחרי התאוות הגשמיות והחמירות, אף שיפאר ויזכר את גופו ולעשותו קומה שלמה לפני אל חי ותברך שמו וזה 'קס' ו' אל'.

בן שפטן, דאיתא (ברכות א:): צדיקים יצר טוב שופטן ורשעים יצר הרע שופטן, וצריך האדם להתבונן ולבחון בלבבו תמיד שיידע מי שופטו, היצר טוב או היצר הרע, ויראה שיהיה מן הצדיקים אשר יצר טוב שופטן, שישפט וידין דין בנפשו בכל עת ורגע ולשקל כל מעשיו ויהיו מתקנים ומישרים לפני השם ותברך, ויגביר הלב חכם על הלב כסיל, ושיכליל שמאלא בימינא ויחפף מחשוכא לנהורא:

הרי לפנינו שלשה אפנים בעבודת ה' (א) פרישות מדברים המתרים על ידי נדר. **(ב)** פרישות בלא נדר. **(ג)** לא לפרש מדברים המתרים. וידוע הבאור בזה, שהמדבר אודות דרגות שונות בעבודת ה':

שלשת ההכנות הם שלשה מדרגות בעבודה

מי שנומצא בדרגא נמוכה בעבודת ה' זקוק לפרש את עצמו גם מדברים המתרים, כי מצד המשכתו אחרי מותרות (דברים המתרים) יורד האדם למטה יותר, וכיון שהוא מצד עצמו אסור וקשור עם עניני העולם, זקוק הוא לנדר לפרש את עצמו (הפך רצונו מצד עצמו) - ואדם כזה הרי דרך עבודתו להשם צריכה להיות בהתחזקות על ידי נדר.

למעלה מזה ישנו אדם שאין נמשך אחרי מותרות, ובמילא אינו זקוק לנדר להפריש עצמו, אבל מפל מקום בין שיעדין לא הגיע לדרגא נעלית בעבודת ה' פורש את עצמו בלא נדר מדברים המתרים, וזהו מה שכתב הרמב"ם בהלכה בפני עצמה 'אף על פי שהן עבודה (לשם) לא ירבה אדם בנדרי אסור כו' אלא יפרש מדברים שראוי לפרש מהן בלא נדר, ומקום הצווי 'קדש עצמך במתן לך', והינו כי המדבר באדם שעלה במעלה עליונה יותר בעבודת ה'.

למעלה מזה הוא מי שפכר הגיע לדרגא נעלית יותר בעבודת ה' שאין מקום לחשש שהדבר המתיר יגרם אצלו ירידה, ועליו אמרו רז"ל (פמובא ברמב"ם פנ"ל) 'לא דבך מה שאסרה תורה' - כי אדם בדרגא זו, שאין אצלו חשש של ירידה, הרי אדרבה, עליו לעסק עם עניני העולם, לברר ולזכר את דברים המתרים, כפי שמסים הרמב"ם (בהלכות דעות שם ה"ג) 'צווי חכמים ואמרו וכל מעשיך יהיו לשם שמים', ועד באפן של 'בכל דרכיך דעהו' ולהעלותם לדרגת קדשה של האדם:

שבע חיים

רבי יקותיאל יהודה מצאנז זיע"א

ראשית דבר יש להקפיד בשלמות על גופי תורה ורק לאחר מכן נתן להוסיף חומרות

בשביל להוסיף חומרא ודברי חסידות, צריכים להיות בעל מדרגה, כי לא כל הרוצה לטל את השם יטל. לאנשים פשוטים אמרו חז"ל (נדרים כב.) הנודר כאלו בנה במה, ופרש הר"ן בשם ריושלמי וזה לשונו: לא ידף במה שאסרה תורה אלא שאתה אוסר עליך דברים אחרים, עד כאן לשונו.

הרי לנו שראשית כל צריכים ללמד ולענן בגופי המצוות שאמרה תורה לשמר ולעשות, מתוך תפלה ובקשה מהשם יתברך שיצטרף לשמר ולקיים רמ"ח מצוות עשה, שס"ה לא תעשה ומצוות דרבנן, שהם גופי תורה, בלי לחפש אחר דברים משניים ובלי לבקש להיות יוצא מן הכלל. כאמור, כל זה לא משום יוהרא, אלא כדי לא לבא לידי תקלות ומכשולות, מתוך דמיון שהם חומרות והדורים.

צריכים לשנן דברים אלו בדור הזה, כי בעזרתנו הרבים עברה רוח של הוספת חומרות משנות, אשר חלקם עושים תחת מסגה של חסידות. לפעמים נגרם שגגין חומרות אלו מותרים ועוברים על עקרי תורה, חלול השם ושאר עברות רחמנא לצלן, כשאת הכל מכסים בפרומקיי"ט, ועוד תמהים כשבאים נגדם בטענות. על כגון אלו התפנונו חז"ל באזהרתם, אם עם הארץ הוא חסיד אל תדור בשכונתו, כדי לא להגרר אחר מעשיו לעבר על דברי תורה.

יסוד זה נרמז בלשון הפתוב, וידבר משה אל ראשי המטות, נקט לשון זה, שרומז על זמן שבגוי ישראל יפלו מטה משה ויהיו בתחתית השפלות, כי שזה לעפר נפשם ותחזקם בהם נבואת חז"ל (שבת קלח:.) צתידה תורה שתשפח מישראל, עד שלא ידעו מה אסור ומה מותר.

על תקופה קשה כזו דבר משה רבנו אל ראשי העם, לבני ישראל לאמר – שיאמרו לבני ישראל, רק – זה הדבר אשר צוה ה', דברים המפורשים בתורה ובהלכה ולא עניני חומרות והדורים, כי בדור שפל כזה עלול הדבר לגרור אותם לעבר על גופי תורה:

ענין המסעות

באר משה

רבי משה יחיאל מאז'רוב זיע"א

מסעות בני ישראל ככל הגליות עתידים להיות תורה

גלו לנו הצדיקים בשם הבעל שם טוב זי"ע, שפשם שביציאת מצרים נעשו מכל מ"ב המסעות גופי תורה, כך גם לעתיד לבא יהיה מכל הגליות שעברו בהם ישראל תורה, שיכתבו כל המאצעות והצרות שנתנסו ישראל בגלותם, ויכתבו על כך תחלה וסוף, כדרך שמכתבים לפני ואחרי קריאת התורה.

ונוכל לרמז דבר זה בפתוב שלפנינו: וכתב משה את מוצאיהם למסעיהם - ואלה מסעיהם למוצאיהם (לג ב), כלומר בעוד שבגאלת מצרים קדמה היציאה משם לכל המסעות, פי בתחלה יצאו ממצרים ולאחר מכן עברו בכל המסעות, לכן נאמר בתחלה מוצאיהם הרומז על יציאת מצרים, ורק אחר כך למסעיהם, הרי לעתיד ואלה מסעיהם - תקדם הגלות והמסעות - למוצאיהם, לנאלה השלמה שאנו מצפים לה בכל עת ורגע, אבל הצד השווה שבהם שכל המסעות אינן אלא תורה וכי'.

באר דברי הבעש"ט שלעתיד לבא יהיה כתוב 'ויסע ישראל בן אליעזר ממקום פלוגי למקום פלוגי' | מסעותיו של הצדיק האמתי הם הם גופי תורה

בא וראה מה שאומרים בשם רבנו הבעל שם טוב זי"ע שלעתיד יהיה פתוב ייסע

כל היראות הנפולות השכיחים בדרך יותר. וכשהולך בדרך בקדשה פראוי ומקשר עצמו בכל עת לה' ותברך, כי ההולך בדרך שכינה מקדמת לפניו כמובא בזה הקדוש (ח"א עו.), ובזה מעלה כל היראות הנפולות לשרשם.

כי קדם שהולך לדרך צריך לאמלכא ביה בקדשא ברין הוא, דהינו להתבודד בינו לבין קונו ולפשפש במעשיו ולשפט את עצמו כנ"ל ועל ידי זה מעלה כל היראות הנפולות השכיחים בדרך יותר כנ"ל.

וזהו סוד מסעי בני ישראל במדבר ארבעים שנה, והכל היה בשביל חטא העגל שמאז נגזרה גזרה זאת, כמו שפרש רש"י שם, כי אז רצו לסור מרשות הקדוש ברין הוא ובקשו שתי רשיות חס ושלום ומזה נשתלשל אחיזה להסטרוא אחרא והדינים ועל ידי זה נגזר עליהם מה שנגזר שכל זה הוא בחינת יראות הנפולות כנ"ל.

ומחמת זה הכרחו לסבב במדבר ארבעים שנה והיו מטלטלים ממסע למסע, כדי לברר ולהעלות בכל פעם כל היראות הנפולות שהיו שם במדבר ביותר, כמו שכתוב (דברים ח טו) 'המוליכך במדבר הגדל והנורא הזה מקום נחש ושרף ועקרב וצמאון וכו'', שכל זה הוא בחינת יראות הנפולות (שליחות והרשאה ה"ג):

שם משמואל

רבי שמואל מסוכטטוב זיע"א

מטרת המסעות היו התגברות צד הקדשה על מלחמת היצר, ולאחר שלב החנינה החל מסע נוסף - מלחמה נוספת בהכנעת היצר בדרגה יותר גבוהה

ויכתב משה את מוצאייהם למסעיהם ואלה מסעיהם למוצאייהם (לג ב). להבין כפול הלשון וההפוך. הענין, דהנה מוצא נקרא מקום החנינה שחזרו ויצאו משם, מלשון 'כי יש לבסוף מוצא' (איוב כח א).

ישראל בן אליעזר ממקום פלוני למקום פלוני כמו שנכתבו מסעותיהם של ישראל, וכן מוסרים בשם האוהב ישראל מאפסא ו"ל שאמר אף הוא בן.

והנה באור הדבר הוא, ביסוד מה שכתב השפתי צדיקים (פרשת מוצו) בשם הרב הקדוש רבי זאב מזבז' ו"ל על הכתוב (דברים יז ט) 'והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו', יש לדקדק התחיל בלשון נקבה 'והיתה עמו' וסיים בלשון זכר 'וקרא בו'.

דהכי פרושו, ויכתב לו בגופו ספר תורה, ואז יקרא בו בגופו ובעצמו שיהא נעשה לו שתי פליות כשני מעינות חכמה, והשפתי צדיקים צין מקור הדברים ברמב"ן ו"ל (ס): 'ועל הדרך האמת והיתה עמו, התורה הנזכרת עצמה תהיה עמו, בדרך ויה' נמן חכמה לשלמה' (מלכים א' ה כו), ואומר 'וישב שלמה על פסא ה' למלך' (דברי הימים א' כט כג).

נמצא שהמלך זוכה לכה שכל מעשיו יהיו תורה, והינו שאם מקים מה שנוצטוה לבלתי רום לכבו ולבלתי סור מן המצוה' (דברים יז ט), אז הוא מזדכך כל כך עד שיכול הוא לקרא את כל ימי חייו, כל מעשיו ופעולותיו בספר התורה, שהרי מעשיו היום-יומיים הם גם גופי תורה. **וזהו** כונתו של רבנו הפעל שם טוב זיע"א כי לעתיד שלבא יתגלה שכל מסעותיו הוא על דרך זה, דהינו שהכל הוא תורה, ולכן יהיה כתוב כל מסע ומסע שלו, מפני שמסעותיו קשורים בתורה:

לקוטי הלכות

רבי נתן מבזקלב זיע"א

כאשר האדם נוסע בדרך ומתנהג כראוי מעלה את היראות הנפולות

עקר מה שהאדם מכרח פעמים לצאת לדרך הוא רק בשביל זה, כדי שיברר ויעלה

בימי החל. וזה הפרוש מוציאים למסעיהם, שכל הציאה היתה רק למען לחזור ולהתחיל בעבודה החדשה כדי שיבואו אחר כך לתניה, וזהו מסעיהם למוציאיהם, וחזור חלילה:

שַׁבַּת אֵמֶת

רבי יהודה לייב מגור זיע"א

תמיד יש לאדם נסיעה וחניה – עליו וירידה

ונכתבו כל המסעות, להודיע לעם ה' כי כל עובד ה' לא יפל לבו עליו מפל הנפילות שיש לו, כי כף הוא המדה להיות עולה ויורד, ומפל מנוחה שהשיגו אחר איזה מלחמה התחיל מלחמה אחרת, וכן לעולם, 'ויסעו ויחגו' – 'ויסעו ויחגו', כמו שגאמר (תהלים פד ח) 'לכנו מחיל אל חיל', שאין להם מנוחה לעובדי ה', שעל זה נבראו להם מלחמות ה'. ויבדאי מלחמות שהיו לכלל ישראל היו דברים הנגעים לכל הבריאה. ומעין זה נמצא בכל פרט לפי מה שהוא (תרמ"ו):

הלמוד מהמסעות – לא לברח מהמצר אלא להושע בתוכו

יציאת מצרים וכל המסעות הנה הכל דרך ולמוד לבני ישראל לדורות – להיות נושעים בתוף המצר עצמו, שלא לברח, רק למצא דרך תוף המצר עצמו. ועל זה איתא (תפילת מעריב) 'המדר'כנו על כמות אויבנו'. ולכן כתיב (ירמיה ב ח) 'ולא אמרו איה ה' המעלה אתנו מארץ מצרים המוליד אתנו במדבר כו', שפושבא עת צרה צריכין לזכר ביציאת מצרים ובאלה המסעות להיות נושע תוף המצר.

ולכן נקבע פרשה זו בין המצרים, דאיתא הקדוש ברוך הוא עונה בעת צוון ועונה בעת צרה, וכתיב (תהלים קיח ח) 'מן המצר קראתי יי', קריאה היא דבקות, שגם מתוף המצר נמצא דרך דבקות אל הבורא (תרמ"ד):

והנה כל המסעות במדבר היו לאפניא סטרא אחרא על ידי מלחמת הוצר שהיתה להם במקום הזה, שצד הרע היה מתאמן להכניס בהם מחשבות רעות ולהחשיף ציניהם, והם בכת קדשתם ותורתם ועבודתם התגברו על צד הרע בפרט אחד, מזה נעשה חניה, מלשון מנוחה, שהיתה להם מנוחה מצד הרע באותה בחינה הרעה שלא טרדה אותם יותר, והיתה להם מנוחה ממחשבות הרעות האלה.

אך לא זו היתה תכלית פונתם, רק בכת הנה ששיגו מנחה מן ה' וזו החליפו כח לעשות עוד מסע ולהכניע את צד הרע בפרט אחר היותר גבוה. וכן היו כל מ"ב המסעות, שבכת הקדשה שהשיגו מהחניה הראשונה חזרו לעשות מסע, וכענין שאמרו חז"ל (ברכות טו.) תלמידי חכמים אין להם מנוחה לא בעולם הזה ולא בעולם הבא שגאמר ילכו מחיל אל חיל, כי בכל פעם יחליפו כח חדש להתחיל ולעלות במדרגה הגבוהה ולא להשאיר במנוחה שהשיגו.

שבת היא בחינת החניה ממלחמת הוצר של ימות השבוע ובימי המעשה ולאחר מכן שלב נוסף יותר גבוה בהכנת הוצר

וכן הענין בשבת שאחר ששבת ימי המעשה, שבכל הטרח בעבודת השם יתברך שהיה בששבת ימי המעשה, כאשר בא יום השבת באה מנוחה ושורה על כל המעשים שפעל בששבת ימי המעשה קדשת שבת וענג, ובכת הנה כל שתא יומין מינייהו מתברכין, והוא מחליף כח לעבד עבודת השם יתברך בכל ימי המעשה - עד שבא יום השבת השני ושורה גם על זה קדשת שבת וחזור חלילה.

הגם ששבת אינו מכין לחול, אך זה הוא ממילא, כי אךם שמקבל את השבת ממילא מחליף כח לעבד עבודת השם יתברך

שבע שמחות

רבי מנחם מענדל מסטרניזוב זיע"א
ביציאת ישראל לכל מסע היו אומרים בפיהם
'אנחנו נוסעים לקים מצות השם יתברך
ולהעלות ניצוצין

ויכתב משה את מוצאייהם למסעיהם על פי ה' ואלה מסעיהם למוצאייהם. הדקדוקים מבארים. ואפשר לפרש על פי דרךשו חז"ל (עירובין נד.) בפסוק 'חיים הם למוצאייהם' (משלי ד כב), למוציאם בפה וכו', הכי נמי בכל פעם כשיצאו ממקומם לפע, אמרו בפה מלא שאנחנו נוסעים לקים מצות השם יתברך ולהעלות ניצוצין (ועיין באור החיים זל), וזהו את מוצאייהם למסעיהם. **וכן בכל זמן המשך נסיעתו, שמדרך העולם להטיר ממת הדרך, ולפסוק מדבקות השם יתברך, אף הם לא פסקו מדבקותו וממתן שבתו השהור, שקימו בזה רצונו יתברך ובזה מעלין ניצוצין הקדושים.**

וזהו ואלה מסעיהם למוצאייהם, וידוע ואלה מוסיף, שהוסיף שעת הנסיעה על שעת הציאה, שהיו מוציאים בפה שעושים זה לרצונו יתברך, כן גם היה כל שעת הנסיעה:

פרשת מטות

וידבר משה אל ראשי המטות לבני ישראל לאמר זה הדבר אשר צוה ה' (ל ב)

אגרא דכלה

רבי צבי אלימלך מדינוב זיע"א

הדקדוקים בפסוק

וידבר משה אל ראשי המטות לבני ישראל לאמר. להבין הלאמר. וגם למה דוקא לראשי המטות. וגם נצחיות התורה מלמדת לנו בכל עת דרכי השם יתברך, והנה אין מקרא יוצא מידי פשוטו. אף על פי כן יש לרמוז דהכי קאמר:

'ראשי המטות' - גדולי ישראל שבכתם להטות
לכבות ישראל לאביהם שבשמים

וידבר משה אל ראשי המטות - הינו הגדולים שבין ישראל אשר להם יכלת וכת להטות לכב העם לעבודתו יתברך שמו, ולכך קראם 'ראשי המטות'. דבר אליהם משה לבני ישראל לאמר - הינו שיאמרו לבני ישראל.

רצון הבורא הוא שעקר דברי תורה שיאמרו
יהיו הדרכות לעבודת הבורא

זה הדבר אשר צוה ה' - הינו שיאמרו להם דבר תורה כזו שיורה להם איזה דרך לעבודתו יתברך שמו, ולא שיאמרו להם דברי תריפות אשר לא יצא להם מזה דרך לעבודתו יתברך שמו. הגם דקודשא בריך הוא תדי בפלפולא, עם כל זה העקר להורות לעם הדבר אשר צוה ה', וכמו שכתב המגן אברהם ריש הלכות פסח (אורח חיים תכט ס"ק א) עין שם.

הקב"ה משפיע לצדיק דברי תורה בכות
הנאספים

וירמוז עוד על פי מה ששמעתי מדברי אדמו"ר קדוש עליון פום ממלל רבן רב הקדוש המפרסם מורנו הרב יעקב יצחק מנוחתו כבוד בקהלת קדש לובלין זצוק"ל, שהנה האיש הנלכב אשר אליו יאספו תרדים לדבר ה' לשמע מפיו דברי תורה, כשזמין לו השם יתברך שכליות בתורה, יוכל להיות שאין זה בכותו, רק זכות האנשים הנאספים, פי הבורא משפיע לו הדבר תורה והשכליות הנצרכים לנשמות הנאספים, (כמו שהבורא זמין לעשיר הון רב לפרנס פמה עניים, והוא אינו רק כגבאי צדקה בגזרת היוצר והבן), ולכן המשפיל לא יבוא לו התפארות מזה, פי זה אינו שלו רק שלהם, ואדרבא הוא מקבל מהם שפע רצון.

הרמז בפסוק

וזה הדבר אשר רמזו בפסוק הלז שהודיענו השם יתברך בתורתו וידבר משה - הוא

דעת קונו, ונסיון העשר גדול מנסיון העני. אף אם האדם מאמין בבורא עולם שהוא הנותן לו הצלחה ולא כחו ועצם ידו, וגם מאמין בהצדיקי הדור שהמה משפיעים הפרנסה על אנשים כאלו, יוכלו הצדיקים להתפלל על עשירות.

חשיבות האמונה בצדיק

לזאת צריכים זרע ישראל מקדם להאמין שכל הפרנסה בא על ידי הצדיק, ועל דרך שפירושו בספרים מאמרם ז"ל (ברכות יז): כל העולם נזון בשביל חנינא בני וחנינא בני די לו בקב חרובין, שהענין הוא, לאשר הצדיק מסתפק את עצמו במעוט וסובל חסר, על ידי זה הקדוש ברוך הוא שומע בקול תפלתו ונשפע רב טוב. והנה השפעת הפרנסה נובע על ידי תריין מזלין נוצר ונק"ה כנודע, וישתי מזלין אלו עולה רא"ש.

הרמז בפסוקים

וזה וידבר משה אל ראש"י המטות לבני ישראל, הינו להשפיע ולהטות תריין מזלין אלו נצ"ר ונק"ה לזרע ישראל, ועל ידי זה יהיו נקראים בשם ישראל, מלשון פי שרית עם אלקים ואנשים' (בראשית לב טו), הינו שיהיה להם הן טובות רווחניות הנקרא עם אלקים, והן צרכי עולם הנה הנקרא עם אנשים, בכח תריין מזלין נצ"ר ונק"ה העולה רא"ש כנ"ל.

אך וזו להם לאמר זה הדבר אשר צוה ה' שהעקר בזה להאמין באמונת אומן שמאתו תברך שמו בא הכל והוא משפיע להם. אף בזה לבד לא סגי, וצריך לידע כי כל השפעה בא על ידי בחינת איש צדיק.

על כן אמר להם איש כי ידר נדר, רומז אשר כל השפעה בא על ידי איש צדיק הנקרא איש כי ידר נדר כו' – לאשר הוא מסגף את עצמו בגדרים וסגים, על ידי זה הקדוש ברוך הוא לא יחל דברו רק ככל היצא מפיו יעשה, שהקדוש ברוך הוא ממלא תפלתו, וכל זה

הדעות הנשפע לכל אחד מישראל, כנודע מסוד מש"ה שפיר קאמרף (שבת קא), וידבר הוא לשון הנהגה, מלשון דבר אחד לדור (סנהדרין ט), גם דבור"ר הוא לשון שפע, כי זולת זה לא יצדק בהשם תברך דבור, וכן דבור איש אל רעהו נקרא דבור דמשפיע לו שכלו הטמון בקרבו, ונודע הדבר למשפילים.

וזהו וידבר משה, רצה לומר נמשך ונהג ונשפע הדעת, אל ראשי המטות – הם האנשים אשר אליהם יאספו התרדים לשמע מלין חתתין דאורזתא. והנה הם נקראים מטות שמטים אונם לשמע, ואותם האנשים אשר אליהם יתאספו נקראים ראשי המטות.

והנה נשפע שפע הדעות אל ראשי המטות להבין תעלומות חכמה בתורה, הגם שאינם זכאים לכך בשכר עבודתם, אף הוא מאת השם תברך אשר לא ימנע טוב להולכים בתמים להשביע נפשות השוקקות לשמע מלין בצחותא. **ולזה** יאמר נשפע הדעת אל ראשי המטות אפלו שלא בזכותם, רק כפי – לבני ישראל לאמר זה הדבר אשר צוה ה' – הינו בכדי שיאמרו לבני ישראל זה הדבר וכו', שהם חפצים לשמע על ידי התורה איזה הנהגה טובה לעבודת השם תברך, אזי מתלבש הדעת באיש פרטי להודיע להם באמצעות התורה דגליאת אנפה ליודעים, איזה הדבר הינו הנהגה אשר צוה ה' לפי המקום והזמן והדור, והבן:

עטרת ישועה

כפי יהושע מדז' יקוב זיע"א

על ידי האמונה כבורא תברך ובכח הצדיק בכח הצדיק להשפיע עשירות

אמר ז"ל (חגיגה ט) יאי ענייתא לישראל. ובקאמת אנו רואין אשר צדיקי הדור מתפללין על זרע ישראל ששליחו בעסקיהם ויהיה להם עשירות. אף הענין הוא, כי עשירות מעביר על

הרמז בפסוק

וזהו פונת הפסוק: **איש כי ידר נדר לה' או השבע שבעה**, דהיננו, רצה לעשות בנדרים ושבועות סיג להיות עוסק בתורה ובתפלה, וזהר שלא יחל דברו, כלומר, דבורו בעלמא לא יעשנו חלין, שלא ימצא בפיו שקר ומרמה ודברים בטלים, שלא יהיה חסיד מבפנים ורשע מבחוץ, שאם עושה כן, תורתו ותפלתו בטלים ומבטלים, דזה תלוי בזה, אם אינו מטהר פיו מדברים אשר לא טובים, כל מה שיוציא לקדשה בטל ומבטל, דכבר נטמא פיו ולא נשארה בו קדשה. **ולכהי** מסים על זה הפסוק ככל היצא מפיו יעשה, דהיננו, ככל היצא מפיו בעלמא, כף יעשה בקדשה, דהיננו, אם דובר אמת וכל מעשהו באמת אז כל תורתו ותפלתו אמת, ואם לאו הכל בטל ומבטל:

פרוש הפסוק 'שמר פיו ולשונו שמר מצרות נפשו'

ואפשר שזו היא פונת שלמה המלך עליו השלום (משלי כא כב) 'שמר פיו ולשונו שמר מצרות נפשו', בא לרמז על זה, דהרוצה שתתקבל תפלתו ותורתו צריך לשמר פיו מבחוץ, שאם טמא פיו, תפלתו ותורתו תועבה. **והנה** מצינו שהתפלה נקראת 'נפש' בגמרא (ברכות ה), כמו שאמרנו (ס) על 'טרף נפשו באפו' (איוב יח ד), שכל מי שאינו ממתין לחברו לגמר תפלתו, טורפין לו תפלתו בפניו, שנאמר 'טרף נפשו באפו', ומיד התפלה נקראת 'נפש' גם התורה תקרא 'נפש', דהכל דבר אחד, ולפי האמת הם שראויים לקרא 'נפש', שהם נפש וחי האדם.

וזהו שאמר 'שמר פיו ולשונו', דהיננו מי ש'שומר פיו ולשונו' כראוי ואין בפיו שקר ולשון תרמית ואינו מדבר דברים בטלים, זה 'שמר מצרות נפשו', 'נפש' היא תורתו ותפלתו, שומרה שלא תהיה נדחית, דזה תלוי בזה כאמור למעלה:

הוא על ידי אמונת הבורא ואמונת צדיקים, על ידי זה בלח הצדיק להשפיע להם כל טוב ולא יזיק להם הרבוי עשירות.

ועל כן גרו אותם על ענין נדריים שמבאר בבעל הטורים אשר נדריים עולה ורצ"ח, הכל בא לרמז שיבואו לידי אמונת אלקי עולם ואמונת הצדיקים אזי הפרנסה והמשא ומתן יהיה בלי רציחה, לא כן האנשים הפורקים מעליהם האמונה עושין עול במשא ומתן ורציחות, על כן גרו להם לבל לעשות רציחות, רק דיקא לבוא לידי אמונה ואזי יצליחו במשא ומתן בכל טוב סלה, וכמו שאמרנו (שבת לא) אמונה זה סדר זרעים, שעל ידי אמונה בא השפעת פרנסה:

איש כי ידר נדר לה' או השבע שבעה לאסר אסר על נפשו לא יחל דברו ככל היצא מפיו יעשה (ל א)

פתוחי חותם

הפי יעקב אביחצירא זיע"א

מי שאינו שומר פיו מדבורים אסורים תורתו נמאסת ותפלתו תועבה

למה אמר לא יחל דברו, בא לרמז, דהנה האדם עוסק בתורה ומתפלל, ונדר נדרים ונשבע שבועות לקים מצות ה', והנה אם אינו שומר עצמו בשוק במשא ומתנו ובדבורו באמת ובאמונה, שוא שקד שומר, לחנם כל תורתו ותפלתו, דצריכה המנחה בלי טהור שבו מקרב לה', ואם הפלי שבו המנחה הוא טמא, שניהם נדחין, והפלי שבו מקריבים המנחה הוא הפה.

ואם מטמאו בחוץ בדברים אשר לא טובים ומכל שכן דברי שקר ומרמה, בודאי תורתו נמאסת ותפלתו תועבה. נמצא דזה תלוי בזה, דאם אינו שומר פיו במלי דעלמא, אין לו רצוי לא בתורה ולא בתפלה, ואם שומר פיו מבחוץ, תורתו ותפלתו מקבלים ורצויים.

והנה מי שרע שלו איזה בחינה, מכרח הוא להתפרנס מאמה שפגגד אותה בחינה, פנודע התחלקות אמות, עשו הוא בחינת גבורה, וישמעאל תאנה בחינת חסד, ואשכנז בחינת תפארת, ובבחינת רע שיש אצל האדם כף הוא מכרח להתפרנס מאותה האמה שחייתה הוא הרע.

והנה פאשר האדם מתקן הרע שלו מכרח להסתלק מן העולם מפני שתי טעמים, הא' שאינו צריך להיות עוד בעולם כי זה הוא תכלית כל הבריאה, והב' שאין לו ממה לקח דברים גשמיים.

והנה משה רבנו עליו השלום היה בחינה גבוהה למעלה, שהוא בחינת דין, מלשון ריב, אף הוא תקן הכל לטוב. וזהו שחשב המ"ב מסעות, שפכל אחד מהמקומות תקן חלק אחד מבחינות הנ"ל עד שתקן הכל. ופגגד זה היה אמה מדון.

ולזה כשתקן הכל אמר לו גם נקמת מדון, שפמכרח אתה להאסף מעמך מחמת שתי טעמים הנזכרים, שלא יהיה ממי לקח צרכיו גשמיים. אף מפל מקום שאר אמות חיים אף על פי שאין אדם פגגדו שלא תקן, מפל מקום מדון מחמת חטאם נצטוו להרג:

ואת בלעם בן בעור הרגו בחרב (הוא בא על ישראל והחליף אמנתו כאמנתם שאין נושעים אלא בפיהם על ידי תפלה ובקשה, ובה הוא ותפש אמנותם לקללם בפיו, אף הם באו עליו והחליפו אמנותם כאמנות האמות שכאין בחרב שנאמר ועל חרבך תחיה, רש"י) (לא ח)

מהרי"ד מבעלזא

רבי ישכר דב מבעלזא זיע"א

גם צדיקים הפועלים ישועה על ידי דבור בלבד חפצים לפעל זאת על ידי תפילה ובקשה

ואת בלעם בן בעור הרגו בחרב. ב"ש"י ו"ל: הוא בא על ישראל והחליף אמנותו

גם נקמת בני ישראל מאת המדינים אחר תאסף אל עמך (לא ב)

מאמרי אדמו"ר הזקן הקצרים

רבי שניאור זלמן מליאדי זיע"א

כאור השכות בין מיתת משה לנקמת מדון

ענין שפלה הפתוב מיתת משה פנקמת מדון, דהנה תכלית בריאת האדם בעולם הזה לעשות מחמר צורה. והענין דיש שבע מדות באדם, וכל אחד כלול מעשר, שהם שבעים. והנה פל המדות יש בהם טוב ורע, שצריך אותם המדות לעבודת הבורא וגם יכול לפעל בהם רע, דהינו המדות אהבה ויראה ותפארת ונצחון והודיה והתקשרות שהם מתחלה שבע בכללות וכל אחד נכלל מעשר הרי שבעים.

והנה לכל אחד יש איזה בחינת רע שהוא חסרון שלו שבחינה הנ"ל נוטה אצלו דוקא לרע, ותכלית בריאתו שפכף מדה הנזכרת. ואם לא היה לו חסרון הנ"ל לא היה צריך להבראות שלעבודה יותר בעולם הבא ששם אין שום מניעה, אף תכלית פל הבריאה הוא לפונה הנזכרת שיתקן פל הרע שלו לטוב.

והנה נודע שפעם הוא ממדת גבורה. ולפעמים צריכין לה לכעס על הרשעים או מדת נצחון לדבר מצוה, אבל במלי דעלמא לא יהיה נצחון ויהיה נשמע לכל אחד וכן אהבה ויראה והתפארת לאהב לפאר את השם ותפורה. **והנה** השבעים בחינות הנ"ל נגד שבעים אמות וחייתם מהרע שיש בכל אחד מהמדות בכל ישראל. והנה בחינת ישראל מדרגה גדולה, וכשהם צריכים להתפרנס מעולם הזה באכילה ושתייה, הם דברים גשמיים, אינם יכולים להיות רק על ידי האמות. ולכן הם נקראים אמות העולם, מלשון אם, כי הם האמות של העולם, שכל דברים גשמיים שבא לעולם יורד עליהם תחלה ומשם מקבלים פל אחד מישראל פרגסתו.

לידי התנשאות וגבהות הלב לחשב ולומר פחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה וכו'.

ועל כן לאחר ששבו אנשי הצבא ממלחמת מדן בנצחון גדול, הוכיח אותם אלעזר הכהן כי מעתה צריכין לאזר חיל ולהיות עתידים להתגבר על מלחמה גדולה זו מלחמת הניצור, כי הן עתה עלולים לפל לרשת הניצור ולחשב אשר כחם וגבורתם הוא שעמדה להם להנצל במלחמה. לזה אמר הבאים 'למלחמה' דיקא:

ויאמר אלעזר הכהן אל אנשי הצבא הבאים למלחמה ואת חקת התורה אשר צוה ה' את משה. אך את הזהב ואת הכסף את הנחשת את הכרזל את הכדיל ואת העפרת (לא כא-כב)

מחשוף הלבן

רבי יעקב אביחצירא זי"ע א"

ששה סדרי משנה הם תקון לאדם

אפשר לרמוז על ששה סדרי משנה שהם מחלקים על ששת ימי השבוע, דסדר זרעים ביום ראשון, וסדר מועד ביום שני, וסדר נשים ביום שלישי, וסדר גזיקין ביום רביעי, וסדר קדשים ביום חמישי, וסדר טהרות ביום השישי, והם תקון הרבה לאדם הלומדם בששת הימים לכפרת עונותיו ולתקון נפשו:

על ידי תקון נפשו חל עליו קדשת שבת

וגם על ידי זה יוכל לקבל הארת קדשת שבת, דקדשת שבת קדשה עליונה עד מאד וצריכה גוף נקי ונפש טהורה כדי שתשרה עליו, ואינה שורה על גוף נגוף מלא אספסוף ונפש עכורה בלתי מטהרה, לכן 'שתדל האדם להתקדש בששת ימי השבוע כדי שתחול עליו קדשת שבת':

עקר הכל היא לנהג במדת הענוה

ועקר הפל יתנהג במדת הענוה, שהיא העקר והשרש בין לששת ימי החל בין לקדשת

באמנותם, שאין נושעים אלא בניהם, ועל ידי תפלה ובקשה, ובא הוא ותפש אמנותם וכו'. ונראה שכן היא הנסחא המדיקת 'ועל ידי תפלה ובקשה', דלכאורה הא דנושעים בניהם הכונה שנושעים על ידי תפלה ובקשה, והם ענין אחד, אבל הנאו' המסלקת מוכיחה לנו שהם שני ענינים.

והבאור הוא, דאיחא בספרים, שיש צדיקים שיכולים לפעל בדבור גרידא, ויש צדיקים שפועלים רק על ידי תפלה. אבל גם הצדיקים שיכולים לפעל על ידי דבור רוצים לפעל על ידי תפלה, כי דבור מועיל רק על אחר, ותפלה מועילה גם לאחר זמן. וזהו הפרוש ברש"י שאין נושעים אלא בניהם בדבור, ואף על פי כן רוצים לפעל על ידי תפלה ובקשה, והם שני ענינים:

ויאמר אלעזר הכהן אל אנשי הצבא הבאים למלחמה ואת חקת התורה אשר צוה ה' את משה (לא כא)

דברי יואל

רבי יואל מסאטמר זי"ע א"

רמז לדברי החסיד - שבתם מן המלחמה הקטנה הכינו עצמכם למלחמה הגדולה זו מלחמת הניצור

ויאמר אלעזר הכהן אל אנשי הצבא הבאים למלחמה וגו'. ולכאורה יש לברקדק שהרי פרשה זו נאמרה לאחר ששבו ממלחמת מדן, ואם כן הוי ליה למימר הבאים 'ממלחמה', וכמו שגאמר לעיל מגיה הבאים מצבא המלחמה. **אלא** על פי מה שכתב החובת הלבבות (שער יחוד המעשה פ"ח) שאמר חסיד אחד לאנשי המלחמה ששבו מן המלחמה לאחר שנצחו, שבתם מן המלחמה הקטנה הכינו עצמכם למלחמה הגדולה זו מלחמת הניצור, דלעת פזאת הניצור הרע מברקד לפני האדם להביאו

יעשה חק קבוע בששה סדרים כנגד ו' ימים

והנה משמעות חקת היא לשון חק שצריך האדם לעשות לה חק קבוע, כמו שהיא מחלקת על ששה סדרים כנגד ששת ימי השבוע, סדר אחד בכל יום. וזה נרמז בשמה, ד'תורה שבעל פה' עם הכולל גימטריא 'ששת ימים', להורות דצריך האדם לחלקה על ששת הימים כמו שהיא מחלקת על ששה סדרים. וזהו לשון חקת התורה, שיעשה לה האדם חק קבוע בששת הימים כמו שרמזו בתשובנה כאמור. ואזיל ומפרש ששה סדרים.

אך את הזהב, זה רמזו לסדר זרעים, את הזהב במלוי פנה אלף תי"ו ה"א זי"ן ה"ה ביי"ת, המלוי עם הכולל גימטריא תר"ג, הוא חשבון זה סדר זרעים. ואת הכסף, מלת הכסף עם האותיות והכולל גימטריא מועדים', הוא סדר מועד. את הנחשת במלוי אלף תי"ו היי"ן ח"ת ש"ן תי"ו, המלוי גימטריא זה סדר נשים' עם הכולל.

את הכרזל, כרזל גימטריא זה זניקין. את הכרזל עם הכוללים גימטריא קדשים'. ואת העפרת, מלת העפרת כשתחליף העי"ן והפ"א בפ"ת ב"ש שהם זי"ן וא"ו יהיה [עם הכולל] גימטריא 'טהרות' (עם הכולל). הרי נרמזו כל הששה סדרים בתשובון:

ו' מתכות רומזין לו' סדרי משנה

ומלכוד החשבון יש רמז גם במשמעותם, והוא דזהב הוא כנגד זרעים, והזריעה והחרישה שפברקע הם מצד הדין, דכל עבודה ומלאכה הם מצד הדין, משום הכי 'מלאכה' גימטריא א"ל אדנ"י שבעשטיה שפלה דינים, משום הכי נרמז זרעים במלת זהב שהוא דין. הכסף נרמז במועדים שהם מצד החסדים.

נחשת נרמז בסדר נשים שמצחם נחושה, דכתיב (ירמיה ג ג) 'ומצח אשה זונה

שבת. ואפשר דעל זה אמר דוד המלך עליו השלום (ההלים לו יא) 'וענוים ירשו ארץ והתענגו על רב שלום', ארץ היא השכינה, ומתנהג בענה, השכינה היא חלקו ונחלתו, וזה שאמר 'וענוים ירשו ארץ', היא השכינה כאמור. וכשיבוא שבת מתענגים בקדשת שבת השורה עליהם ברבוי אור, וזהו 'והתענגו על רב שלום', דהינו ביום השבת מתענגים ברב הקדשה השורה עליהם:

'הצבא' הם המלאכים שנבראו ממעשים הטובים של אדם

וזהו פונת הפסוקים, ויאמר אלעזר הכהן אל אנשי הצבא, הם האנשים המודרזים לעשות צבא עם יצר הרע, והצבא שלהם הם מעשים טובים, וצבא ממש הם, דכל מצוה שאדם עושה נכרא ממנה מלאך אחד פדוע (אבות פ"ד מ"א), וברבוי המצוות ירבו המלאכים הנבראים מהם, והם הצבא של האדם הנלחמים עם יצר הרע וגונדא דחמה דידיה. הבאים למלחמה, היא מלחמתה של תורה, שרצונם לעסק בתורה שבעל פה שהיא המתקנת כחו של יצר הרע ומטהרת האדם:

תורה שבכתב ותורה שבעל פה נתנו בכת אחת

ואמר להם זאת חקת התורה, חקת התורה עם פללות שתי תבות והכולל גימטריא זו היא תורה שבעל פה, לרמז דעל תורה שבעל פה מדבר, ואמר עליה זאת חקת התורה כמו שאמר על תורה שבכתב, להורות ששניהם נתנו בכת אחת ולית אפרשותא ביניהו כלל, דעליהם נמי נאמר (ר"ה כו) 'זכור' ו'שמור' בדבור אחד נאמרו, 'זכור' היא תורה שבכתב ו'שמור' היא תורה שבעל פה, שניהם בדבור אחד נאמרו, משום הכי אמר פה זאת חקת התורה כמו שאמר בתורה שבכתב. ואמר אשר צוה ה' את משה, דמסרה הקדוש ברוך הוא לו פה אל פה:

עד שִׁיִּכְבֹּשׁ אוֹתוֹ - מִזֶּה יֵשׁ לוֹ לְהִשָּׁם יִתְבַּרְךָ נַחַת רוּחַ, אֲבָל לְאַחַר כֵּן כְּשִׁיִּכְבֹּשׁ - אֵין חֲדוּשׁ כָּלֵל מִה שֶׁהוּא טוֹב, שְׂאֵין לוֹ עֲבוּדָה כָּלֵל.

הרבי רבי זושא אמר זאת רק מחמת ענותנותו ולבו הנשבר

ובאמת זה הקדוש אמר זאת מחמת עניויות, שהיה רוצה להיות לבו נשבר בקרבנו, שרוצה לעשות נחת רוח להשם יתברך ואין עושה כלום, מחמת שאין חדוש בעבודתו, משום שמאירים עינו, ותולה הפל בהשם יתברך שהוא עוזר לו לזנה, כמו שכתוב אלמלא הקדוש ברוך הוא עוזר לו לא יכול לו (קדושין ב:), על כן עכשו אינו עושה כלום - שאין עושה נחת רוח להשם יתברך בעבודתו.

הקב"ה בחסדיו נותן לאדם שכר על עבודתו גם לאחר שהגיע למתיקות

אבל באמת טובת השם יתברך גדולה כל כך, שאף שאין חדוש עתה בעבודה כנ"ל, אף על פי כן נותן לו השם יתברך שכר על עבודה של עכשו ממש כמו מקדם בפעם ראשון. וגם בשלמא מלאכים אין בהם יצר רע, אבל בעולם הזה יש יצר הרע, ורק על זה מגיע לאדם שכר הרבה, כי בעת מלחמה עם היצר הרע כשהוא עדין בחשף והיה לוחם עמו - פעמים הוא גובר ופעמים היצר הרע גובר ומחטיאו.

כאשר האדם מצוי במצב טוב בעבודת הבורא ומכיר את חסדי הבורא שקרבו - עליו להתמלא בהודיה ולהתגלגל בעפר מחמת אהבה אליו

ובעת שבא לאור הקדשה בעזר השם יתברך, ומזכיר עצמו שהיה בחשף של היצר הרע, ואם היה נשאר שם - היה עד עתה חס ושלום בשאל תחמית אצל הקלפות ימח שמם, וכל מה שבא יותר להקדשה רואה יותר הטובה שעשה לו השם יתברך - שזכה לאור הקדשה, ויזכר ההפסד שהיה לו קדם שבא אל הקדשה. ואז יתמלא פיו בהודיות להשם יתברך, וירוממו וישבחו ויתגלגל בעפר מחמת אהבה אליו יתברך שמו.

היה לך. ברזל נרמז בזיקין, כן משמעו. ברזל נרמז בקדשים, דהמתקדש צריך הבדלה, דכתיב (ויקרא י') 'להבדיל בין הקדש'. עפרת נרמז בטהרות, דהרוצה לטהר צריך להיות ענו לעשות עצמו בעפר. הרי נרמזו בכאן ששה סדרים:

פרשת מסעי

אלה מסעי (משל למלך שהיה בנו חולה, הוליכו למקום אחד להפאותו, כשחזרו התחיל אביו מונה כל המסעות ואמר כאן ישננו כאן הוקרנו כאן חששת את ראשך, כך אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה, מנה להם כל המקומות היכן הכעיסוני, לכה נאמר אלה מסעי, כמרכב רבה כג (לג א))

בנורי אביב

רבי יעקב אביה מרדכימין זיע"א

הרבי רבי זושא זיע"א שלאחר שהשיג את המתיקות בעבודת הבורא אין מגיע לו כל שכר אלא רק על עבודתו עם יצרו בתחלת עבודתו

אפשר יש לומר, כמו שאומרים בשם הקדוש הרבי רבי זושא, שאמר על עצמו שבעד העבודה מן עכשו אין מגיע לו עולם הבא, שאין לו עבודה רבה בינו שהיא באור הקדשה - שמאיר לו הפל, רק מגיע לו שכר עולם הבא על הפעם הראשון שהיה בחשף של היצר הרע, והיה לוחם עמו מלחמה, ושבר החשכות מעמו, על אז מגיע לו עולם הבא, אבל על עבודה של עכשו אין חדוש כלל. וכונתו היה, דהוא דומה כמו עבודת מלאכים, שאין נחשב עבודה לקבל שכר עליה, פיון שהמה תמיד באור הקדשה.

עקר הנחת רוח לבורא יתברך בשלוחם האדם עם יצרו בעת החשכות

כך האדם, עקר המלחמה עם היצר מתחילה כשהוא עדין בחשף, ומתקוטט עם היצר

ועתה עזר לך השם יתברך ויבאת למדרגה שאין דומה לה - שבכל חללי דעלמא ובכל תענוגים שבְעוֹלָם אין דמיון לה לא בעולם הזה ולא בעולם הבא, שהאדם יכול להשיג יותר מן המלאכים הקדושים, על כן תזכר תמיד הטובה הזו ותהיה מלא שבחים להשם יתברך, ועל זה מגיע לאדם שכר גדול.

וכן כל אדם לפשטא וְהִיא תחת יד היצור הרע, ועזר לו השם יתברך והצילו מידו וכבש אותו, צריך לזכר תמיד מעמד ראשון שעמד בחשף, ויחשב אם לא היה מרחם עלי השם יתברך וְהִיא עוזר לי, אז הִיא מוסיף עלי החשף בכל יום ויום, ומי יודע עתה באיזה מקום חשוף הייתי חס ושלום. וגם הקלפות רוצים להרג את האדם אף על פי שחטא ודבק בו, על כן ישבח להשם יתברך וכנ"ל.

וכן אף על פי שאדם עובד את עצמו להיות באור הקדושה - כל מה שעובד ומעמיק בשכלו להשיג בכל פעם גדלות הבוּרָא יותר ויותר מחמת שהוא אין סוף, בעד זה בנדאי גייע לו שכר מחמת זה שמעמיק בדי להשיג יתאה ואהבה יותר, ודו"ק:

אלה מסעי בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים וגו' (לג א)

מבַּלַּל מִצִּיּוֹן

רבי יעקב דוד מרדומסק זיע"א

עם ישראל התחזקו בעבודת הבורא עוד בהיותם בתוך טמאת מצרים ומה יש ללמד להתחזק אף בדור עקבא דמשיחא

נראה דרך רמז בזה, שהפתיח בא להוציא מדעת הטועים אשר אומרים דבןמנינו זמן עקבא דמשיחא אין באפשרות האדם להתנהג בטוב, וכמו שאבותינו פשהו במצרים לא התנהגו כראוי ורק אחר שיצאו משם

ואם זוכה ובא עוד יותר להקדושה ומשיג יותר גדלות הבורא, אז בא לאהבה ביותר להשם יתברך, ולהודות לו שהיה מרחם עליו להוציא מלפניו הללו - קלפות של עברות, ובעבור זה בודאי מגיע לו שכר טוב - על הזכירה הטובה ההיא, וישלם לו השם יתברך טובות בעד כל זכירה וזכירה ובעד כל הפרה והפכה.

באור דברי המדרש על פי הג"ל

וזהו שאמר לו השם יתברך: פתוב כל המסעות, כמו במשל - שהיה בנו של המלך חולה ונתרפא, ובכל יום ויום יש לו תענוג גדול מאד, שהיה חושב שבנו ימות חס ושלום, וכל עת שיבוא המלך לתענוג גדול יותר - זכר ומכיר התענוג הגדול של בנו שנשאר בחיים ויוכל לשמח עמו.

וכן באו, בכתיבת המסעות, מחמת דעתה הכניס הקדוש ברוך הוא את ישראל לארץ ישראל הקדושה, ואם כן אף שישאל יהיו טובים שם להשם יתברך, אין חדוש כלל, כיון שארץ ישראל שם אור הקדושה זורח, אם כן מה עבודה גדולה יש שם כיון שהקדושה מאיר מכל הצדדים, ואין חדוש שיהיו באהבה ובקראה גדולה.

לכה אמר לו: פתוב כל המסעות שהכעיסוני - שהיו בחשף של היצור הרע, וזכרו תמיד הטובות שעשיתי עמהם שהוצאתים מאפלה לאור גדול, ויהיו מלאים יומם וליילה שבחים והודיות, וכל מה שיבואו להקדושה ביותר אז יותר עבודה - יהיו משבחים והודיות להשם יתברך וכנ"ל.

באור למען תזכר את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייד' על דרך הג"ל

וזהו שפתוב למען תזכר את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייד' (דברים טו א), הינו שכל ימי חייד' תראה לזכר מעמדך שעמדת בארץ מצרים - בטמאה גדולה בחשף כמו חס ושלום בשאול תחתיות רחמנא לצלן,

אלה מסעי בני ישראל, והיה לו לומר אחריו תכף ומיד ויסעו מרעמסס, וממילא הרי כל המסעות כתובים לפנינו ואנו רואים בעינינו שהם כתובים, ומה חדש לנו באמרם ויכתב משה.

סוד מ"ב מסעות שפרש רבי שמשון מאוסטרופולי

אמנם תורתנו הקדושה פלה רמזים וסודות לאין קץ, ארפה מארץ מדה ורחכה מני ים' (איוב יא ט). ויובן פסוק זה במה שכתב בספר אמת ליעקב הנדפס מחדש על דרך האמת (סוף קונטרס שפת אמת קכג), ושם נמצא כתיב כל ענין המ"ב מסעות, וכתוב שם דמאמר זה דרצה לכתב בענין המ"ב מסעות הובא בספר הפליאה, והזכירו הרב הקדוש מורנו הרב רבנו שמשון מאוסטרופולי, ונמצא כתיב בכתבי הקדש של הרב הגדול מורנו הרב אליהו הפהן זכרנו לברכה בעל שבת מוסר ומדרש תלפיות בעיר תהלה אומיר גן עליה אליהם. וזה לשונו:

כד נטלו ישראל מרעמסס לא ידעון אי ינטלון לספות או לקהלתה או למוסרות, ופקיד מדברנא דעמה דינטלון לסכות. מסכות לא ידעון אי ינטלון לאתם או לתצרות או לתרח או לעציון גברי, ופקיד מדברנא דעמה דינטלון לאתם.

והנה הביא כל המ"ב מסעות אחת לאחת בספר אמת ליעקב הנזכר, ושם כתיב דיש מסע שנפל לישראל ספק בארבעה מקומות לאיזה מהם ילכו, ויש שנסתפק להם בשלשה מקומות, ויש שנסתפק להם בשנים, עד שהיה אומר להם משה על פי ה' לזה תלכו, ויש המסע שלא נסתפק להם בו שום ספק כלל, רק נטלו והלכו בפשיטות:

באור הדברים ע"פ המבאר ש"ב מסעות כנגד שם מ"ב

והקשה בספר אמת ליעקב, מאי שנא מסע ממסע, שיש מסע שנסתפקו בו ארבעה ספקות, ויש שנסתפקו בו שלשה, ויש

היטיבו מעשיהם, פן הוא הדבר בדורנו דור האחרון בזמן הגלות לא יוכל האדם להתנהג כראוי, ורק אחרי גאלתנו פשנצא מן הגלות המר הנה נוכל להיטיב מעשינו.

ולהוציא מדעה זו בא הכתוב ואומר דאין הדבר פן, אלא אף במצרים היו אבותינו באותו מצב שהיו לשיצאו משם, דאף בהיותם במצרים היו מאמינים בני מאמינים, וזה אלה מסעי בני ישראל מלשון הכתוב אכן שלמה מסע נבנה' (מלכים א' ו ז), פרוש רש"י שם שהאבן כמו שהסיעוה מן החר כף נתנוה בחומת הבנין ענין שם, והקא נמי הפרוש הוא שבאותו מצב שהיו בני ישראל בצאתם ממצרים כף היו גם פן במצרים.

וזהו דכתיב לצבאתם ופרש האלשיף הקדוש דצבאתם אלו המלאכים, כלומר דאותם מלאכים טובים שהיו עם ישראל במצרים יצאו עמהם, וכמו שבמלאכים אין שום השתנות במצבם פן היו בני ישראל בלי שנוי במצבם. **ואם** פן בעל כרחך שאין לנו עצה אחרת, אלא אף בזמן הגלות זמן עקבתא דמשיחא יש לנו לשפר דרכנו ולהיטיב מעשינו ולשוב בתשובה שלמה, ועל ידי פן נזכה שיגאלנו השם יתברך בגאלה שלמה במהרה ביימינו אמן, ודו"ק:

ויכתב משה את מוצאיהם למסעיהם על פי ה' ואלה מסעיהם למוצאיהם (לג ב)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

מדוע נאמר ויכתב משה'

ויכתב משה את מוצאיהם למסעיהם על פי ה' ואלה מסעיהם למוצאיהם. הנה הפסוק הנה כל הרואהו יתמה תמיהה רבה, דמה בא להשימענו, דהרי בפרושא אתמר (לעיל פסוק א)

הָאָרִ"י ו"ל. אָבֵל מֵה שֶׁנִּכְתַּב בַּתּוֹרָה הוּא אֵלֶּה מִסְעֵיהֶם לְמוֹצְאֵיהֶם, מֵה שֶׁכְּתוּב בַּתּוֹרָה, וְהַסְּפָקוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל לֹא נִכְתְּבוּ בַּתּוֹרָה בְּפִירוּשׁ.

וְזֶה מוּבָן מִמֵּה שֶׁשָּׁנָה הַכְּתוּב בְּלִשׁוֹנוֹ, שֶׁבַּתְחִלָּה הַקְּדִים מוֹצְאֵיהֶם לְמִסְעֵיהֶם בְּאִמְרוֹ ויִכְתֹּב מִשֶּׁה אֵת מוֹצְאֵיהֶם לְמִסְעֵיהֶם, וְלִבְסוּף הַקְּדִים מִסְעֵיהֶם לְמוֹצְאֵיהֶם בְּאִמְרוֹ וְאֵלֶּה מִסְעֵיהֶם לְמוֹצְאֵיהֶם. אֵלֶּה הַפְּנִינָה, לְהוֹרֹת בָּא שֶׁכָּל אוֹת מִהַשֵּׁם שֶׁל אֲבֹתֵינוּ שֶׁאֲחֻזִּים בּוֹ שְׁנֵי כְּפָרִים אוֹ שְׁלֹשָׁה אוֹ אַרְבָּעָה, בְּאוֹתוֹ מִסַּע הַמְּצִיאִי בּוֹ יִשְׂרָאֵל מְצִיאִית וְנִסְתַּפְּקוּ בּוֹ, אִמְרוּ, בִּיּוֹן שְׁנֵה הָאוֹת אֲחֻזִּים בּוֹ כְּמֵה כְּפָרִים, לֹא יִדְעֻנוּ לְאִיזֵה מֵהֶם גִּלְף, עַד שֶׁהִיָּה אוֹמֵר לָהֶם מִשֶּׁה עַל פִּי ה' וְהוּ שֶׁתִּלְכוּ לוֹ.

וּלְפִיכָךְ, בִּיּוֹן שֶׁכְּתִבְנוּ דְּוִיכְתֹּב מִשֶּׁה הוּא רוּמֵז עַל הַסְּפָקוֹת שֶׁנִּסְתַּפְּקוּ יִשְׂרָאֵל וְלֹא נִכְתְּבוּ בְּפִירוּשׁ בַּתּוֹרָה, וּמִסְרָן מִשֶּׁה לְיִשְׂרָאֵל וְנִכְתְּבוּ בְּמִקוֹם אַחֵר כְּמוֹ שֶׁכְּתִבְנוּ רַבְּנוּ הָאָרִ"י ו"ל, בְּזֵה הַקְּדִים מוֹצְאֵיהֶם לְמִסְעֵיהֶם, דְּמִלַּת מוֹצְאֵיהֶם נִדְרָשֶׁת לְשׁוֹן מְצִיאִית שֶׁהַמְּצִיאִי יִשְׂרָאֵל סְפָקוֹת בְּמִקוּמוֹת, וְלִזֵּה אִמְרוּ, אוֹתֵם הַסְּפָקוֹת שֶׁהַמְּצִיאִי יִשְׂרָאֵל עַל מִסְעֵיהֶם כְּתִבְנוּ מִשֶּׁה בְּמִקוֹם אַחֵר וְלֹא כְּתִבְנוּ בַּתּוֹרָה, לְפִיכָךְ הַקְּדִים בְּזֵה מוֹצְאֵיהֶם לְמִסְעֵיהֶם. אָבֵל בַּתּוֹרָה לֹא כְּתִבְנוּ כִּי אִם מִסְעֵיהֶם מִמֵּה שֶׁנִּסְעוּ לָהֶם, וְלֹא הַסְּפָקוֹת, וּלְפִיכָךְ הַקְּדִים בְּזֵה מִסְעֵיהֶם:

תמיד המקום שנסעו היה בכלל הספק של ישראל

וְאִם תֹּאמְרוּ, לְמוֹצְאֵיהֶם הַנִּכְתָּב בְּאַחֲרוֹנָה בְּכִדִי נִסְבָּה, דְּלֹא הִיָּה לוֹ לוֹמַר רַק וְאֵלֶּה מִסְעֵיהֶם וְתוֹ לֹא מִיִּדִי. וְיִשׁ לוֹמַר דְּגַם זֶה חֲדוּשׁ בְּהַ, דְּהִנֵּה כָּל מֵה שֶׁהִיוּ יִשְׂרָאֵל מִסְתַּפְּקִים בְּמִקוּמוֹת, בְּכָל סַפֵּק שֶׁהִיָּה מִשֶּׁה מְשִׁיבִים לֹא הִיָּה אוֹמֵר לָהֶם שׁוּם מְקוֹם שֶׁיִּלְכוּ, רַק מִמְּקוּמוֹת עֲצָמָם שֶׁנִּסְתַּפְּקוּ בְּהֶם, וּבְשׁוּם פְּעַם לֹא אִמְרוּ לָהֶם שׁוּם מְקוֹם שֶׁלֹּא הִיָּה בְּדַעְתָּם וְלֹא נִסְתַּפְּקוּ בְּסֵם, לֹא הִיָּה אוֹמֵר לָהֶם הַמְּקוֹם רַק אֶחָד

שֶׁנִּסְתַּפְּקוּ בּוֹ שְׁנִים, וְיִשׁ שֶׁלֹּא נִסְתַּפְּקוּ בּוֹ כָּלֵל. וְתִרְצִי וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: אִמְנָם הַכֵּל יִיבֵן בְּדִרְבָּךְ יִשְׂרָאֵל בְּהַקְּדָמָה אַחַת שֶׁכְּתִבְנוּ רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ הָאָרִ"י ו"ל (ליקוטי תורה פרשת מסעי), דְּאֵלֶּה הַמ"ב מִסְעוֹת הֵם כְּנֶגֶד שֵׁם מ"ב וְגו'. דְּהִיָּנוּ, רַעְמָסֵס שֶׁהוּא כְּרָף הָרֵאשׁוֹן מִהַמִּסְעוֹת יִשׁ לוֹ אֲחִיזָה בְּאוֹת הָרֵאשׁוֹנָה מִן הַשֵּׁם, וּמֵה גַם שֶׁהָאוֹת הָרֵאשׁוֹנָה הִיא אֶל"ף הַרוּמָזֵת לְכָרָף רֵאשׁוֹן שֶׁהִלְכוּ יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבָּר, וְכֵן עַל זֶה הַדִּרְבָּךְ, הַשְּׁנֵי בְּאוֹת כ', וְהַשְּׁלִישִׁי בְּאוֹת ג' וכו', אֶחָד בְּאֶחָד וְגִשׁוּ.

וְהִנֵּה יִשְׂרָאֵל שֶׁבְּאוֹתוֹ הַדּוֹר שֶׁהִיוּ דוֹר דָּעָה, כְּכֹר נִגְלָה לָהֶם רַז זֶה שֶׁסְּרָךְ הַלִּיכָתָם הִיָּה עַל סְרָךְ הָאוֹתִיּוֹת הַשֵּׁם הַנִּזְכָּר, וְהִיוּ יוֹדְעִים כָּל כְּרָף וְכָרָף בְּאִיזֵה אוֹת הוּא אֲחֻזֵּה, וְהִיוּ יוֹדְעִים שֶׁהֵם עֲתִידִים לִילְפֵךְ לְכַפֵּר הַרְמוֹז בְּאוֹת אֶל"ף, אוֹ לְאוֹת בִּי"ת וכו'. אָבֵל הַסְּפָק שֶׁהִיוּ מִסְתַּפְּקִים הוּא, יַעֲזֵן כִּי רַבִּם כְּכֹלֵם מְאוֹתִיּוֹת הַשֵּׁם הִיָּה הֵם כְּפּוֹלִים, יִשׁ מֵהֶם שְׁתֵּי פְּעָמִים, וְיִשׁ מֵהֶם שְׁלֹשׁ פְּעָמִים, וְיִשׁ אַרְבַּע פְּעָמִים, וְיִשׁ מֵהֶם שֶׁלֹּא הִזְכִּירוּ כִּי אִם פְּעַם אַחַת.

וְלִכֵּן תִּרְאֶה כִּי בַּתְחִלָּה, קִדְּם שֶׁיִּלְכוּ לְרַעְמָסֵס הַרוּמֵז לְאוֹת אֶל"ף שֶׁל שֵׁם זֶה, הִלְכוּ מְאֻלֵּיהֶם וְלֹא נִסְתַּפְּקוּ, יַעֲזֵן שֶׁכְּבָר יִדְעוּ שֶׁלֹּא יִשׁ בְּזֵה הַשֵּׁם כִּי אִם אוֹת אֶל"ף אַחַת, אָבֵל כְּשֶׁרָצוּ לִילְפֵךְ לְסַכּוֹת הַרוּמֵז לְאוֹת בִּי"ת, נִסְתַּפְּקוּ אִם הוּא לְסַכּוֹת אוֹ לְקַהֲלָתָה אוֹ לְמוֹסְרוֹת, יַעֲזֵן כִּי הַשְּׁלֹשָׁה מְקוּמוֹת אֵלֶּה אֲחֻזִּים בְּאוֹת בִּי"ת וכו'. עַד כֵּן לְשׁוֹנוֹ:

תחלת הפסוק רומז לספקות של ישראל וסופו על נסיעתם

וְהִנֵּה הַסּוֹד הִנֵּה בְּנֻדָּי דָּעַל כִּי מִשֶּׁה נִכְתָּב וְנִמְסַר עַל פִּי ה', וְזֶה שֶׁבָּאָה תּוֹרַתְנוּ הַקְּדוּשָׁה לְרַמֵּז לָנוּ, וְיִכְתֹּב מִשֶּׁה אֵת מוֹצְאֵיהֶם לְמִסְעֵיהֶם, הַפְּנִינָה, כָּל מִסַּע שֶׁהִיָּה לְיִשְׂרָאֵל בּוֹ סַפֵּק אִם יִלְכוּ לְמִקוֹם זֶה אוֹ לְזֵה, סוֹד זֶה מְסוֹר מִשֶּׁה לְיִשְׂרָאֵל וְנִכְתָּב עַל פִּי ה', וְלֹא נִכְתָּב בַּתּוֹרָה בְּפִירוּשׁ, וְהִיָּנוּ הַסּוֹד שֶׁגִּלְהָ רַבְּנוּ

ומזה יצא מוסר גדול למתפללים ביחידות - אם לא גדול בישראל שאין לו פחד מהחיצונים, כמו ששמעתי מפי אדמו"ר הרב הקדוש מפרשיסחא שאמר בשם אדמו"ר מלובלין מי שלא תקן חטאות נעורים אין לו להתפלל ביחידות, כף שמעתי מפיו הקדוש באריכות על פי מעשה בדבר נסתר. ולזה רמו בעל המסורה הנ"ל כי 'במקהלות ברכו אלהים', הינו פנ"ל - בתפלת הרבים, ועוד 'ברכו' לשון מברך, שפניניע ומשבר הדינים בזכות הרבים, ודו"ק הישב:

צו את בני ישראל ואמרת אליהם כי אתם באים אל הארץ כנעו וגו' (לד ב)

שִׁפְת אֲמַת

רבי יהודה לייב מגור זיע"א

על האדם לקבל על עצמו לא לשכח מרצון השם אפלו לרגע אחד אף שאיננו במדרגה זו

אבי אדוני זקני מורי ורבי ז"ל הגיד בפסוק **כי אתם באים כו'** כי צריך האדם לקבל על עצמו להיות מיחד להשם: תבדוק פרצונו עד שלא יהיה נשפח ממנו אף רגע אחד. אף שיודע האדם כי איננו במדרגה זו, מפל מקום הקבלה והרצון צריך להיות על הצד היותר טוב, וזה מועיל שייכל לעשות דבר מה על כל פנים, עד כאן דבריו. (כמדמה לי שכן אמר ואפשר בשנוי לשון קצת).

ונראה להוסיף, כי היה גלוי וידוע להשם: תבדוק שישאירו מנענעים, ואף על פי כן היה רצונו: תבדוק שיקבלו עליהם את זה לעקר אותם מפל וכל. וכן כתבו חז"ל (סוטה לד.) שיקבלו עליהם פשעברו הירדן, והיה זה עצה אף שישאירו יוכלו לתקן זאת, כמו שיהיה לעתיד הכל מתקן בעזרת השם: תבדוק, על ידי הקבלה שיקבלו עליהם כראוי פנ"ל (תהלים):

מקומות שעלו בדעתם ונסתפקו בהם, וחזן כמה שעלה בדעתם לא אמר להם, להורות על דור דעה דכל רז לא אגס להו.

וזוהו שדקדק הפתוב לרמו לנו בכאן ואלה מסעיהם למוצאיהם, כלומר, כל אלה המסעות עלו בדעת בני ישראל, רק נסתפקו בכמה מקומות מהם, ומכל מקום לא נסעו רק למקומות שעלו בדעתם, וחזן מדעתם לא נתגלה להם. **ולזה** אמר ואלה מסעיהם שאמה רואה, כלם למוצאיהם, דהינו למה שהמציאו בדעתם, בין בספק בין בודאי, וחזן מדעתם לא נתגלה להם, להורות כח השגתם עד כמה הגיעה. וכל זה שכתבנו להורות בא הפסוק הזה דכל מ"ב המסעות היו בסודות נפלאים, ולהורות כמה ישראל חביבים לפני אביהם שבשמים:

ויסעו מחרדה ויחנו במקהלות (לג כה)

זכרון שמואל

רבי שמואל שמויהו מאוסטרובצה זיע"א הוראת הרבי רבי בונם מפרשיסחא בשם החוזה מלובלין: מי שלא תקן חטאות נעורים אין לו להתפלל ביחידות

ויסעו מחרדה ויחנו במקהלות. במסורה: ה'כא, ואידך 'במקהלות ברכו אלהים' (תהלים סו כו). נראה לי לפרש על פי זהר הקדוש שבתפלת הרבים אין פחד מן החיצונים כמו שכתב זהר הקדוש (ח"א ר:) על הפסוק 'אם שלמים וכן רבים וכן נגזרו' (נחום א יב), וגם על הפסוק 'פנה אל תפלת הערער ולא בזה את תפלתם' (תהלים קב יח), 'עין שם (ח"א רלד.)'. **ולזה** רמו הפעל המסורה: ויסעו מחרדה הינו מתרדת הפחד מן החיצונים, ויחנו במקהלות הינו בתפלת הרבים. ולזה הביא 'במקהלות ברכו אלהים' - הינו הדינים מברכים וממליצים טוב על קבוץ בני ישראל בלב אחד.

מסכת אבות - פרק ב'

ולא עם הארץ חסיד (מ"ה)

שימונה טובה

רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א

מדת החסידות נקנית רק כמי ששולט בתאוותיו

ולא עם הארץ חסיד. והוא כי מדרגת החסידות לא ישיג רק מי שכבר שלט בתאוותו החמרית ונפרד ממנה ונתדבק אל השכליות, אשר משם יצלה בסתר המדרגה להשיג מעט מידיעתו ותברך ורוממותו ויגדלתו, ואז יתלהט ויכסף רצונו לעשות נחת רוח ליוצרו, ויגיע למדרגת חסיד הנזכרת, מה שאין כן במי שעדיין לא נפרד מהתאוה החמרית הארצית, שזהו לא יוכל להיות חסיד כנ"ל, וזהו **ולא עם הארץ** שהוא הנדבק בארציות, לא יוכל להיות חסיד (פרשת מטות מסעי):

א גרונד שחור, בכדי שיוכלו אחר קף לקבל שפע קדש בזמנים הקדושים כל אחד בעתו:

ראש חדש אב

קדשת לוי

רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א

הרמז בשם החדש אב - ארור ברוך

חדש אב, פרוש אב, הינו תחלה עד ט"ו באב ארור, ומט"ו באב הינו ברוך, וזהו א"ב, א'רור ב'רוך. וכן הצרופ מזה החדש 'הסבת ושמע ישראל היום' (שמות כו ט), שהצמיחה אחר ההעדר, וכן השלמיות אחר החסרון, וכן 'הסבת', כמאמר חכמינו ז"ל (ברכות סג:) הס ואחר קף בת ושמע ישראל וכו':

דמטק אליעזר

רבי אליעזר מוויז'ניץ זיע"א

הטעם שנקרא חדש מנחם אב

החדש בו ארע האסון של חרבן בית המקדש נקרא מנחם אב, ויש לומר הטעם, כי גויי הארץ נקראים 'עבדים' כלפי הקדוש ברוך הוא, ומלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול (כתובות ז.), אבל בני ישראל נקראים 'בנים' למקום, כדכתיב 'בנים אתם לה' אלקיכם' (דברים יד א), ואב שמחל על כבודו כבודו מחול (קידושין לב.). **וזוהי** נחמתנו, כי אלו הנה הקדוש ברוך הוא נקרא בתור מלך - לא היה יכול למחל לנו, ברם דבר זה מנחם אותנו - כי הוא לנו בכחינת אב, וכבוא יום שירחם עלינו וימחל לנו, וימי המצרים האלה ותהפכו לימים טובים במהרה בזמנינו אמן:

בין המצרים

אור ישרים

רבי משה מקוברין זיע"א

ימי בין המצרים הם הכנה נאה להשפעת הימים טובים הבעל"ט | משל מהכנת רקע שחור כדי לציר עליו צורות נאות ומפארות

אמר על ימי המצרים: הנה פאשר רוצים לצור מפה נאה ויפה מפמה גונים, עושין מתחלה גרונד (פסיס) שחור, כי על צבע השחור כל המראות יפים. כן מעת שהוא ההתחלת ימים הקדושים, תמשה עשר באב, שכעה הנתמתא, תדש אלול, סליחות, ראש השנה, עשרת ימי תשובה, יום הכפורים, חג הסוכות, מצות ספה, מצות ארבעה מינים, הושענא רבא, שמיני עצרת, שמחת תורה, אשר פלם מדות קדושות שונות.

לזאת, כ"א יום מי"ז בתמוז עד תשעה באב שהם בין המצרים, עושים בני ישראל

אוצרות גאוני הדורות

וידבר משה אל ראשי המטות לבני ישראל (ל ב)

מקרא מפרש

רבי יצחק יהודה טרוינק מקוטנא זצ"ל
אלמלא הפרת הנדר לא היה אפשר לנדר
להול משום אסור כל תוסף

ראשי המטות. מכאן למדו (נדרים עח.) שיחיד
ממחה מפר, והנה כ"ק אךמו"ר חו"ז
זצ"ל מסאכאטשוב (בעל האבגני גזר) עמד,
למה התחיל הפתוב מיד בהפרת הנדר קדם
שהשמיע ענין קיומו של הנדר.

ותרין, כי באמת יש לעמוד על ענין נדרים
ושבועות מחשש כל תוסף, דלפי
שיטת הרמב"ן במוסיף מצוה על המצות הוי
בל תוסף, וכן כתב הרמב"ם דהאומר בשר
עוף בקלב הוי דאורייתא עובר על כל תוסף,
ועל פרחד צריך לומר כיון דבכל מצות התורה
ליכא התר על ידי שאילה, ורק בשבועות ונדריים,
אם כן לא הוי גזירת מצות התורה, ומשום
הכי לא הוי ביה משום כל תוסף, ומשום הכי
התחיל הקרא בהפרת הנדר, דבלעדו אי אפשר
היה לנדר שיחול, והפרה סבת קיומו, ודפח"ח.

איש כי ידר נדר לה' או השבע שבועה לאסור
אסור על נפשו לא יחל דברו ככל היצא מפיו

יעשה (ל א)

הצריך לומר גם לא יחל דברו, וגם ככל
היצא מפיו יעשה, והיה די באחד מהם.

ונראה לבאר, על פי מה שפסק מרן השלחן
ערוך (יו"ד סי' רטו ס"א), כי נדרים חלים
על דבר מצוה. שאם אמר קונם שאיני יושב
בפסגה, הנדר חל ואסור לו לישוב בפסגה. אף
שבועה אינה חלה, ואם נשבע שלא ישב
בפסגה, אין השבועה חלה ויחייב לשבת בפסגה.
ע"ש. ובאר הט"ז (שם סק"א), בטעם החלוק,
שבשבועה, כיון שהשבועה היא על האדם
עצמו, אינו יכול להפקיע מעצמו את מה שהוא
כבר משבע ועומד מהר סיני. אבל בנדר, כיון
שהוא אוסר את החפץ עליו, אזי חל הנדר
על החפץ ואינו כפונדר לבטל את המצוה.

וזהו שבנדר אמר הפתוב איש כי ידר נדר
לה', כלומר, אם ידור אדם אף לבטל
את מצות ה'. אף בשבועה אמר 'או השבע
שבועה' סתם ולא הזכיר לה', ומתחייב לדבר
הרשות דוקא. אם כן בנדר, שהוא לאסור אסר
על נפשו, כלומר, שהנודר אוסר את החפץ
על עצמו, "לא יחל דברו" ויחייב הוא לקימו.
אבל בשבועה, אם ישבע לבטל את המצוה,
לא תחול השבועה, אלא ככל היצא מפיו
(של הקב"ה) יעשה כיון שמתחלה השבועה
לא חלה. (באורייתא 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

המעלות לשלמה

רבי רפאל שלמה לנג'אדו זצ"ל

נדר להקדש ונדר לדברי הרשות

יש להבין פונת הפסוק שאמר לה', והיה
די לומר איש כי ידר נדר. עוד יש
להבין, מדוע בשבועה לא פתוב לה' כבנדר.

ברפת אליהו

רבי אליהו בן הר"ש זצ"ל

ההבדל בין הנודר לבין הנשבע על המצוה
שלא לעשתה

יש לדקדק, מדוע בנדר פתוב לה' ובשבועה
לא פתוב לה'. עוד יש לדקדק, מדוע

מגלה צפונות

רבי אליהו הפהן האייתמרי זצ"ל

כפרת עון טרחת אביו

והנראה לי לפרש שרומז כאן עד כמה הגיע כבוד אב ואם, שאפלו הטריח לאביו לדבר דבור אחד צריך הבן סליחה וכפרה, וזהו זה' יסלח לה על שטרחה לאביה כמה שהניא אביה אותה.

אנשי הצבא בזוז איש לו (לא נג)

מנחת מרחשת

רבי אליהו ב"ר שלמה מימפולה זצ"ל

שבחם של פקודי החיל שלא נטלו מאומה

מבזת אנשי הצבא

לעניות דעתי נראה דכונת התורה בזה להגדיל שבח אנשי פקודי החיל של ישראל, שלא פדרף אנשי הצבא של מלכי האמות שהם נוטלים חלק בראש מכל אשר נמצא ביד אנשי החיל, וכדרך הנאמר בסיסרא, לכן אמר הכתוב סמוך לנתינת פקודי החיל אשר נדבו כל אשר מצאו לה', אבל בכל זאת לא נגעו כלום ממה שנמצא ביד אנשי הצבא, כי אנשי הצבא בזוז איש לו ונשאר בידו הפל, ולא נטלו מהם פקודי החיל כלום.

ואנחנו נחליץ חשים לפני בני ישראל עד אשר אם הביאנם אל מקומם (לב יז)

אהל יעקב

רבי יעקב קראניץ זצ"ל - המגיד מדובנא

הטעם שקבלו עליהם בני גד ובני ראובן לצאת

חלוצים לפני בני ישראל

אבל דע כי בהשקפה הראשונה פלא על בגי גד ובני ראובן, מי הכריח אותם לקבל על עצמם ללכת חלוצים לפני בני ישראל

ויש להקדים את המבאר בשלחן ערוך (יו"ד סי' רג ס"ג), שהנודר, כאלו בנה במה ומזבח בשעת אסור הבמות. והמקימו, כאלו הקריב עליה קרבן, כי מוטב היה להשאל מלקיים. אבל בגדרי הקדש, עדיף לקיים מאשר להשאל, ורק בדחק מתר להשאל. והרמ"א הוסיף, שהינשבע' אף על איזה דבר (חלין) לא ישאל אלא מדחק.

נמצא, שרק בגדר יש חלוק בין גדרי הקדש שעדיף לקיים, לגדרי חלין שעדיף להשאל. אף בשבועה בכל אפן עדיף לקיים.

ועתה, יובן מה שאמר הפסוק 'איש כי ידר נדר לה', דהינו שנדר נדר לה' כגון גדרי הקדש או לנרז את עצמו בקיום המצות, או השבע שבועה', דהינו שנשבע כל שבועה שהיא, בין לצרף מצוה ובין לחולין, אז לא יחל דברו ככל היצא מפיו יעשה', כיון שבגדרי מצוה, וכן בכל שבועה, עדיף לקיים ולא להשאל. מה שאין כן בגדר לדבר הרשות, שמוטב להשאל על הנדר ולא לקיימו, בזה לא דבר הפסוק. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

מקרא מפורש

רבי יצחק יהודה טרונק מסוטנא זצ"ל

גדרים סג לפרישות

'לאסור אסר על נפשו'. כי גדרים סג לפרישות (אבות פ"ג מ"ג), נמצא המה אוסרים וקושרים תאוות הגוף בל פרצו חוץ לגדרם, וזה לאסור 'אסר' על נפשו, בל יהיה כסוס בלי מחג.

ואם הניא אביה אתה ביום שמעו כל נדריה ואסריה אשר אסרה על נפשה לא יקום זה' יסלח לה כי הניא אביה אתה (ל ט)

'כי באה נחלתינו אלינו מעבר לירדן מזרחה'. ולכאורה פסוק זה תמוה, דהרי עכשו בקשו שיתן להם משה רבנו ע"ה, והאיך אמרו 'כי באה' לשון עבר, וגם המלות בעצמם אין להם תבונה.

והנראה לעניות דעתי לישב, דאימת במדרש (במדבר כב ז) דלכף גלו הב' שקטים

הללו תחלה לכל ישראל, על שבחרו נחלתם חוץ לארץ ישראל, דבאמת כמה דברים יש חלוק בין ארץ סיחון ועג ובין קדשת ארץ ישראל ממש, ואם כן מנין היה להם למיוד שאותו ארץ שיהי כלל לישראל, דילמא מה שתוף גבול ארץ ישראל שיהי להם ולא מה שחוץ לגבול.

ונראה לעניות דעתי, שהיה להם הוכחה בפרוש רש"י בפרשת חקת (במדבר כא טו) ו'אשד

הנחלים אשר נטה לשת ער', שפשעברו ישראל בנחל נודעוץ ההר של ארץ ישראל כשפחה היוצאת להקביל פני גברתה ונתקרב לצד ההר של מואב וכו', יצין שם ברש"י, ואותן ההרים היו של ארץ סיחון ועג, ומזה היה להם הוכחה טובה שגם אותה ארץ שיהי להם.

ובזה מבאר, שהמה בקשו ממשה רבנו ע"ה שיתן להם נחלה מעבר לירדן מזרחה,

ושלא תאמר זה אינו שיהי כלל לארץ ישראל, לכך אמרו 'כי באה נחלתינו אלינו', כלומר שאותה נחלה כבר באה אלינו כשפחה לקראת גברתה, ומזה מוכח שזאת הארץ שיהי אלינו, לכך בקשו תן לנו נחלתינו פאן.

שהיה הם הראשונים אל המלחמה, הלא די להם אם ילכו יחד להשוות עצמם אל כל ישראל, ואם אמרו זאת על דרך הפלגה לאמר גם חלוצים נעבר, עם כל זה יפלא מדוע קים משה את דבריהם ועשה זאת לעקר, 'אם תעשו את הדבר הזה אם תחלצו לפני ה' למלחמה גו'.

והנראה כי משה רבנו ע"ה פעס עליהם כאלו עשו מעות לא יוכל לתקן,

כי השומע דבריהם יאמר ודאי מתנראים הם ללכת למלחמה, ובזאת ניאו לכב כל ישראל. אבל באמת לא עלה על לב בני גד ובני ראובן לדבר כן מסבת מורא המלחמה, רק בתם לבכם דברו כן, כי לבכם היה שלם עם ה', ובטוחים עליו באמת כי ה' ילחם להם, ולא חשבו טרח המלחמה למאומה, אבל בעיניהם היה מה שלא נכפש עדין ואשר נכפש שוים פאחד, הכל נכון לפניהם, ולכן מלאו את לבכם לבקש מאת פני משה רבנו ע"ה אל תעבינו את הירדן.

ואחר אשר פעס עליהם משה רבנו ע"ה השיבו אותו דבר לעיני כל ישראל

כל אשר היה עם לבכם הנאמן, הינו שאינם דואגים מפחד המלחמה כל מאומה, וזה לך האות נחנו נעבר חלוצים לפני גו', בעל פרחך יבחן שאין אצלנו שמץ דבר מפחד ומורא המלחמה, הגה בתשובתם זאת תקנו את אשר עתו מתחלה, ולכן קים משה דבריהם שיעברו חלוצים לפני ישראל.

כי לא ננחל אתם מעבר לירדן והלאה כי באה נחלתנו אלינו מעבר לירדן מזרחה (לב ט)

בנו לכם ערים לטפכם וגדרת לצנאכם והיצא מפיכם תעשו (לב כד)

לחם אשר

בפי אשר אנטייל יהודה מילר זצ"ל שמירת הכנים על ידי שמירת הנדרים לומר דכאן מרמוז מה שאמרו חז"ל (שבת כב:) בעיני נדרים בנים מתים פשהם קטנים,

מעשה וקח

רבי אלעזר וקח זצ"ל הוכחה בני ראובן וגד שארץ סיחון ועג שיכת לישראל **בכני** ראובן ובני גד שבקשו שיתנו להם נחלה מעבר לירדן מזרחה, נאמר שם בפסוק

וזה שאמר הפתויב אלה מסעי הינו שהצרך למנות מסעות בשביל משל למלך הנ"ל, אשר יצאו בני ישראל מארץ מצרים לצבאתם ביד משה ואהרן, כלומר שקבלו גם הערב רב מדעתם להוציאם פנ"ל. ושלאל נימא פנין שמושה מדעת עצמם הוציאם להערב רב לא הסכים השם יתברך עמו, לזה הפתויב פתב אחר כך דזה אינו דהשם יתברך הסכים על ידו, וזה שאמר ויכתב משה את מוצאייהם למסעיהם על פי ה'.

פַּתַּב סוֹפֵר

רבי אברהם שמואל בנימין סופר זצ"ל

רבוי המסעות מחמת שלא יצאו ממצרים ברצון

כי ידוע שאלו יצאו תחלה ברצון טוב ממצרים לא היו מתעכבים כל כך בדרך, ולא היה ארע להם כל אשר הקרה להם כמה עקולים, אלא מאחר שלא יצאו ממצרים ברצון כדכתיב (ראה שמות יב לג) 'ויגרושום ממצרים', וגם התחרטו על יציאתם והתלוננו תמיד על משה ואהרן, אשר הוציאום בחזק יד, על ידי זה התעכבו כל כך בדרך.

וזה שאמר ואלה מסעי בני ישראל זה הגורם אשר נסעו כל כך מסעות וארע להם כל כך, אשר יצאו יען שיצאו מארץ מצרים ביד משה ואהרן, פרוש 'ביד' בחזק, כדמצינו הרבה פעמים שלשון יד מורה על חזק יד, ולכן בא להם כל המקרות אלו.

ויכתב משה את מוצאייהם למסעיהם על פי ה' ואלה מסעיהם למוצאייהם (לג ב)

מי נח

רבי אליקים נח סימבניג זצ"ל

סבת נסיעת האדם מחוץ לביתו כדי שיתקן

על פן אמר להם הן אמת שכנו לכם ערים לטפכם כדי שיהיו משמרין מן הנזק, אבל זאת עדין לא סגי, אלא היצא מפיכם גם בן תעשו, דהינו שתשמרו מה שגזרתם וקבלתם עליכם, ואז יהיו בניכם משמרין מפל פגע רע.

פְּרַשְׁתַּי מַסְעֵי

אלה מסעי בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים לצבאתם ביד משה ואהרן (לג א)

יעלת חן

רבי אריה יהודה ליב תאומים זצ"ל

הצרך למנות את המסעות משום קבלת הערב

רב על ידי משה ואהרן

יש לדקדק למה ליה למכתב 'ביד משה ואהרן'. ונראה לעניות דעתי על פי מה דאיתא בתנחומא ומביאו רש"י ו"ל הא דמונה המסעות, משל למלך שהיה בנו חולה והוליו למקום רחוק לרפאותו, כיון שהיו חוזרין התחיל מונה המסעות, כאן חששנו כו'. והנה ידוע כל זה גרם להם הערב רב שיצאו עמם ממצרים, שהם התחילו בכל החטאים ופתו את בני ישראל אחריהם, וגם לולי הערב רב היה מנחם השם יתברך בצאתם מארץ מצרים דרך ארץ פלשתים, וכדכתיב (שמות יג ט) 'ויהי בשלח פרעה את העם ולא נחם אלקים דרך ארץ פלשתים' דפרשו המפרשים 'העם' זהו הערב רב, ולכן 'לא נחם' וגו'.

והנה ידוע שהערב רב קבלו משה ואהרן בעצמם, וכדכתיב בעגל שאמר לו השם יתברך 'לך רד פי שחת עמך אשר הוצאת מארץ מצרים' (שמות לב יא), ופרשו (שמו"ר מב ו) דהינו הערב רב שהוצאת מדעתך, ואם בן לולי שיצאו הערב רב לא היה מהצרך למנות מסעות כלל, דבגוי ישראל עצמם היו פלם קדשים ולא היו באים לידי חטא כלל ולא היו נענשים.

מספתלים לאחוריהם למצרים, כמו שאמרו מי יתן מותנו ביד ה' בארץ מצרים' (שמות טו א) ו'זכרנו את הדגה' (לעיל יא ה) ועוד, וזה 'ואלה' הינו בני ישראל, 'מסעיהם' למוצאיהם' הינו למצרים.

ויסעו מיטבתה ויחנו בעברנה (לב לד)

צלוחת דאברהם

רבי אברהם קליינפעלדץ זצ"ל

כל המעשים הם מצוה או עברה ואין מעשה של רשות כלל

הנה יען כי הרבה מפרשי התורה כתבו בבאור הפסוקים של המסעות על דרך רמז, על כן אמרתי גם אנכי השפל לילך בעקבותיהם הקדושים על דרך זה בפרוש פסוקים הללו, על דרך שכתב בחובת הלכות (עבודת האלקים פ"ה) שאין דבר רשות בפני האדם, רק או שהוא מצוה או עברה חס ושלום, ואם הדבר אינו מצוה ממילא הוא עברה.

וזה שאמר ויסעו מיטבתה כלומר כי אם האדם נוסע מדרך הטוב, דהינו באפן שהדבר שעושה אינו מצוה, וזהו 'ויסעו מיטבתה', אזי ויחנו בעברנה, תבת 'עברונה' הוא מלשון עברה, והינו כי אם הדבר אינו מצוה ממילא דהוא עברה וכנ"ל.

כי אתם עברים את הירדן ארצה כנען והקריתם לכם ערים ערי מקלט תהיינה לכם ונס שמה רצח מכה נפש בשגנה וגו' והערים אשר תתנו שש ערי מקלט תהיינה לכם (לה י"ג-י"א)

נחל קדומים

רבי חיים יוסף דוד אזולאי זצ"ל - החיד"א

ערי מקלט למשה רבנו כשביל הריעת המצרי

אפשר לדקדק תבת 'לכם', במה שכתב רבנו האר"י זצ"ל בפסוק (שמות כא י) 'ושמתי

את הניצוצות הקדושות בכל המקומות שתדרך כף רגל

או יאמר על פי מה שכתוב בספר קי"ה על רות, שלא כפי מחשבתן של בני אדם שעולה על דעתם כשנוסעים למרחקים לסחורה, שהניסיעות שבדרך ומה שאוכלים שמה הוא רק טפלה לניסיעתן, וידמו כי עקר התכלית הוא מה שעושין במקום קנייתן הסחורה, וזאת היתה מחשבתן ששיצאו לדרך מבייתם.

ובאמת לא כן הוא, כי אם המסעות ואכילתן שמה הוא העקר, משום שהצרכו לאכל המאכל דשם ולתן הניצוצות הקדושות שבמאכל ההוא, על כן גלגל יתברך ונתן להם מחשבה זאת ביציאתן מבייתם, בכדי שיהיו בכל המקומות אשר נסעו וחונים, וזה צריך האדם לידע תמיד, בכדי שימתן על ידי האכילה שלו בכונה קדושה, וזה הוא פרוש (משלי ג ו) 'בכל דרכיך דעה' פרוש שהוא יתברך אנה לידו כל הדרך הזה.

וזה הוא פרוש וכתב משה את מוצאיהם פרוש מה שיצאו מבייתם לדרך הוא למסעיהם בכדי שיסעו בכל המקומות הללו, וכל מדרך פה רגלם צריך לתן בכונה, אמנם המה לא כן ידמו, כי אם ואלה מסעיהם המה טפלים למוצאיהם.

חמדת ישראל

רבי ישראל יהודה קארנינקעל זצ"ל

עקר כונת משה רבנו ביציאה ממצרים היתה להגיע לארץ ישראל שלא ככונת שאר ישראל

נראה לעניות דעתי דהתורה הקדושה ספרה לנו החלוק בכונת הניסיעות בין משה ובין ישראל, דמשה רבנו ע"ה כל כונתו והשתוקקותו היה במ"ב מסעות להגיע למחוז חפצנו בארצנו הקדושה, ולקיים בה כל המצוות התלויות בארץ, ותחלת יציאת מצרים היה לתכלית הנרצה, וזה 'מוצאיהם' היה עקר 'למסעיהם' לארץ ישראל, אבל לא כן היה עם בני ישראל שתמיד היו

בדאי לא יחסי. והטעם הוא, מחמת שבגלעד, השוכנת בעבר הירדן המזרחי, יש רוצחים רבים, שנאמר 'גלעד קרית פעלי און עקבה מדם' (הושע ו ח).

וקשה, מה בכך שבגלעד יש רוצחים רבים והלא ערי מקלט אינן קולטות אלא רק את אלו שהרגו בשוגג.

ונראה לכאור, כי מאחר שדרכם של הרוצחים היושבים בגלעד היתה, שהיו יוצאים לדרך והורגים את הבריות וחולקים את שללם. נמצא, שמלכד הרוצח עצמו שחייב מיתת ב"ד, אף החולק עמו, לרוצח יחשב. וכדברי רבי יוחנן בגמרא ב"בא קמא (ק"ט), 'כל הגוזל את חברו שנה פרוטה, כאלו נוטל ממנו את נשמתו'. אלא שאינו נחשב לרוצח במזיד, רק לרוצח בשוגג, ואף שאינו חייב גלות מדיני אדם, חייב גלות מדיני שמים. ואותו רוצח במזיד, כיון שאין עדים והתראה, מזמינו ה' שישב בתחתית הסלם, ואת החולק שלל, לראש הסלם ונופל עליו והורגו בשגגה, ואז יוצא שהרוצח נהרג, וזה שנחלק עם הרוצח בשלל חייב לגלות לעיר מקלט. וכמו שעושה ה' לשני בני אדם שהרגו את הנפש, אחד שוגג ואחד מזיד, ואין עדים לא לזה ולא לזה, כמבאר בגמרא מכות (י').

נמצא, שכל רוצח במזיד בלי עדים והתראה, זמן לו ה' מיתה בשוגג על ידי מי שחלק עמו בגזלה, וממילא, יש השפעה מהרוצחים במזיד על גולי עיר מקלט, וכיון שבבעבר הירדן היו רוצחים רבים שאין עדים והתראה על מעשיהם, ובגלל זה ה' מגלגל שהשתפים שנחלקו עמהם בשלל הורגו אותם בשוגג ויתחייבו גלות, לכן יש הרבה ערי מקלט בעבר הירדן. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

לך מקום אשר ינוס שמה', 'לך' דיקא, שהיה מקלט למשה ובנו ע"ה שהרג המצרי, עין שם בארץ.

והכא פתיב שש ערי מקלט תהיו לכם ופרש רש"י שאין שלש שבעבר הירדן קולטות עד שנבחרו שלש שנתן יהושע בארץ כנען. ונמצא דלמשה ובנו ע"ה אהניא ליה למקלט, אף על גב דלאחר לא קלטי עד שיהיו שש ערי מקלט, והטעם פשוט דמשה לא היה חייב, דכדון הרגו ונמלך במלכים כמו שאמרו ו"ל, אלא דלתקף גדלת משה ובנו ע"ה ועליונותו המפלא היה צריך מקלט, ומשה ובנו קדם שיעברו הירדן וסתלק ואי אפשר להמתין עד שיהיו ששה, ולכן לו לבדו אהניא למקלט.

וזה רמז קראין כי אתם עוברים את הירדן, 'אתם' ולא אני, לכן והקרתם לכם ערי מקלט תהיינה לכם ונס וגו', זה הדין דוקא לכם, שדוקא השוגג ינוס, וגם שש ערי מקלט תהיינה לכם' דיקא, דאין קולטות עד שיהיו ששה, אבל לי אהני מקלט גם עתה, והטעם כי אתם עוברים ולא אני, ומשום הכי אמר 'לכם' לרמז לכם דוקא צריך שוגג ונס, וכל זה ליתא לגבי דידי.

את שלש הערים תתנו מעבר לירדן ואת שלש הערים תתנו בארץ כנען ערי מקלט תהיינה (לה, יד)

באר בשוה

רבי מאיר בגימין מנחם דאנון זצ"ל מדוע בעבר הירדן יש הרבה ערי מקלט **הגמרא** במסכת מכות (ט:) מבארת, הטעם שבבעבר הירדן המזרחי שהיא נחלת שני שבטים וחצי יש שלשה ערי מקלט, ולתשעת השבטים וחצי הנותרים אשר בארץ ישראל יש גם שלשה ערי מקלט בלבד, שזה

מנושאי הפרשה

מהיכן זכו בני ראובן וגד לעשירות
מרבך של מקנה עצום מאד

שפתי פהן

רבי מרדכי הפהן זצ"ל

עשירות בני ראובן וגד בזכות הדודאים
שמצא ראובן

ומקנה רב היה לבני ראובן ולבני גד עצום מאד
(לב א). שמעתי שמה שהיה לראובן
רבוי המקנה יותר משאר אחיו, לפי שהוא מצא
הדודאים והיה מראה להם למקנה והיו פרים
ורבים, ובני גד חנו בחנייתו תימנה, ושבת שמעון
היו גם כן שרויים בחנינתם, ולפי שהיה בידם
עון זמרי לא היו רוצים להשאילם הדודאים.
ולזה בחרו להם ארץ סיחון, כי פונתם
להתרחק מהם, ופחדו שמה ששיבואו
לארץ ישראל שמה יבוא גם כן הגורל של
שמעון בשכונתם, ואוי לרשע אוי לשכנו,
ונתסר ממה שארע לו מצד שכנותו של קרח.

אור החיים

רבי חיים אבן עטר זצ"ל

עשירות בני ראובן וגד בזכות מלחמת מדן

ומקנה רב היה לבני ראובן ולבני גד. וטעם
שהיה להם יותר מפל השבטים,
להיות שהיו גבורי כח בזו אנשי הצבא חלק
מרבך מפל השבטים.

תפארת יהונתן

רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל

בני ראובן וגד חבבו לאכל את המן יותר
מאכילת בהמות

ויש לתת טעם למה דוקא לשני שבטים הללו

היה מקנה רב, דאיתא דמשה הצרף להקבר נגד
עבודה זרה של פעור, על דפשו שם ופערו
צואה, והצרבו לאכל תחלה דברים אחרים
חויץ מהמן, והמן היה מתנגד לזה, דהיה נבלע
באיברים, והמן היה בזכות משה, ולכך היה משה
מכניע עון פעור. ושני השבטים הללו חבבו את
המן, ולכך מקנה רב היה להם מאשר הביאו
ממצרים, מה שאין כן שאר השבטים דשחטו
הבהמות ולא חבבו את המן לאוכלו בכל פעם.

או נראה, דאיתא בזהר והמן פורע גד היא'
דיחוסו היה על שחבבו שבט גד את המן,
ולכך 'מקנה רב'. ובראובן, דאיתא בגמרא
(עין רשי' לעיל ל מא) על מה דכתיב בפ' שבת
וישלח (בראשית לב ח) ויהי לי שור וחמור צאן
ועבד ושפחה, מנין היה לו עבדים ושפחות,
רק דמכר לצאנו בדמים יקרים, ובממונם לקח
עבדים ושפחות. ורבים מתמיהים על זה, דמנא
לו דמכרן בדמים יקרים, דלמא ברב צאנו
שהיה לו היה קונה בהם עבדים ושפחות.

ונראה לי דאיתא בגמרא, מעקב היו פרים ורבים
שלא פדרף הטבע, ועל ידי זה הפל
קופצים עליהם לקנותם בדמים יקרים, כי השבח
היה יותר על ההוצאה, וכתיב בפ' שבת ויגש (ע"פ מו
ח) ויחקו את כל מקניהם ויבאו למצרים, וראובן
נטל חלק בכורה בבהמות שלו, וזה שכתוב
'מקנה רב היה', דצאנו היה פרים ורבים למאד.

נפש דוד

רבי דוד טבל מליסא זצ"ל

עשירותם של בני ראובן וגד בזכות התרחקותם
ממחלקת

מפשט הפתובים משמע שמבזת מדן דכתיב
(לא נג) 'אנשי הצבא בזו איש לו'
משם העשירו בני ראובן ובני גד, והם בזו
יותר משאר השבטים כסף וזהב, וקנו בהם
מקנה צאן וקבר, מדסמיה פ' רשה זו לפסוק

מִכֵּל הַיָּוִ, הָא בּוֹת מִדָּן נִחְלַק בְּשׂוּה. וְהַשְּׁבִתִי דְרַק אֲצֵל מִדָּן מְצִינּוּ, מִה שְׂאִין פֶּן מִיּוֹשְׁבֵי אֶרֶץ סִיחֹזֵן וְעוֹג מִי שְׁקָדִים זָכָה, פִּמּוּכָח לְקַמֵּן (לב מא) בְּיֹאִיר בֶּן מְנַשֶּׁה, וְכֵן 'וַנִּבַּח הַלֵּךְ' וְגו' (לב מב), וְעַל הַרְף זֶה הֵם הָיוּ כּוֹבְשִׁים.

אך פְּתוּב מִפְּרָשׁ בְּמִדְרָשׁ רַבָּה (כה ח), וּבַפְּסִיקְתָּא מוּבָא בְּיַלְקוּט רְאוּבֵנִי, דְּמַמָּה שֶׁהִבִּיאֻו מִמִּדְּנִים הַעֲשִׂירוֹ, (וְעַל פְּרָחָף לֹמֵר דְּעַל דָּא סְמִיךְ הָאוּר הַחַיִּים, דְּהַרִי מִפְּרָשׁ פִּי הַעֲלוּ עֲמֵהֶם מִמְּצָרִים צֹאן וְכוּ', אִף עַל יְדֵי פִי בַּפְּסִיקְתָּא נִדְרָשׁ סְמוּכִין פְּתַב בֶּן), וְאִם פֶּן הַדְרָא קוֹשְׂיָא לְדוּכְתָּא.

ויש לֹמֵר דְּרַק מְלֻקוֹת הַבְּהֵמָה חֲלֻקוּ, מִה שְׂאִין פֶּן כְּסָף וְזָהָב וּמִשְׁלֻטְלִין אֲנָשִׁי הַצָּבָא בְּזוּו אִישׁ לוֹ כְּפִתוּב (לעיל לא ג), זָכָה כֹּל אֶחָד בְּחֻלְקוֹ, וְכֵן פְּתַב בְּרִשׁ"י ז"ל (שם לא לב), וְעַל יְדֵי שֶׁהָיוּ גְבוּרִים בְּזוּו הַרְבֵּה כְּסָף וְזָהָב, וְקָנוּ בָּהֶם צֹאן וּבְקָר, וְעַל יְדֵי כֵן הָיָה לָהֶם מְקָנָה רַב.

ומישב הָא דְנָקֻט פִּיה בְּלִשׁוֹן וּמְקָנָה וְגו' וּבְעֵלְמָא נָקֻט צֹאן אוּ בְעִירְנוּ, אִף לְפִי הַנִּל פִּי הֵם עַל יְדֵי וְכוּשֶׁם רַב שְׂבִיבָדִים לְקַחוּ אֶת כֹּל הַצֹּאן בְּקָנָן, עַל כֵּן בְּלִשׁוֹן 'וּמְקָנָה רַב' בְּלִשׁוֹן קָנָן קָרְאוּ לְצֹאנָם. וְכֵן תִּרְגַּם יְרוּשְׁלַמִי מְקָנָה 'נְכִסִּין', וְזָכוּ בָּהֶם עַל יְדֵי עֲצוּם מֵאֵד, שֶׁהָיָה לָהֶם עֲצוּם רַב בְּגִבּוּרָה כְּפִתוּב בְּאוּר הַחַיִּים, וְעַל יְדֵי עֲשָׂרָם הַמְּפֻלָּג, וּמִדְּרַךְ כְּפָל לְשׁוֹן מִהוּ 'עֲצוּם' שְׁנָקֻט אַחֲרֵי שְׂפָרָה פְּתוּב 'וּמְקָנָה רַב'.

'אֲנָשִׁי הַצָּבָא בְּזוּו אִישׁ לו', כִּי מֵאִין לְקַחוּ בְּנֵי גֵד וּבְנֵי רְאוּבֵן מְקָנָה רַב אִם לֹא שְׁקָנוּ מִשְׁלַל מִדָּן. **ויש** לְתַת לֵב לְמַה הָיָה סִבָּה מֵאֵת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁהֵם יִשְׁלְלוּ שְׁלַל רַב יוֹתֵר מִכֵּל אַחִיהֶם. וְיֵשׁ לֹמֵר כִּי 'מִדָּן' שְׁמֵם מוֹרָה שְׁשֵׁם גְּבָרָה קְלֻפַת הַרִיב וּמְחֻלְקַת, כְּמוֹ שְׂפִתוּב כְּמָה פְּעֻמִּים בְּסִפָּר מִשְׁלֵי בְּעֲלֵי רִיב וּמְחֻלְקַת קְרָאִם בְּשֵׁם מִדְּנִים, אִישׁ מְדוֹן.

והנה מְכִירַת יוֹסֵף הָיָה גַם כֵּן עַל יְדֵי רִיב וּמְחֻלְקַת שֶׁהָיָה בֵּין הַשְּׂבֻטִים, וּלְפִי שְׂשֻׁמְעוֹן וְלוֹי הָיוּ עָקֵר בְּמְכִירַת יוֹסֵף וְעָקֵר בְּעֲלֵי הַרִיב, עַל כֵּן אָמַר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְמִשֶּׁה דְּאִתִּי מְלוֹי 'קָם נִקְמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֵת הַמִּדְּנִים' שֶׁהוּא יִבְטַל קְלֻפָּה זוֹ, וְכֵן שְׁלַח לְשֵׁם אֶת פְּנִחָס דְּאִתִּי מְלוֹי וְזָכָה לְכִרִית שְׁלוֹם הַפֶּךָ הַמְּחֻלְקַת, לְכָף בְּטַל הוּא קְלֻפַת מִדָּן. **ולפי** שְׂרָאוּבֵן לֹא הָיָה לוֹ חֲלָק בְּמְכִירַת יוֹסֵף, אֲדָרְבָּא הַצִּיּוּלוֹ מִמּוֹת, לְכָף שְׂבִטוֹ שְׁלָלוֹ הַרְבֵּה מִשְׁלַל מִדָּן, וְכֵן גַּד שְׁמוֹ מוֹרָה עַל הַתְּחַבְּרוּת לְשׁוֹן אֲגִידָה אַחַת, לְכָף גַּם הֵם נְטִלוּ הַרְבֵּה מִשְׁלַל מִדָּן.

תורת יחיאל

רבי עקיבא יוסף שלזינגר זצ"ל
 בני ראוּבֵן וְגַד מִתוֹךְ שֶׁהָיוּ גְבוּרִים בְּזוּו כִּסֵּף וְזָהָב לְרַב וְקָנוּ בָּהֶם צֹאן וּבְקָר הַרְבֵּה
כתוב בְּאוּר הַחַיִּים הַקְּדוּשׁ דְּמִכַּח שֶׁהָיוּ גְבוּרִים בְּזוּו הַרְבֵּה, עֵינֵי שֵׁם. וְשֶׁאֲלַנִּי מִה' יִצְחָק

מעשׂי צדיקים

שְׁמַעֲתִי מִסְבֵּי שְׁפַעִם הַתְּאָרֵחַ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ חֲרִיף ז"ל מִהַעֲרִיָּה לְיוֹבָאֵר בְּבִיתוֹ שֶׁל הַרְה"ג יִשְׂרָאֵל יַעֲקֹב יַעֲבֹץ רַבָּה שֶׁל

אִישׁ כִּי יִדַּר נִדָּר לֵה' אוּ הַשְּׁבַע שְׂבַעָה לְאִסָּר אִסָּר עַל נִפְטוֹ לֹא יִחַל דְּבָרוֹ כְּכֹל הַיֵּצֵא מִפִּי יַעֲשֶׂה: (א ב)
ספר ר' חיים עוזר מרינובסקי ע"ה,

ממש, ואלו נדרים, חלים אפלו על דבר שאין בו ממש.

החליט רבי יהושע שכאשר יעמד לפני הרבי יהיה במחשבתו בקשיה זו, אם אכן נכונות הגזמותיהם של החסידים כי הרבי יודע מחשבות, והרבי ידע לכוון למחשבתו וגם יתרוץ את הקושיה בתרוץ מניח את הדעת, אזי הוא יודה כי הרבי הנו בעל רוח הקדש וגם למדן, וימשיך לנסע אליו ואם לאו, לא יסע אליו עוד.

משנכנס רבי יהושע עם חתנו אל הקדש פנימה, נכח במקום קהל גדול, הרבי ישב על כסאו ולא התניחס כלל לאיש, לא אליו, ואף לא אל חתנו.

בתוך כך הופיע בחדר אחד מחשובי החסידים ור' לייב שמו, הרבי קבלו בסבר פנים יפות, וצוה להגיש לו כבוד, החסידים בחדר הטו אץ לשמע את אשר יאמר לו הרבי, ורבי יהושע בתוכם.

לתדהמתו שמע את הרבי אומר לר' לייב, אמןם הצבור אינו מתניחס אלי כאל למדן, למרות שאני מסיים מדי חדש את הש"ס, אבל בסבי הרה"ק **רבי דב בער ממזריטש** זיע"א, כל הצבור הפיר כגאון עולם.

עם כל זאת, פעם בקש למדן ליטאי לבחון אותו, הוא יהיה בחדרו בקשיה מסומת, ואם ישכיל הסבא לכוון למחשבתו ולקושייתו, וגם יתרוצצה, יאמין בו.

הקושיה הייתה אודות סתירה מפרשת בין הגמרא והזהר, האם נדרים חלים על דבר שאין בו ממש או לא. הרבי הפסיק לרגע, רבי יהושע עומד נפעם ונרגש, והנה הרבי ממשיך ואומר, נו, מה שהסבא ענה לו, אין זה נוגע לי, אני אגיד תרוץ משלי.

קרמנצוג, וספר לו כיצד הפך לחסיד רוזין ונהב.

קרוב משפחתו של רבי עקיבא אייגר זצ"ל היה רבי יהושע, ולמד בישיבתו. יום אחד הגיע לישיבה חסיד רוזין, ובקש מראש הישיבה להמליץ לו על בחור ירא שמים ולמדן, **עבור** בתו שהגיעה לפרקה.

ראש הישיבה הציע לו את רבי יהושע, והשדוף נגמר בכי טוב. זמן מה אחרי החתונה נסע חמיו אל רבו הרה"ק **רבי ישראל מרוזין** זיע"א, והזמין את חתנו החדש להתלוות אליו בנסיעתו אל הרבי.

החתן סרב בתקוה, רגיל הוא מימי למודיו בישיבה להקפיד על שמירת הזמן, ואלו נסיעה לרבי, נראתה בעיניו בזבז זמן ובטול תורה. חתנו נסה להסביר לו שהוא טועה, משום שהרבי הנו איש קדוש, וילאחר נסיעתו אליו יהא למודו באפן נעלה יותר, אף החתן לא השתכנע ונשאר בשלו.

לאחר שחותנו המשיך להפציר בו, הסכים רבי יהושע לנסע באפן חד פעמי אל הרבי, בתנאי קדם למעשה, שחותנו לא יוסיף להטרידו בכגון דא. בסתר לבו עבד רבי יהושע תכנית, לערוך לרבי בחינה רצינית, ואם הרבי לא יעמד בה, אזי יוכיח לחתנו כי הצדק אתו, וזו תהא נסיעתו האחרונה אל הרבי.

באותה תקופה הטרידה את רבי יהושע קושיה חמונה בה נתקל תוך כדי למודו. הגמרא במסכת נדרים (יג:) אומרת, כי הנדרים אינם חלים אלא על דבר שיש בו ממש, והשבועות חלות גם על דבר שאין בו ממש, ואלו בזהר הקדוש (ח"ב דף קטו:), כתוב בדיוק ההפך, שהשבועה חלה רק על דבר שיש בו

נתקיימה במלאה, והוא בריא ושלם. זהו 'כפל היוצא מפיו יעשה'. (תורת הפרשה)

ואם באבן יד אשר למוות בה הפהו וימת רצח הוא מות יומת הרצח (לה יז)

משורר נפלא היה הרה"ק רבי בן ציון מבאבוב זיע"א הי"ד, נגוניו המתוקים, נעם תפלותיו, וכח ההתעוררות שבהן, הלהיבו הלקבות מתרדמתם, וכל שומעיו טעמו טעם שירת מלאכים וענג רוחני.

בימים נוראים משמש היה הרבי כבעל המוספים, המנהיג היה להניח את העמוד שלפניו התפלל, בזוית בית המדרש הסמוכה לחלון פתוח, למען ישמע קולו באזני הקהל העצום שנצב מחוץ להיכל, מחסר מקום להכנס.

בשנת התפלה המרוממת חלף ברחוב שייגץ רשע, שנפשו הטמאה לא היתה מסגלת לשאת את תפלת היהודים המרוממת, הוא התחבא במסתור כלשהו, ומשם השליך אבן אל בית המדרש, הישר לחלון הסמוך למקום עומדו של רבי בן ציון.

האבן המסכנת נפלה סמוך לרגלי הקדשת ציון השקוע בתפלתו, היה בכף נס גדול שלא נגרם כל נזק לאי מי מהמתפללים, על אף הצפיפות הגדולה ששררה אותו זמן בתוככי בית המדרש.

אחר זמן קצר, נפל לפתע השייגץ מעגלה תוף כדי נסיעה ושבר את ידו באפן חמור, עד שהרופאים נאצו לקטע אותה כליל. הדבר עשה רשם רב גם בין הערלים, שיזדעו אודות השלכת האבן, ואמרו פה אהד, כי אין זה אלא מופת של הרבי. (תולדות אדמורי"י באבוב)

הגמרא במסכת בבא מציעא (פו.) אומרת, שנוחלקו בישיבה של מעלה, 'מתבתא דרקייעא', מה הדין כשיש ספק אם הבהרת קדמה לשער לבן או להפך, הקב"ה אומר טהור, וכל בני ישיבה של מעלה אומרים טמא. אמרו, מי יוכיח מה הדין, רבה בר נחמני, והוא פסק שטהור.

והנה על אף דברי הגמרא המפרשים, פוסק הרמב"ם (הל' סומאת צרעת פ"ב ה"ט) כדעת בני ישיבה של מעלה, בנגוד לדעת רבה בר נחמני שאמר שטהור, כמו שאמר הקדוש ברוך הוא. כך גם בענינו, הגמרא היא הישיבה של מעלה, והזהר הוא הקדוש ברוך הוא.

משסים הרבי מרוזין לדבר אל החסיד ר' לייב, הפנה את מבטו לעבר הקהל, וכשעניו פגשו ברבי יהושע אמר לו, אברך, האם כבר תהיה לחסיד, וכבד אותו בהדלקת המקטרת עבורו. (על אבותינו ועל יחוסם)

בשנת תשכ"ו, הזדמן הרה"ק **הבבא סאלי** זיע"א עם חתנו **רבי דוד יהודיף זצ"ל** לעיר אשדוד, בה עלו לבקר זמן מפלג, ורבנו ישראל אף צוה על חתנו שייבקש ממנו ברכה.

לאחר שיצאו אמר הבבא סאלי לחתנו, "לזקן זה שהנך רואה, יש שנים מלאות, ימים ורגלים, וכל אבריו שלמים, וכיום הוא בגיל מאה ושלוש עשרה שנה.

זאת בזכות שלפני מאה שנה בקש ממנו הסבא קדישא, הרה"ק רבנו יעקב אביחצירא זיע"א שישלים לו מנין, ולאחר שעשה כן, ברכו הרב שיהיה בריא ושלם עד מאה ועשרים. הנך רואה כי ברכת הרב

לו שהיה זה מסיר מקשר, נשא קולו בבכי, ולא ידע את נפשו מרב צער ויחלחלה.

מֵאֵז לא אבה לדבר עם הנכד שהוא מטוב ועד רע, עד שפקד עליו שלא יראו פניו בביתו. מאותו יום הרבה בתעניות וסגופים, ולא עלה על ערש יצועו בלילה, כְּדִי לִסְגֹף אֶת גּוּפוֹ.

בְּנוֹסָךְ לכה, חדל מלערך את השלחנות הטהורים בריבים, מאן לקבל קוויטלעך מאנשיו, לא יצא לתפלה עם הצבור, וכמעט שבא לכדי סכנת נפשות, כל זאת בגין האסון הגדול שארע לו, שטעם טפת יי"ש שנתבשל בכלי שהגעילוהו, בנגוד לחמרתו וזהירותו כל הימים.

מעשה זה נתפרסם בכל הגלילות, ושמעו הגיע עד לקלויזנבורג. לאחר כמה שבועות נקלע הרב מנאסויד למקום מגורי בקלויזנבורג, ובא לבקרני כדרכו מעת לעת, בהיות לנו קשרי אהבה ורעות.

בהודמנות זאת שאלתי אותו, נאסוידער רב, נפשי בשאלתי, שמעתי על המקרה שהתרחש אצלכם, ועל כך שעשיתם קול רעש על המכשול הזה, רציתי לשאל, האם אכן אסור זה חמור כל כך, שצריך להרעיש עולם ומלואו.

נענה האורח לעמתי ואמר, קלויזנבורגער רב, האמת אגיד לכם, לא עצם החשש של האסור נגע ללבי, אלא על זה היה דוה לבי, מדוע לאדם כמוני יארע מכשל כזה, בדבר שנהרתי בו. באותה שעה הוארו לי הדברים באור חדש, והבנתי שאין הדברים כפשוטם. (דברי תורה ח"ו גליון טכ"ט)

כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש וטהר (לא נג) **ספר** הרה"ק **השפע חיים** זיע"א, עיני יראו ולא זר, מעשה שהיה אצל הרה"ק **רבי אברהם יהושע פריינד מנאסויד** זיע"א.

נוהג היה הרב מנאסויד להחמיר על עצמו, ולא לשתות יי"ש שבשלוהו בדוד או בסיר ששהה בו בתחלה סתם יינם, אף אחר שהגעילוהו והקשירוהו, והיה נזהר לשתות רק יי"ש שבשל בכלי כשר מלכתחלה, שלא היה צריך הגעלה.

באותם ימים גבו השלטונות מסים גבוהים מיצרני היי"ש לצורך מסחר, ועל כן רבים הכינו את היי"ש בסתר, בתוך ביתם. דרך הכנתו היתה, שהיין הובא מרומניה, שם כידוע היו כרמי ענבים לרב, הכניסוהו לסירים והבעירו אש תחתיהם, עד שגשרף היין, מבשול זה הופק יין שרף המכנה, 'ברנדי'.

לשם כך משתמשים היו בסירים ישנים ששהו בהם 'סתם יינם', אותם הגעילו ברותחין. מאחר ויחששו שהברנדי הוא דבר חריף, הכניסו בשעת ההגעלה אפר רב שיפגם את טעמו. מחמת חששות מסוימים שישנם בהגעלה זו, החמיר הרב מנאסויד על עצמו, שלא לשתות מיי"ש שנעשה בכלי מכשר.

בטימחת נשואין שערך אחד מנכדיו, שהיה רב חשוב, תלמיד חכם וירא שמים מרבים, בקש הנכד לכבדו במשקה יי"ש, אך אחר שחפש בכל מקום אפשרי יי"ש שנעשה בכלי חדש ולא מצא, הרהיב בנפשו להגיש לפני זקנו גביע יי"ש שנתבשל בכלי שהגעילוהו.

הרב מנאסויד ברוך שהכל, וטעם קרטוב מן הכוס בקצה שפתיו, כעבר זמן מה התעורר לשאל מהיכן היה היי"ש, וכשנתברר

אך במי נדה יתחטא וכל אשר לא יבא באש תעבירו
במים (לא נב)

ומקנה רב היה (לב א)

בקדושה מיחדת נוהג היה הרה"ק **רבי אברהם מסטערטין** זיע"א, בין היתר לא השתמש בכל חפץ שהוא, טרם הטבילו במקוה טהרה, לרבות המקטרת שלו, כל בגדיו, ומצעיו.

למים כשהיה מטל על ערש דו"י, עד שאשתקיל מילוליה ולא היה בכחו להוציא הגה מפיו, הציעה הרבנית את הסדין על מטתו, ובשוגג היה זה סדין שלא הוטבל עדיו, והנה הבחינו המקרבים שהרבי ממאן לגלות על יצועו, מרמז משהו בגדיו.

הנוכחים נסו להבין פשר כונתו ולא עלה בידם, עד שלבסוף נזכרה הרבנית באשר עשתה, החליפה את הסדין לסדין טבול, ורק אז גאות הרבי לשכב במנוחה על מטתו הקדושה.

מדי עסקנו במעלת הטבילה, יש בנותן טעם להביא דברי הרה"ק **רבי אברהם מסטערטין** זיע"א, שאמרם בפני הרה"ק **הדברי חיים מצאנז** זיע"א.

בעת בה שהו שני הצדיקים בקרוץ קרעניץ, פגש הדברי חיים את הרבי מסטרעטין ושאלו כיצד בכלל מועילה טבילה לטמאים, הלא האדם נברא עפר מן האדמה, ויסודו מעפר, אם כן דינו ככלי חרס, ואין לו טהרה במקוה.

השיבו הרה"ק מסטרעטין, עקר הטבילה מסיעת לטהרת האדם על ידי שבירת לבו בתשובה שלמה, כי הלא כף הדין בכלי חרס, הגם שטבילה לא מועילה עבורו, שבירתו מוציאתו מטמאתו, והוא הוא שברון לב האדם. (צדיק מה פעל)

בימי שהותו של הרה"ק **רבי אהרן ראטה** זיע"א בעל שמר אמונים, בברגסאס, באו לפתחו חבורת סוחרים שונים מקאשוי, אנשים פשוטים ומגשמים, לבושים במעילי עור ומגפי חרף גבוהים לרגליהם, אשר הזדמנו לברגסאס לרגל מסחרם, ובקשו את עצתו במקסחר השוורים.

בתחלה דבר אליהם הרבי כדרךם וכלשונם, בענין השוורים המשבחים והרעים, בתוך השיחה החל הרבי מדבר עמם בעניני השגחה פרטית, ועל כף שיש לדעת ולזכר כי כל דבר ודבר וכל פסיעה ופסיעה, הוא מאת ה' מן השמים.

כך סובב הרבי את שיחתו עד שאמר, התבוננו נא וראו עד כמה רחוקים הנכם מתכלית באכם לזה העולם, הוא באר להם מענשי הגיהנם ועולם התהו וכדומה, והאריך בדבורים עד שנמס לבכם בקרבם והתחילו להרהר בתשובה.

אז אמר להם הרבי, דעו אחי ורעי כי באתם אלי לא בשביל השוורים, מה לי ולשוורים שאין לי בהם שום ידיעה, רק מן השמים שלחו אתכם אלי, לרחם על נשמתכם, ולהאיר מעט את עיניכם עד כמה שקעתם בגשמיות יתרה, לעורר קצת לבבכם, ולהתחרט על מעשיכם שעברו.

כך הרבה בדברי כבושים והתעוררות, עד שנשבר לבכם והורידו דמעות מעיניכם, אז אמר להם, עכשו הזמן שכל אחד מכם יקבל על עצמו קבלות טובות בעניני התורה והמצוות, ואכו, כלם קבלו עליהם באותו מעמד, קבלות טובות על העתיד.

הצבור שנוכח במקום הצטמרר מיוחד, בחשך כבד מפני הרעות שעלול הערל לגרם בעקבות העלבונות שספג, בעל הבית נמלט בתדהמה מהמקום וסגר את עצמו באחד החדרים, משם עקב במתח רב אחרי התפתחות הענינים.

בנגוד לכל הצפיות, ראו המשתתפים לפתע את הפחה העריץ שמעולם לא ארע שפך התיחסו כלפיו, מכופף את ראשו בהכנעה לפני הרב, תוף שהוא מתנצל על מעשיו.

הנוכחים שבקשו לתוף בינו לבין הבבא סאלי, שאלוהו מה מקום ראה להוכיחו ולבישו קבל עם ועדה, אך תשובתו לא אחרה לבא, כי הוא יודע את אשר הוא עושה. המסכה המשיכה עד לסיימה באיירה מתוחה, והפכה לשיחת היום ברחבי בודניב. **ימים** מספר לאחר מכן, נפל בנו הקטן של המשל למשכב, ורופאי המקום נלאו מלמצא מזור למחלתו. האב החליט לפנות לבבא סאלי, לבקש את עזרתו.

הבבא סאלי נגש מיד לבית המשל, ברוך את ה'ו, ומסר לאביו את שעונו, אותו קבל כמזכרת מאחיו עט"ר הרה"ק רבי דוד אביחצירא זיע"א הי"ד, ועליו שמר מכל משמר, כשהוא מורה לו להניח את השעון מתחת למראשותיו של החולה במשך הלילה, ועד הבקר היגד חלים.

למחרת עצרה מכוניתו של המשל ליד בית הבבא סאלי, ממנה הורידו תקרבת גדולה לבית, הפחה נכנס לחדר קדשו של רבנו, ובשר לו על הישועה הגדולה שנגעשתה עם בנו, שקם בבקר בריא ממטתו.

המשל לא חדל מלהודות לבבא סאלי, ואף לא שכח להשיב לו את השעון הקר, מאותו היום הפך לחסיד מובהק של רבנו,

אחר בקשם הרבי שיהיו בבית מדרשו ולו בתפלת שחרית אחת, הם נענו לבקשתו, ומוכן שהתפלה עשתה עליהם רשם גדול לטובה, מני אז נעשו הסוחרים מידידי הרבי הנלהבים והנאמנים, פעמים רבות בקרו אצלו בשאיפתם לשמע דבורים מפיו, וקימו וקבלו ככל אשר צוה עליהם. (הרבי הקדוש)

ולא תחניפו את הארץ אשר אתם בה כי הדם הוא יחניפו את הארץ (לה לא)

בנת בה התגורר הרה"ק **הבבא סאלי** זיע"א בבודניב, היה משל העיר המקומי מקורב אליו ביותר, ואף התניע עמו לעתים קרובות בעניני העירה, לאו דוקא בנושאים שנגעו ליהודים, הערצתו הגדולה לא באה כלאחר יד, אלא בעקבות מעשה שהיה.

אותו משל היה בעל מדות גרועות, ושלט בעריצות במחוזו, הוא לא מסר דין וחסבון על מעשיו לאיש, ובצע פסקי דין מנות ללא כל משפט. בהיותו בעל תאוות קמון, חומס היה את נתיניו תמידיו כסדרן באין מציל.

ידי היום, אחד מעשירי העירה היהודים ערך מסכה לכבוד השליט, על מנת להחניף לו וליצור קשרים שיסייעו לקהלה היהודית. חתן המסכה הגיע בלוי משמר כבוד, ישב בראש השלחן, וכל המסבים נשקו את ידיו כמקובל, בהכנעה רבה.

הבבא סאלי הפתיע את בעל הבית, והגיע אף הוא לאותה מסכה, אך במקום לברך בכבוד רב את השליט ולנשק את ידו כשאר הנוכחים, נגש אליו והחל מכה במקלו על השרקע, תוף שהוא מתפרץ בתוכחת מגלה על כל פשעיו ומעלליו.

שְׂקוּיַע הוא בחובות גדולים, כפלים משני הסְחוּרָה בחנותו, בעלי החובות נוגשים, ואינו יודע לשית עצות בנפשו, כיצד יוכל לקבל עליו על נשואיו, עיניו רואות וכלות לראות את בנותיו שהגיעו לפרקו, אך אינו בידו להושיע.

עֵרֶךְ חשבון מדק, מאזן של כל חובותיה וערך הסחורות שבחנותה, הורה לו הרבי. החסיד יצא, בַּדֵק, ומצא שהחובות עודפים על הסחורה שבחנותו בשש מאות רָבֵל כסף. כְּאִשֶׁר שָׁב עִם תְּשׁוּבָתוֹ, פָּקַד עָלָיו הַרְבִּי, לָךְ וְשָׂדֶךְ אֶת בְּנוֹתֶיךָ בְּשֵׁעָה טוֹבָה וּמְצַלַחַת.

אָחֵר הוסיף ואמר, "ישנו אוצר מיוחד עבור נשואיו מחוץ לחשבון, תוכל להשיג הלואות לצורך זה, ונאמן בעל האוצר, השם יתברך, למלא את החסרון", יצא החסיד, ועשה כְּאִשֶׁר נִצְטָוָה בְּשֵׁעָה טוֹבָה.

לְאַחֵר שנים מספר חזר החסיד בענין שדוך, ושוב שטח את מר לבו אודות מצבו הדחוק, בעלי החובות לוחצים, בידו אין מאומה, וכיצד יוכל לקבל עליו על נשואיו. הכירו הרבי מהשדוכים הקודמים, עת עמד להשיא את שתי בנותיו, ובקשו לערוך שנית מאזן של ערך הסחורה שבחנותו, ושל כל חובותיו.

בְּדֵק החסיד בחשבונותיו, ומצא שההוצאות עבור נשואי בנותיו הסתכמו בכשֶׁלֶשֶׁת אלפים רָבֵל כסף, אולם חובותיו נשארו כְּשֵׁהָיָה, שש מאות רָבֵל, לא החסירו ולא העדיפו.

עֵתָה נכח החסיד לראות במו עיניו, כיצד פָּרַע לו השי"ת את שלשת אלפים הרובלים שְׁלוּהָ בְּעֵבֶר לְהוֹצָאוֹת הַנְּשׂוֹאִין עַד תָּמֹם, וְהֵבִין לְאִשׁוּרוֹ אֶת דְּבָרֵי הַרְבִּי, כִּי קָיָם אוֹצֵר מִיָּחָד עֲבוּר הוֹצָאוֹת נְשׂוֹאִין. (צדיק יסוד עולם)

קשהו מקפיד לבוא ולהתיעץ עמו בכל ענין קשה שנתקל בו.

פְּעָמַיִם רבות, גלוה אליו בבקוריו הרבים בבית רבנו בנו הקטן אופקיר, נגש לבבא סאלי ומנשק את ידיו. משגדל היד, הצטרף לשרות המדינה ובמהלך השנים עלה לגדלה, עד שהיה לשר הפנים של מרוקו.

תָּמִיד זכר את בבא סאלי ודבר אודותיו בהערצה גלויה, רבנו אכן נצל את קשריו עם אופקיר לטובת אחיו, לבטל גזרות שונות שנגזרו עליהם, או להקל בענישו של יהודי שנאשם בעברות והשליך לכלא.

בִּזְכוּת קשריו אלה הורחבו מאד סמכותיו של רבנו בקרב קהלתו, והוא קבל גבוי מלא מטעם השלטונות, לכל פעלה או תקנה שתקנו בבית דינו.

בְּאֵחָד המקרים אף בטל משפט שעמד להתנהל כנגד נהג שפגע והרג ערבי בעת שהסיע את רבנו, הוא שנה את כוון נסיעתו לעבר משרדו של אופקיר, והלה כששמע את הספור, פטר את הנהג לשלום תוך הבעת צער על עגמת הנפש שעוררה החקירה. (מאור ישראל עמ' ר"ו)

וַתְּהִינָה מַחְלָה תְּרֻצָּה וְחִנְיָה וּמְלִכָּה וְנִעְמָה בְּנוֹת צַלְפָּחָד לְבָנֵי דֹדֵיהֶן לְנָשִׁים (לו יא)

רָשָׁם הרה"ק רבי מרדכי מזוועהל זיע"א לזכרון. אָחֵד מִחֲסִידֵי הַרְה"ק רַבִּי שְׁלֹמֹה מְזוּעֵהֶל זיע"א שעסק לפרנסתו כבעל חנות, בא ושטח את צערו לפני רבו, בביתו שתי בנות שהגיעו לפרקו, מציעים לו שדוכים הגונים עבורם, אך הוא מתנא לגשת לכל הצעה שהיא.

מלוה מלכה

ספורים מהבעל שם טוב והלמדיו

את האורחים להכנס. בראותו את הרב, שמח רבי פנחס ואמר, "וואָה אַנכי כי מצאתי את אשר בקשתי", ענהו רבי מרדכי זאב, "אף אני מצאתי כוונתי, ואפלו הקדמתי לפתח בפניכם את הדלת".

רבי פנחס ספר את סבת בואו, ואז אמר לו הרב, כבודו ישב עמי, מפתי יאכל, ומכוס ישתה, ונלמד יחדיו. מיד ירד הרב אל הרבנית, ובקש הימנה כי תבשל מרק עם בשר לכבוד סעודת מלוה מלכה עבור האורח הנעלה, הם סעדו בצוותא ויטיבו לבם, אחר ישובו ללמד בצוותא.

באיטון לילה בעודם שקועים בתלמודם, הופיעה הרבנית בעלית הגג כשהיא נסערת, והודיעה בכהלה כי ילדם הפעוט חלה לפתע, דומה כי רק כפסע בינו לבין המות. היא, הפצירה ברבי מרדכי זאב שיירד לראות את הילד.

אמר לה רבי מרדכי זאב, מדוע באת להפריעני מלמודי ומה בקשתך ממני, אם יגזר ה' כי יחיה הילד, אזי חי יחיה גם אם אנכי לא אהיה בבית, והיה אם חס ושלום יצאה הגזרה שימות, יש לקבל זאת באהבה. הוא שב לתלמודו, ולא אבה לרדת בשום אפן.

הרבנית שבה ועלתה לחדרם בשניה ובשלישית וחקרה על בקשתה, עד שהוכיחו רבי פנחס ואז ירד, הילד כמעט גסס, וישכב עליו ויגהר בו עד ששכבה אליו רוחו. אחר אמר לרבנית, דעי כי זאת פעל האורח הצדיק בתפלתו, בזכות סעודת מלוה מלכה אותה הכנת עבורו זה עתה. (פנים יפות)

לביט הרה"ק **רבי פנחס מפרנקפורט** זיע"א בעל **ההפלאה**, הגיעה אלמנה בוכיה מכפר סמוך, ובקשה להזמין לדין תורה לפניו, גבר אלים שהשיג את גבולה, חקר מהפריץ את בית המרזח שהיה בחזקתה זה מספר שנים, ובו מצאה את פת לחמה.

הרב מהר להזמין את המסיג גבול לבית דינו, ומשבא לפניו, הוכיחו ונזף בו קשות על מעלליו ודרש הימנו לבטל את החוזה שנערך באסור. משיצא הרשע מעם פניו, הישיר פעמיו לבית הפריץ אדון הכפר, והלשין על הרב, שגער בו כיון שהציע לפריץ דמי חכירה גבוהים יותר.

חמתו של האדון בערה בקרבו, בעצם יום שבת קדש שלח את משרתיו להודיע לרבי פנחס כי עליו למהר ולעזב את העיר, אם לא, מרה תהא אחריתו.

בצער רב נאלץ רבי פנחס לעזב את העיר, ומיד במוצאי שבת קדש נמלט מהאזור עם בני משפחתו לעיר יאמפולא, בה ישב על כסא הרבנות הגאון **רבי מרדכי זאב אונגושיץ** זצ"ל אביו של הישועות יעקב.

בחנות הלילה, אחר שאנשי העיר עלו על יצועם, הגיעו הרב ובני משפחתו למחוז חפצם, העיר שרויה היתה בעלטה מוקלת, אך לאחר שטוט ברחובותיה, הבחינו בגר דולק המנצנץ מעלית אחד הבתים, והבינו כי ככל הנראה שם מתגורר הרב, הישב והוגה בתורה.

כשהחלו רבי פנחס ומשפחתו לעלות במדרגות ביתו, פתח הרב את דלתו והזמין

יומא דהילולא

ואחרונים, לא ירדו מעל שלחנו. קם בחצות מדי לילה, ולמד זוה"ק וקבלה עד התפלה. **התמדתו** ואהבת תורה שלו לא פסקו לעולם, לא בזמן שהיה צעיר למים, ולא באחרית

ימיו, כשהיה חולה וסובל יסורים הרבה, ואף לא בשעת היותו בגולה וידוע צער ומכאובים.

כל שנות חייו היו שרשרת של עבודת ה', הכל עשה במסירות נפש. התפלל בכל לבו ונפשו ובכל כחותיו. כל תפלה, בימות החל כמו בשבתות ובמועדים, היתה לו חויה מיוחדת ומארע כביר. שעות מרבות עמד בתפלתו. לעתים התפלוא אנשים, מהיכן שאב כחות לעבודה כבדה כזו.

היה דרשן נפלא, ופיו הפיק מרגליות, ידיו רב לו בדרוש ובפלפול בכל מקצועות התורה בדרך פרד"ס, דרשותיו ירדו לחדרי בטן. היה כמעין הנובע ומתגבר. פעם אמר שקשה לו להפסיק ולסגים, מחמת זרם הרעיונות וחדושייו. הרבה מחדושי תורתו רשם בכתב יד, שנאבדו בשנות השואה.

שנתיים טרם המלחמה, נחלש ועבר לקראקא לעמד תחת פקוח הרופאים, משפחה המלחמה, ברח לשטח הכבוש הסוביטי כשהוא חלש וחולה, צרת הכלל נגעה ללבו והרעידה את כל נימי נפשו.

השלטונות הסוביטיים גרשוהו עם בני משפחתו לסביר יחד עם מאות אלפי יהודים, בתנאים קשים מנשא, שבועות מספר עשה את דרכו ברכבת בצפיפות איומה בלי לדעת לאן, גם בדרך זו שמר על ארח חייו, על עבודתו בקדש, על תפלתו ולמודיו בכחות עצומים ובמסירות נפש ממש.

אורו של רבנו זרח ברוזניק בראשית שנת תר"ל, בבית אביו הרה"ק רבי ברוך מגורליץ, בנו של הרה"ק הדברי חיים, וחתן הרה"ק הייטב לב מסינט.

טרם הברית, הלך אביו לשאל את פי אביו הדברי חיים, מה שם יקרא לבנו הנולד, והוא ענה, הלא אבי חמיר הרה"ק רבי אלעזר ניסן הרב מדוהוביטש, היה גאון וצדיק וקדוש עליו, למה לא תקרא לו בשמו. במקום נכח רב זקן, שהעיר כי רבי אלעזר ניסן לא האריך ימים. הרהר הרבי ואמר, אם כן תקראנו סיני, יש בו אותיות ניסן, והוא יגדל בעזה"י 'סיני ועוקר הרים'.

את חנוכו קבל בבית סבו הקדוש, באוירה ספוגה חסידות ויראת שמים, צדקות וקדושה, בהיותו כבן שנה וחצי, היה לחתן הרה"ק רבי נפתלי ממעליץ. בן שש היה כשנסתלק הדברי חיים, אך זכר כל הגה שהוציא בנכחותו, וספר על כך בהזדמנויות שונות. אחרי הפטירה עבר אביו לגורליץ, שם החל לנהל חלק מעדת אביו הקדוש.

אחר נשואי רבנו היה סמוך על שלחן חתנו, אחר ישב מספר שנים בגורליץ ברב הצעיר, אחרי שנות למוד ביגיעה רבה, נתמנה לרב בקולושיץ, ומשם עבר לז'מיגראד.

התפרסם כגדול בתורה ובעבודה, אחרי פטירת אביו בשנת תרס"ד, החל לנהל את עדתו, למעלה משלשים שנה הנהיג, ורבים הלכו לאורו.

עמל ויגע בתורה, כשהוא שואף לרדת לעמקה של הלכה. ש"ס ופוסקים, ראשונים

חתניו, רבי ברוך הלברשטאם אב"ד גריבוב הי"ד, הרה"ק רבי יעקב מושקוביץ משאץ חיפה.

מאמרותיו

כרף עבה מחדושייו שהיה מוכן לדפוס, הפקידו ביד שכנו ר' אהרן קמינקר מחסידי בלז, מתווד מחשבה שבשובו מהגולה ומצאהו, או שבניו ידפיסוהו. הספר אבד בשואה, ונותר רק כרף דרשותיו למועדים שרשם מפיו בנו רבי יעקב.

ויכתב משה את מוצאיהם למסעיהם (זו ב) אמר זקני הרה"ק הייטב לב מסיניעט, נהוג אצל העולם שבאים לצדיק שיתפלל על פרנסה או בקשה אחרת, אבל האמת היא שמו השמים מסבבים לו זאת, שלא תהיה לו פרנסה או שייצטרף בקשה אחרת, ועל ידי כן הוא יסע לצדיק. ואז כאשר יבוא לצדיק, יעשה לו הצדיק תקוון בנפשו. וזה באמת מה שצריך, רק שהוא בעצמו אינו מרגיש בזה. **לזה** רמז דוד המלך ע"ה בתהלים (טו ה), 'רעבים גם צמאים', אבל סבת הדבר הוא, 'נפשם בהם תתעטף', שהם צריכים תקוון הנפש.

זה פרוש הפסוק 'ויכתב משה את מוצאיהם למסעיהם', משה רבנו כתב שכל מוצאיהם, ר"ל סבותם ושאר עניניהם, היה רק בשביל 'למסעיהם', שעל ידי זה יסעו לצדיק, ויהיה להם תקוון הנפש.

אבל ואלה מסעיהם למוצאיהם, שבני ישראל סברו שעקר הנסיעה לצדיק היה רק בשביל 'למוצאיהם' וסבות שלהם, אבל באמת לא כן, כי אדרבה, כל הסבות רק בשביל 'מסעיהם', שיבואו לצדיק ויהיה להם תקוון הנפש. (חמדה גנוזה ח"ב עמי מד)

יחד עם הגולים האחרים רעב ללחם, בכל זאת לא שנה ממנהגו מאז ומתמיד, אף ליום אחד. בליל שבת היה כמנהגו עובד את עבודתו בקדש ברעש גדול, ובדקויות נפלאה. הנגשים הקומוניסטים אימו והרתיעו את סביבתו, אבל הוא לא נבהל ולא נרתע, לגביו לא היה הבדל אם הוא בערבות סביר, בארץ גזרה, או בביתו.

באחרית ימיו הרגיש כי שעתו באה, ורגעי הסתלקותו מתקרבים, והתכוון לדרך האחרונה, קדש וטהר עצמו, ונפרד מקרוביו. ביום כ"ו תמוז תש"א, זמן מה אחר הגיעו ליצרות אומסק, החזיר את נשמתו ליוצרה.

בדרך גם נודמו לאנשי ביתו ובני בריתו בד לבן לתכריכים, חפץ יקר המציאות בסביר, אותו הביא אחד מתושבי המקום, ששמע על פטירת הרבי הקדוש, שהיה נערץ גם בקרב הנכרים המקומיים.

באדמת סביר השוממה, ביצרות אומסק, נכרה קברו, כשאבן קטנה מעידה בשימונו על אחד מגדולי ישראל, שנטמן בדרך בגולת נכר זי. (אלה אזכרה, מאורי גליציה)

צאצאיו

רבי חיים יהודה רבה של אושפיצין, רבי אברהם אביש אב"ד סאטמר, רבי דוד דומ"צ סוסנוביץ וחתן הרה"ק הנכנסת יחזקאל, רבי אהרן אב"ד אשיק, רבי יחזקאל שרגא אדמו"ר ברידיק, רבי ברוך אב"ד זקליקוב וחתן הגאון מטשבין. נהרגו בשנות המלחמה, הי"ד.

רבי יעקב אב"ד טשקווא וחתן הרה"ק רבי שלום משאץ, הרה"ק רבי ישראל מזמיגראד ניו יורק, הרה"ק רבי אריה ליביש מזמיגראד בני ברק.

פרשת מטות

זלזול בנדרים

כתב ב'דרשות רבינו יהושע אבן שועיב' (פרשת מטות): וכתב רב יהודאי גאון ז"ל שהוא נמנע מלהתיר שבועות ונדרים אלא לדבר מצוה, ולא נשנית מסכת נדרים לפניו יותר ממאה שנה כדי שלא ינהגו קלות ראש בנדרים ושבועות, והאחרונים נשאו קל וחומר בעצמן ונמנעו מלהתיר אלא לדבר מצוה, וכן כתוב בספר העתים וכל זה מדת חסידות גדולה.

וכתב בחיי הלוי (יו"ד סימן ע): כתב הש"ך (יו"ד סימן רג) בשם שו"ת מהר"ם מינץ, דכשבא לידו להתיר נדרים ושבועות להמון עם הפרוצים בזה, היה משים עליהם להתענות בה"ב וכה"ג לפי האדם ולפי הנדר, וכן ליתן מעות לדבר מצוה לפי עשרו, כדי שלא יזלזלו בנדרים שיאמר מה איכפת לי אם אשבע כל מה שארצה, אלך אצל חכם ויתיר לי, וכתב שכן שמע מרבותיו. וסיים הש"ך דכן נכון לעשות. וכן ראיתי מעשה אצל הרב הגאון רבי משה שטערן מדעברצין ז"ל, במעשה שהיה שנשבעה אשה שלא תלך לבית אביה על זמן ארוך, ולא רצה להתיר השבועה, הגם שהיה מקום דוחק, רק אם תתן ח"י דולר לצדקה. וכמובן שבזה הכל לפי הענין.

על הפסוק (במדבר ל ב): **וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל רְאִשֵׁי הַמַּטּוֹת לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר צִוָּה ה' כְּתַב רְבִינוּ הָאוֹר הַחַיִּים הַקְּדוֹשׁ זִיע"א:**

יתבאר הכתוב בהקדים מאמרם ז"ל שאמרו (חגיגה י): וזה לשונם: היתר נדרים פורחים באויר, עד כאן. **ויש להעיר למה עשה ה' ממצוה זו סדר זה מה שלא עשה כן בכל התורה שכל דבר ודבר כתוב יושר וזו פורחת באויר. אכן הטעם הוא כי לא רצה ה' שיהיה כתוב לעין כל אדם שהנדר והשבועה ישנה בהיתר שבזה יזלזלו בנדרים ובשבועות, ולזה נתחכם ה' והעלים הדבר ומסר ההתר לגדולי ישראל שהם ידעו ויבחינו חילוקי המשפטים שבהתר, אבל בפני כל ההמון יהיו נעולים דלת לקיים כל נדר וכל שבועה כאומרו 'לא יחל' וגו' 'ככל היוצא מפיו' וגו'.** וזה הוא שיעור הכתוב 'ידבר משה אל ראשי המטות' שהם גדולי ישראל המצוה בשלימות, אבל 'לבני ישראל לאמר זה הדבר', פירוש כי לבני ישראל בכללות לא יאמר להם מהדיבור הנאמר לראשי המטות, אלא זה הדבר ולא הפורח באויר שנאמר בעל פה לראשי המטות, ובזה נתיישבו כל הדקדוקים.

איסור על נפשו

סיפר הגה"צ רבי שלום בראנדער זצ"ל, שהיה ר"מ ביישיבה דחסידי בעלזא בחיי חיותו של הרה"ק מהר"א מבעלזא זיע"א, שפעם היה נוכח בעת שביקר הרה"ק רבי שמעוני זעליחאווער זיע"א בעירו, ונתעורר שם ויכוח אודות שיעור הצימוקים שצריכים ליתן במים כדי לקרותו יין לקידוש ולהבדלה, כי בפולין לא היו מצויים ענבים רק צימוקים, והרה"ק רבי שמעוני היה מחמיר מאד בשיעור הצימוקים, והביע דעתו שלא לקדש על אותו יין צמוקים המצוי. ושאל אותו בעל האכסניא שלו: **הלא בהיותכם כאן**

בחומרות יתירות ומוציאין הוצאות גדולות על החומרות, ולפעמים לא ימצא לו על כל אלו וישארו בני ביתו ובניו בלי לאכול ח"ו וצערא דינוקא. וכעין ששאלו לי פעם בא אלי אברך אחד בעל משפחה של ט' ילדים בלע"ה ואשתו והוא, ואמר שהוא מחמיר על חומרת חדש, האמנם היות כי עכשיו אין לו לחם זה כבר כמה ימים והילדים בוכים ואין להם מאכל. והשבתי לו שיוכל להחמיר על עצמו בחומרות, אבל איך לא יחוס על הילדים לצערם בלי מאכל ח"ו.

וכך כתב רבינו המהר"ל מפראג זיע"א בהקדמתו לספר 'דרך חיים': וזה עיקר החסידות כאשר זולתו לא ימצא היזק ממנו, שאם אין מקיים דבר זה וגורם לזולתו היזק, אין ראוי שיהיה נקרא חסיד ולכך מאן דבעי למהוי חסידא לקיים מילי דנזיקין, ולא אמר שיגמול חסדים ויתן צדקה שודאי ראוי לעשות הטוב לזולתו, ואין זה מורה על חסידות יתירה, אבל כאשר נזהר במילי דנזיקין אף אם אין עושה בידיים כלל רק שנזהר שלא יגיע היזק ורע לזולתו בגרמתו על ידי שלא נזהר בהיזק זה חסיד גמור.

באו אנשים אל הרה"ק רבי מאיר מפרישלאן זיע"א ובידיהם תקנות חדשות, סייגים וחומרות, שהתקינו לבני עירם. הפטיר רבי מאיר: התקנות הללו נגד התורה הן! הייתכן? תמהו האנשים. השיבם רבי מאיר: כתוב (במדבר ל ג) 'איש כי ידר נדר לה' או השבע שבעה לאסור אסור על נפשו', הנודרים נדרים והאוסרים איסורים למען ה', יכולים לעשות זאת רק על נפשם, לעצמם ולא לאחרים (חסידים מספרים' ח"ג עמוד 17).

אצלי קידשתם על יין כזה. וענה רבי שמעון'לי, שהחיד"א מפרש את הכתוב (תהלים קא ב) 'אתהלך בתם לבני בקרב ביתי', היינו שרק בקרב ביתי אחמיר עם כל החומרות התלויים במורשי הלב אבל אצל אחרים אין להחמיר על חשבון אחרים (שה לבית' גשמי ברכה עמוד תש).

הגיע פעם אברך אל הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל לפני חג הפסח ואמר: ביררתי באופן היסודי ביותר, שבבדיקת חמץ יש חובה לבדוק גם בין חריצי הרצפות. האברך ביקש להשמיע את בירורו ההלכתי בפני רבי שלמה זלמן, אך הוא הגיב: אין צורך שתשמיע, הלא אתה תלמיד חכם ובוודאי ביררת היטב, אך עליך לדעת שבדיקה בין החריצים קשורה בטרחה מרובה, וההלכה קובעת שכאשר ישנה טרחה מרובה בבדיקה אין סומכים על אשה, ואתה בעצמך תיאלץ לבדוק בין הסדקים. ואם כן, הואיל ואתה תלמיד חכם תצטרך למצוא את הדרך הממוצעת בין חובת הבדיקה שתארך זמן רב ובין ביטול התורה שלך.

האברך חזר לאחר כמה ימים ואמר: בבירור נוסף שביררתי הגעתי למסקנה שלפי ההלכה אין חיוב לבדוק בין חריצי הרצפות. שוב ביקש האברך להשמיע את הבירור בפני רבי שלמה זלמן, כדי להוודע אם בירר היטב. הפעם הקשיב לו לבירור ההלכה כי רצה להניח את דעתו של אותו אברך שיהיה סמוך ובטוח שאכן אין חיוב לבדוק בין חריצי הרצפות (במחיצתם של גדולי התורה' עמוד 682).

וכתב בשו"ת 'משנה הלכות' (חלק יב סימן שפה): וכבר ראיתי כמה שמחמירין על עצמן

ככל היוצא מפיו יעשה

בוקר אחד הגיע בחור צעיר לבית הרה"ק הבבא סאלי זיע"א. לבני הבית, הסביר במבוכה גלויה, כי מצוי הוא בבעיה ובעצת הוריו בא לקבל את ברכת הצדיק. הבעיה, כך ביקש למסור לרב, כי אינו תאב לאכול כלל. די לו בפרוסה אחת של לחם לכל היום. תאבונו הוסר ממנו. ומאחר ואינו אוכל הרי הוא מאבד ממשקלו והוריו החלו דואגים וחוששים לשלומו.

הבבא סאלי שמע את דברי המשמש והחל צוחק ואומר: חוששני, שאם אברכהו יתחיל לאכול ללא הפסק. הנוכחים צחקו עמו למשמע דבריו. אולם הבחור כמובן ביקש את ברכתו. בירכו הצדיק והבטיחו כי תיכף משיגיע לביתו יוכח לראות כי כבר מבקש הוא לאכול.

לאחר ימים אחדים הגיע אותו בחור בדחיפות לביתו של הבבא סאלי. ברכתו של רבינו לא התקיימה? שאלו המשמש שהתפלא לראותו כה מהר. לא, השיב הנער מבוייש, אדרבה ברכתו התקיימה במלואה. אתה זוכר, אמר הנער, כי הרב צחק ואמר כי הוא חושש שלא אחדל מלאכול, והנה כך בדיוק אירע, הוסיף, אני לא חדל מלאכול! בבוקר, המשיך הנער לספר, אני אוכל ארוחת בוקר בישיבה, לאחר כמה שעות אני טועם מעט בבית אחותי. בצהריים שוב אני אוכל ארוחת צהריים בישיבה ולאחר מכן גם בבית אחותי. וכך שוב בשעות הערב שתי ארוחות.

אם כן, מה מבקש הנך עתה? שאלו המשמש. והנער השיב: או שיברכני הצדיק שאנהג ככל האנשים בדרך האמצעית, ואם לא אבקש שישב אותי למצבי הקודם, כבר עדיף שאהיה חסר תיאבון מאשר אהיה זללן. נכנס המשמש אל הבבא סאלי וסיפר לו את דברי הנער, וכששמע זאת שוב החל צוחק בלי הפסק. לאחר מכן שאל

את משמשו: מה רוצה הנער, שישוב להיות כשהיה או שיהיה ככל האדם? ככל האדם! מיהר הנער לענות בחרדה. השיבו בבת צחוק, כי הוא מבטיחו כי מעתה ינהג ככל האדם וכך הווה (הבבא סאלי עמוד 212)

מעשה בטוחן עשיר שנסתבך בפלילים ובא במצוקתו להרה"ק ה'שמח ישראל' מאלכסנדר זיע"א שיושיעו. למרות תחינותיו הרבות, סרב הרבי להבטיחו מאומה, ורק ברכו שה' יעזרנו. הטוחן הבין מדברי הרבי שצרתו קרובה והרבה להתחנן לפני הרבי שיבטיחו ישועה, אך תחנוניו לא הועילו.

שבור ורצוצ' יצא הטוחן מחדר הרבי ותינה את צרתו לפני יושבי בית המדרש. נענה אחד מהם ואמר: הנה שם בפניה יושב אחיו של הרבי הרה"ק רבי בצלאל יאיר, גש אליו, תן לו נדבה הגונה ואל תרפה ממנו עד שיבטיח לך שתושע. הפציר הטוחן העשיר בצדיק שיבטיח לו שיצא זכאי בדינו. לא יכול היה אחיו של הרבי לעמוד מול תחנוניו והבטיח לו כאשר בקש.

לא יצאה שעה קלה והקול נשמע בבית הרבי כי אחיו הבטיח לטוחן שיצא זכאי במשפטו. נקרא רבי בצלאל יאיר אל הקודש פנימה ונשאל מנין לו הכוח להבטיח הבטחות. ענה רבי בצלאל יאיר בפיק ברכים: אבא [הרה"ק רבי יחיאל מאלכסנדר] זצ"ל אמר, כי מי ששומר את פיו הקב"ה מקיים את דבורו ככתוב (במדבר ל ג) 'לא יחל דברו ככל הוצא מפיו יעשה', אם אדם לא יעשה את דבורו חולין, הקב"ה יקיים את מוצא פיו.

הכה הישמח ישראל באצבע צרדה לאות כי מצאה התשובה חן בעיניו ופטר את אחיו לשלום.

דמענות של תשובה

פעם בא הרה"ק רבי דובער מליובאוויטש זיע"א, האדמו"ר האמצעי, אל אביו הרה"ק בעל התניא זיע"א כשהוא נבהל ונפחד, מלא עגמת נפש, ופרץ בבכי כי חלום מוזר מעיק על לבו. כידוע היה הרבי האמצעי חלוש בגופו, ולשם חיזוק בריאותו היה אביו אומר לפניו דברי חסידות ביחוד, כי החסידות היתה מחיה אותו.

ובחלומו: הנה נהר רחב ידים לפניו, מי הנהר זכים וצלולים, נובעים ומתפשטים במהירות ובחיות, אבל בלי כל גלים. הנהר מתפשט למרחקים, מתפרד לראשים שונים, מתחלק ליאורים, אבל המים שוטפים להם כמקדם בחיות, אבל בלי כל רעש.

עודנו מביט ומסתכל מסביב, והנה שני אנשים ניגשו אל הנהר, האחד גבוה מהשני ושניהם לבושים בגדים ארוכים. לגבוה היתה רגל אחת עבה מהשניה. במרחק מסוים מהם עמדו אנשים נוספים אשר מראה פניהם היה מטושטש. לאחר מכן ניגש אליהם הרה"ק בעל התניא. והנה דף מתוח על הנהר. והנמוך במבנה הגוף אמר לגבוה ממנו במבנה הגוף: לך על הדף. התחיל הלז לעבור את הנהר על הדף המתוח, והדף שוקע והמים מתרוממים ומתנשאים עד ששוטפים חלק מגופו. עלה הדף וירדו המים. עלו המים וירד הדף, וחוזר חלילה. כך נמשך הדבר משך זמן, עד שהנמוך אמר לגבוה: רד. וירד. שני האנשים שעמדו מרחוק ניגשו פעמים אחדות אל הנהר, והתרחקו שוב. ציור פניהם היה מטושטש כל הזמן. לאחר מכן נעלמו ולא נראו עוד.

שני האנשים, הנמוך והגבוה, יחד עם הרב בעל התניא עזבו את המקום. הנמוך הלך באמצע, לשמאלו האדם הגבוה, ולימינו הרב בעל התניא. וכך הם הלכו חבוקים ודבוקים יחד.

הטוחן יצא זכאי במשפט והפך מני אז לחסידו המושבע של רבי בצלאל יאר.

עם פרוץ מלחמת העולם הראשונה כשעקר רבי בצלאל יאר את דירתו ללודז' קנה לו הטוחן את הבית שבו דר עד אחרית ימיו ושם גם יסד את בית מדרשו...

כל מעיניו היו רק בעבודת ה' וביראתו. מעולם לא נראה שחוק על פניו ולא שח שיחה בטלה. בהיותו פעם בעיר קאליש נכנסו אליו חשובי חסידי אלכסנדר להקביל את פניו, ישבו זמן ארוך ליד השולחן וחכו למוצא פיו אך הוא ישב ושתק פתח אחד הנאספים בשיחה אך דבריו לא הוטבו בעיניו. התנצל החסיד ואמר שכל כוונתו היתה רק לפתוח בשיחה, ענה לו רבי בצלאל יאר: וכי מוכרחים לדבר (רועה נאמן עמוד צד-צד)

ומקור הדברים הוא בספרי החסידות הקדמוניים, וכמו שכתב בספר 'נועם אלימלך': לביאור הכתוב 'לא יחל דברו', פירש רש"י ז"ל לא יעשה דבריו חולין, יש לומר הפירוש לפי דרכנו שהצדיק הזה צריך לראות שלא יהא דבריו חולין כלל וכלל כי אם קדושה ודביקות, אבל אחרים מוחלין לו, רצה לומר אבל אחרים הבאים אליו בדבר הצטרכותם לפעול להם דברי גשמיות הוא מוכרח לדבר עמהם בדברי חולין הגשמיים האלו לפעול להם כל צרכם, **'ככל היוצא מפיו יעשה', פירוש, ככל אשר יצא מפי הצדיק כן יעשה ה' אלקים כמו שאמרו (מו"ק טז): הצדיק גזור והקב"ה מקיים.**

וכן בספר 'קדושת לוי': מי שאינו עושה דברו חולין, עושה תקונים בכל היוצא מפיו, ויגזור אומר ויקם לו, צדיק מושל ביראת אלהים, על ידי שמירת ברית הלשון. וזהו 'מטות', שיוכל להטות מדותיו של הקדוש ברוך הוא מדין לרחמים.

הנמוך היה מורנו הבעל שם טוב, והאדם הגבוה היה הרב המגיד ממזריטש. והסיבה למה שרגלו האחת עבה מהשניה, מפני שהיתה לו רגל אחת נפוחה מכאב רגליו. הבעל שם טוב צוה על הרב המגיד ללכת על הדף, כדי לרמוז לו שבתוך התורות של תלמידיו אפשר לצלול. **הנהר השני הוא נהר של דמעות בעלי תשובה.**

על הפסוק (במדבר לא כג): **'כָּל דָּבָר אֲשֶׁר יֵאָמַר בְּאֵשׁ תִּעֲבִירוּ בְּאֵשׁ וְטָהַר אֶף בְּמִי נִדְּהָ יִתְחַטָּא וְכָל אֲשֶׁר לֹא יֵאָמַר תִּעֲבִירוּ בְּמִים'**, פירש הרה"ק האביר יעקב זיע"א שיש בו רמז על הדמעות של תשובה וחרטה שהם תיקון לעוונות. ואלו דבריו בספרו 'פתוחי חותם': כיון שאמר שהתורה מטהרת את האדם, בא לומר, תינח בעל תורה יש לו תקון בתורה, ומי שאינו בעל תורה במה תהיה טהרתו. גילתה לנו התורה, דטהרתו היא שיוסיף עם התשובה מי דמעות בריבוי בכיה מזי זכרו עוונותיו. וזהו שכתוב 'וכל אשר לא יבוא באש' דהיינו שאינו בעל תורה והוא שב בתשובה, אבל גם הוא רוצה שימחלו לו עוונותיו כראוי והיו כלא היו, **זהו תקונו שירבה דמעות כמים, כמו שכתוב** (איכה א טו) **'עֵינֵי יִרְדָּה מִים' וְזֶהוּ שִׁכְתוּב 'תִּעֲבִירוּ בְּמִים' הֵם מִי דְּמָעוֹת בְּרִבּוּי כְּמִים.**

הם הלכו והלכו עד שהגיעו לנהר רחב השוטף במהירות רבה. גוונים מגוונים שונים למים, ומכים הם גלים כגלי הים, עולים ויורדים. הנהר נמשך לאורך רב, וכשמביטים מרחוק רואים והנה פה ושם גל מתרומם ונופל, מתרומם ונופל. ובתוך כך מתרוממים גלים רבים בכוח חזק מעלה מעלה ונופלים ומתפשטים על פני השדה. וברגע הראשון נעשה מהם יאור קטן, אבל מיד נעלם ונבלע באדמה, והאדמה הולידה והצמיחה עצי פרי.

תוך כדי כך שמע קול הנמוך באמרו לגבוה בקול נגיד ומצוה, ובהראותו בידו על הרב בעל התניא: כן, לך נא על הדף הזה. ואכן הלך הרבי ישר על פני הדף, עד שהגיע לקצהו. ויבקש להעתיק את הדף ממקומו וללכת הלאה, אלא שהאדם הנמוך רמז לו כי ישוב, באמרו: בכוח גלי מים אלה אפשר ללכת גם בתוך גלי אש. וייקץ.

כששמע אביו הקדוש הרב את כל דברי החלום כאמור, אמר לבנו הרבי האמצעי: לך להתפלל, ואחרי התפילה תיכנס אלי. דרכו של הרבי האמצעי היתה להתפלל בשמחה ובשקט פנימי שיש בו עוגג, ברם הפעם התפלל במרירות ובבכיות גדולות. אחרי התפילה נכנס הרבי האמצעי אל אביו, ואביו הרבי אמר לו: שהאדם

פרשת מסעי

מוסיף והולך

מתגלגל בשלג. והיה התלמיד עומד משתומם ונחרד ונרתת. ואמר לו: רבי, רבי, כלום חס ושלום אתה צריך לתשובה ביסורים וסגופים גדולים כאלה. ואם הדרת כבודו שמעולם נשמר מכל לכלוך והרהור עבירה מסגף עצמו כך, מה נעשה עוד אנחנו אזובי קיר מלאים פשעים

כתב הרה"ק בעל 'סידורו של שבת' זיע"א (ח"ב דרוש ג פ"א): על דרך ששמעתי בשם רב סעדיה גאון, שפעם אחת בא אצלו אחד מתלמידיו פתאום בלילה, ומצא אותו שהיה

הדעת וההכרה אצלי ביותר ויותר מאשר ידעתי מאז, ועתה גדלה עבודתי ויראתי ואהבתי אליו ביתר שאת לפי ערך גדולת ההכרה בו, ועל העבר אני מתחנן ומבקש מלפניו ומסגף עצמי בסגופים האלה שימחול לי על מעוט עבודתי וקטנות יראתי ואהבתי בימים שעברו, כי מצער הוא מאוד לפי ערך העבודה שראוי לעבדו בפחד ובאימה כאשר עתה אני מכיר בו. ולא זו בלבד שהיא בחינת הכלליות תשובה על העבר, אף גם בעזה"י בכל יום ויום אני מכיר יותר בגדולתו לפי שכלי ועבודה רבה נוספת אלי בכל עת, ובכל יום אני מתחרט ועושה תשובה שלמה על יום אתמול כי יעבור במעוט הכבוד הראוי לפי אשר ידעתי ביום זה.

וכן כתב הרה"ק הי"שמוח ישראל" מאלכסנדר זיע"א (פרשת נח): אשר שמעתי ממור"ר הקדוש [הרה"ק רבי יעקב אריה זיע"א] מראדזימין, 'אֵלֶּה מִסְעֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל' (במדבר לג א), 'אלה פסל את הראשונים', שמסעי בני ישראל היינו תהלוכות בני ישראל והתנהגותו צריך להיות בזה האופן, אשר יבין תמיד יותר בגדלות הבורא יתברך שמו, וממילא יבין שמאתמול לא השיג כל כך, ולא היתה עבודתו שלימה לפני הבורא ית"ש, כי לא ידע איך לעבדו, ויפסול תמיד עבודתו הקודמת, ע"כ לה"ק... וזאת היא מדה טובה במעלות הצדיקים והחסידים, וכמבואר בחובות הלבבות (שער עבודת האלקי" פג) ובמעשה הידוע דרבי סעדיה גאון.

טהור - ובדרך לא היה

פירש רבינו הקדוש החוזה מלובלין זיע"א על זה הדרך (במדבר ט יג) 'והאיש אשר הוא טהור', איזה איש יכול להיות טהור? 'ובדרך

ועוונות מנעורינו, הלא לא יספיק לנו כל מיני צער ויסורים בסגופים גדולים מרים כמות, לפי ערך הדרת מעלת כ"ת שיהיה צריך לגלגול שלג.

והשיב לו: תדע שמעולם לא עשיתי כזאת, כי ידעתי בנפשי שלא עברתי על עבירה כזו ח"ו שאהיה צריך לכה. ואך למדתי דרך הזה מבעה"ב אחד שבאתי לבית מלונו ונתאכסנתי אצלו. והוא לא היה מכיר בי אם אני בעל תורה או לא. וכבדני כערך הכבוד שעושין לכל אדם מהמוני עם בני ישראל. ואחר כך יצא הקול בעיר שאני באתי לשם. ונתאספו כל בני העיר, אנשים ונשים וטף, ובאו כולם לכבודי כדרך אנשי ישראל שכבוד תלמידי חכמים יקר בעיניהם. וכולם מכבדין אותי ומספרין בשבחי ומשמשין אותי למאוד.

ובראות הבעה"ב שכן הוא, התחיל גם הוא אח"כ לכבדני בכבוד גדול ונורא מאוד ולעשות לי כל מיני יקר וגדולה כפי השגת ידו ויותר. וכשרציתי לצאת משם לשום לדרך פעמי, וכל בני הקהלה עומדים ללוותי, ויפול הבעה"ב לפני רגלי ויבך ויתחנן לי לאמר: 'ימחול נא כ"ת לי על כבודו. ואמרת לי: הלא כל הכבוד הזה עשית לי מאשר היה בידך ובכוחך לעשות, ומה היית יוכל לעשות עוד בכבודי. והשיבני: אני מפייסך על השעה הראשונה שלא הייתי יודע במעלות גדולת אדמו"ר, ולא כבדתו בכבוד הראוי לכבודו הרמתה, רק כפי שמכבדין שארי אנשים, ועל זה אני נופל לפני רגלי אדמו"ר ומבקש מלפניו: יסלח אדוני לעבדו על מעט הכבוד שעשיתי לו שלא ידעתי אז בגדולת אדמו"ר.

ואלה הדברים נכנסו בתוך מעמקי לבי, אם בכבוד בשר ודם נפל לפני בכבי ובתחנונים שאסלח לו על העבר, מכל שכן דכל שכן בגדולת יוצר בראשית שידעתי בטוב אשר עתה נתרבה

לא היה' שהוא יושב אוהל ואינו נוסע על הדרכים, כי על הדרך עלול הוא לפגום בראיה או בשאר דברים, שאין לו מקום להתפלל ולעסוק בתורה כראוי. וזה הפירוש (רש"י ריש פרשת לך לך) 'שהדרך ממעטת שלושה דברים, ממעטת את השם וממעטת פריה ורביה וממעטת את הממון', 'ממעטת את השם', פירוש, עבדות השי"ת. 'וממעטת את הפריה ורביה', היינו שאינו פרה ורבה בתורה. 'וממעטת את הממון' שבדרך לא יכול לתת צדקה כראוי, כי לפעמים ירא שיחסר לו מכיסו והוא במקום זר שלא יוכל להשיג בהלוואה או שירא להראות שיש לו ממון פן יגנבו מעמו. גם 'ממון' בגימטריא 'צום' וגם גימטריא 'קול' שאינו יכול להתענות ולהתפלל כראוי מחמת חולשא דאורחא ('אילנא דחיי' פרשת בהעלותך).

מחוסנים ומוגנים ויכולים לדחות כל פתיון של יצה"ר אם יבא לשדלם לעבירה, וזה בא להם מרוב תמימותם שאינם מכירים את תחבולותיו של היצר הרע, לאלו בא הסיוס של אותו פרק 'תעיתי כשה אובד בקש עבדך לטוב', דהיינו שיום אחד ירגישו עצמם שהם מתרחקים מהדרך הטובה והם תועים ונמצאים בדרך אחרת ממה שהיו רגילים, ומי גרם להם, זה שהלכו בדרך ומרוב תמימות חשבו שלא ישפיע עליהם שום רע, אבל פתאום רואים ומרגישים שהם נתונים כבר ברשת של היצר הרע, והם מרגישים שבכוחות עצמם אינם יכולים לנתק עצמם מהדרך שהגיעו אליה, ואז כל אחד ואחד מתעורר ומרגיש באיזה מצב הוא נמצא ומתפלל ומבקש מהקב"ה בקש עבדך השיבני ה' אליך (פקודת אלעזר) עמוד (73).

הרה"ק רבי משה אריה פריינד זיע"א, גאב"ד עיה"ק ירושלים תובב"א, הביא בספרו 'עטרת יהושע' (פרשת בחוקותי, ועוד): ושמעתי לפרש על דרך זה מפה קדשו של כ"ק מרן רבינו הקדוש רבי יואל מסאטמאר זיע"א כוונת מאמר הכתוב (במדבר לג ב) 'וְיִכְתֹּב מִשֵּׁה אֶת מוֹצְאֵיהֶם לְמַסְעֵיהֶם עַל פִּי ה' וְאֵלֶּה מַסְעֵיהֶם לְמוֹצְאֵיהֶם', כי דרך בני אדם הוא בעת הליכתם בדרכם מפני טורח וטרדת הדרך לבטל מתורה ועבודה ושלא לדקדק כ"כ בכמה דקדוקי מצוות שהיו נוהגים בהם בביתם, ועל כן טרם צאתם למסעם היה משה רבינו ע"ה עומד ומזהיר את ישראל להתדבק כ"כ בקדושת התורה אשר עסקו בה בביתם, עד אשר אור התורה יאיר להם את דרכם אשר ילכו בה גם בעת מסעם שלא יבואו להקל ח"ו בשום דקדוקי מצוות.

וזהו שאמר הכתוב 'וְיִכְתֹּב מִשֵּׁה אֶת מוֹצְאֵיהֶם לְמַסְעֵיהֶם עַל פִּי ה'', וכלומר, שהיה משה רבינו

הרה"ק רבי אלעזר אביחצירא זיע"א הוסיף בשם מור אביו הרה"ק רבי מאיר זיע"א בענין זה, דמצאנו בנוסח התפילה שני מקומות שמתחילים ב'אשרי', ויש ללמוד מעניינם, שאחד מרמז כשאדם יושב בבית המדרש מה נהיה עמו, ואחד מרמז על האדם בהיותו בדרך מה נהיה עמו. מקום אחד שגור בפיו הוא 'אשרי יושבי ביתך', וסיומו 'תהילת ה' ידבר פי'. ומזמור 'אשרי תמימי דרך ההולכים בתורת ה' וסיומו 'תעיתי כשה אובד בקש עבדך לטוב'. הקטע שמתחיל 'אשרי יושבי ביתך' רומז ליושבי בית המדרש שזה בית ה', אדם ששם קובע את מקומו הוא יזכה שחיייו יהיו תמיד על אופן סיומו 'תהילת ה' ידבר פי'... ואנחנו נברך יה מעתה ועד עולם הללויה'. ומזמור 'אשרי תמימי דרך' רומז על סוג אנשים שחושבים בתמימותם שהם יכולים לסבב בדרכים ובטוחים הם ששום נזק רוחני לא יגיע להם מכך, כיון שחושבים עצמם שהם

ב'זועלכעס עס איז צום הארצען' [-במה שהוא קרוב לליבך]. אמר לו המשכיל: נו נו, למה לך לטרוח עד לבעלזא, הלא גם אני יכול ליתן לך עצה כזו? גיחוכו של המשכיל הביך את היהודי התם, והוא שב לביתו לגמור את השידוך בלא לקבל את הסכמתו של רבו.

חלף זמן, והחסיד שב לבעלזא ונכנס אל הרה"ק מהר"י. שם בחדר קדשו שפך את לבו לפני הצדיק שהשידוך לא עלה יפה. שאל הרבי: מדוע לא באת לשאול על שידוך זה לפני הגמרא? הרכין היהודי את ראשו וסיפר את דבר הפגישה עם המשכיל שהניא אותו מלנסוע לבעלזא. אמר לו מרן: דבר זה מובא במשנה במסכת אבות (פ"ו מ"א) 'כל הלומד תורה לשמה זוכה לדברים הרבה ונהנין ממנו עצה ותושיה', ונותן עצה ותושיה' אין כתיב כאן אלא 'ונהנין ממנו עצה ותושיה', ללמדך שגם אם אין הצדיק מייעץ מפורשות ורק מזכירים לפניו את הענין מסייעין בידו מן השמים, 'ונהנין ממנו עצה ותושיה' עצם ההזכרה מצמיחה ברכה (באהלי צדיקים' ח"ב פי"ד).

"פעם אחת שאל הרה"ק רבי מנחם מנדל מקאצק זיע"א את החסיד ר' ברוך שטיצנער: למה אינו שואל ממנו עצה אודות השידוכים. והשיב לו, כי יש לו קבלה בענין שידוכים, שגם לרבי אין ידיעה. ואמר לו הרבי: אבל עצה טובה יוכל עכ"פ רבי ליתן (שיח שרפי קודש' מערכת שידוכים).

בענין שידוכין אמר הרה"ק רבי יחזקאל מקוזמיר זיע"א, כמדומה בשם רבינו הקדוש החוזה מלובלין זיע"א, שאין לומר שום דעה בשום שידוך רק כפי שיוטב בעיני המחותרים

ע"ה בתחילת כל מסע ומסע עומד ומזהיר את ישראל שיתדבקו כל כך בקדושת התורה שהיו עוסקים בה במוצאיהם הוא המקום אשר נסעו משם עד אשר גם בעת מסעיהם יאיר להם אור התורה את דרכם אשר ילכו בה להזהר בכל מוצא פי ה' ושלא להקל ח"ו בשום דקדוקי מצוות בהיותם בדרך. והעיד הכתוב 'ואלה מסעיהם למוצאיהם' שאכן היו בני ישראל תמיד בעת מסעם דבוקים וקשורים באור קדושת התורה שהיו עוסקים בה במוצאיהם והיו זהירים בכל מוצא פי ה' שהיו נוהגים בהם בביתם.

ומקור הדברים הוא בספר 'יטב לב' (פרשת ואתחנן): ועל דרך זה שמעתי מפי אבא מארי הגאון הצדיק [הרה"ק רבי אלעזר ניסן מדרוהוביץ] זלה"ה שהיה מרגלא בפומיה לפרש (במדבר ב יז) 'כאשר יחנו, כלומר בביתו, כן יסעו, כלומר כן יהיה בעת הנסיעה. ובזה פירש אחי הרב מה"ר שמואל שיחיה (אבד"ק גארליץ) ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם [וגו'] ואלה מסעיהם למוצאיהם (שם לג ב), שהוא כפל, אבל בא לומר שהיה במקום מסעיהם דומה למה שהיה במקום מוצאיהם, היינו בביתם, ולא שינו טעמם, וריחם לא פג מטורח הדרך.

עצה בשידוכים

סיפר הרה"ק מהר"א מבעלזא זיע"א: בעיר קריסינפולי גר יהודי תמים, שרגיל היה לנסוע אל זקניו הקדוש הרה"ק מהר"י זיע"א, ולשאול את פי קדשו בכל ענין וענין. באחת מנסיעותיו לבעלזא פגע בו משכיל אחד וקינטרו בדברים: מדוע הנך נוסע לבעלזא? השיב: רוצה אני לשאול לעצתו של הרבי מבעלזא על אודות שני שידוכים שמציעים לי בעבור בני. הוסיף לשאלו: האם כבר נזדמן לך לשאול לדעת רבך בענין כזה? אמר לו: בהחלט! שאל המשכיל: ומה אמר לך הרבי מבעלזא? ענה האיש: הרבי אמר לבחור

וההקפדות הגישו לר' יצחק את העוף, אך הוא לא אכל אותו. כשנשאל לסיבת הדבר הסביר ר' יצחק: ישנה מצוה בתורה 'קדש עצמך במותר לך', ובכן, על מה נאמרה מצוה זו? על מאכל שיש לך לגביו ספקות שמא אינו כשר לחלוטין, הרי אז אין זה בגדר 'מותר לך'. אלא התורה מתכוונת למאכל כזה שאתה בטוח לגביו במאה אחוז שהוא כשר עם כל ההידורים, ואף על פי כן אתה כופה את עצמך ואינך אוכל אותו, זה הפירוש של 'קדש עצמך במותר לך' (יראת ה' אוצר' עמוד 78).

על הפסוק (במדבר לו י'): 'פֶּאֶשֶׁר צֹוּה ה' אֶת מִשֶּׁה כֵּן עָשׂוּ בְּנוֹת צֶלְפָּחֵד', הקשה רבינו האור החיים הקדוש זיע"א על סדר הלשון ההפוך מכל המקומות, כשהיה ראוי לכתוב שבנות צלפחד עשו כאשר צוה ה' את משה: צריך לדעת למה שינה הכתוב מאמר זה מסדר הרגיל שמקדים המעשה ואחר כך יאמר כאשר צוה, וכאן הקדים מאמר כאשר וגו' ואחר כך אמר כן עשו.

ותירץ רבינו, שהגם שבנות צלפחד היה מותר להם להנשא למי שהיו רוצות, הם נישאו רק כרצון ה': ונראה כי לפי שה' עשה להם יתרון לבנות צלפחד ומעלה והתיר להם לינשא לכל אדם והוציאם מכלל מצוה הכללית, בא הכתוב להודיענו שהגם שה' עשה הבחירה בידם אף על פי כן לא עשו אלא כמצות המלך לעם בני ישראל, והוא אומרו כאשר צוה וגו' פירוש כמצוה הכללית כן עשו ולא כרשיון שנתן להם, ולזה אם היה אומר ויעשו בנות צלפחד וגו' כאשר צוה יהיה נשמע שההודעה באה לומר המעשה שעשו ומודיע במאמר כאשר צוה ה' כסדר הרגיל לומר, אבל מאומרו בתחילה כאשר צוה ה' ואחר כך הודעת המעשה זה יגיד כי לא בא להודיע המעשה אלא לשלול רשיון הפך מצוה הכללית, והבן.

והזוג. ואמר שמפורש בתורה כן, שאמר השי"ת לבנות צלפחד (במדבר לו ו) 'זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר צִוָּה ה' לְבָנוֹת צֶלְפָּחֵד לֵאמֹר לטוֹב בְּעֵינֵיהֶם תְּהִינֶנָּה לְנָשִׁים, ומדוע לא אמר למי ינשא, ועל כרחך שאין לומר בזה שום דעה (נחמד מזהב' ליקוטים עמוד 82).

קדש עצמך במותר לך

סיפר הרה"ק רבי מרדכי מויזניץ מאנסי זיע"א מה ששמע מחותנו הרה"ק רבי יעקב יוסף מסקווירא זיע"א עובדא בענין 'קדש עצמך במותר לך', שהיה אצל הרה"ק רבי יוחנן מראחמסטריווקא זיע"א, שפעם היה אחד מנכדיו צמא מאד, ואמר, שמאוד צריך לשתות. ונענה הרה"ק: 'אז מען וויל שטארק טרינקען איז גוט נישט צו טרינקען' [-כשרוצים מאוד לשתות, אזי טוב שלא לשתות]. וכשהיה הרה"ק רבי אברהם יעקב מסאדיגורא זיע"א בילדותו, ראוהו פעם עם לחם בייגעל בידו, כשהוא עומד ובוכה. ושאלו אותו מדוע הוא בוכה. והשיב שהוא בוכה מפני שהוא רעב. אמרו לו הרי יש לך בידך לחם לאכול. וענה שאביו הרה"ק רבי ישראל מרוזין זיע"א אמר: 'אז מען איז הונגעריג טאר מען נישט עסין' [-כשרעבים אסורים לאכול] (דרשות' פרשת תזריע תשל"א).

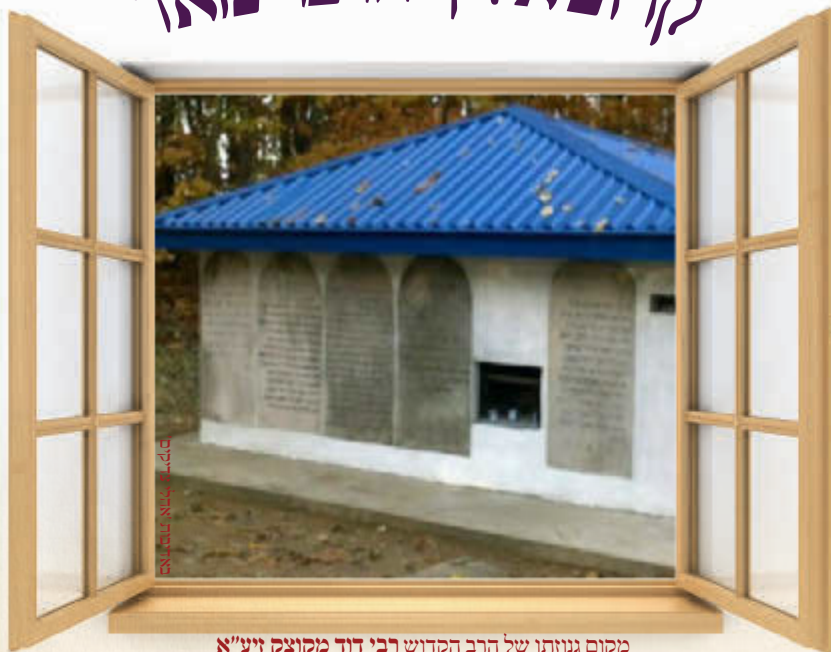

בתקופת שהותו בעיירה נעוול התארח החסיד המפורסם ר' יצחק מתמיד, מחשובי חסידי ליובאוויטש, תקופה מסויימת בביתו של הרה"ח ר' יצחק מינקוביץ ז"ל. יום אחד הציעו לו בני הבית שיאכל אצלם עוף, ומאחר שידעו שהוא מקפיד מאוד בעניין השחיטה והשוחט וכו', דאגו לסדר זאת כך ששוחט חסידי מפורסם ישחט את העוף לפניו, באופן שר' יצחק מתמיד ידע שהכל נעשה כדת וכדין. בנוסף לכך בישלו את העוף בסירים חדשים וכו'. לאחר כל ההידורים

לזכות

עופר פנחס בן צילה שיחי' קרן בת רונית שתחי' טל
 ארמונר שיחי' בן איזה < צילה שתחי' בת דורה
 רונית בת ינינה יעל < בנימין בן אסתר וכל יוצאי חלציהם שיחיז
 להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת

קרוב אליך הדבר מאד

מאת: אורי זידיקס

מקום גנותו של הרב הקדוש רבי דוד מקוצק זיע"א

אוצר פניני החסידות

עולמות רוחניים מלאי אור וקדושה

גליון שבועי המלקט באומנות את עיקרי ויסודות אמרי תורתם של הצדיקים
 והיראים זיע"א אשר מתורתם אנו דולים ובזכותם אנו חיים וקיימים
 - מסודרים על פרשת השבוע ככתבם וכלשונם -

להצטרפות חייג עכשיו: 04-8628888 וְהגליון בדרך אליך